

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Proměny mediální reprezentace globálního oteplování
v České republice a ve Francii**

Changes in Media Representation of Global Warming
in the Czech Republic and France

Magisterská diplomová práce

Autor: Bc. Petra Sedláková
Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě literatury a pramenů uvedených v závěru práce. Podpisem stvrzuji počet znaků práce včetně mezer bez příloh **175 358**.

V Olomouci dne 26.04.2021

.....

Petra Sedláková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu PhDr. Tomáši Trampotovi, PhD. za odborné vedení práce a trpělivost v průběhu jejího zpracování. Srdečné poděkování patří také rodině, která mne podporovala po celou dobu studia.

Bibliografický záznam

SEDLÁKOVÁ, Petra. *Proměny mediální reprezentace globálního oteplování v České republice a ve Francii*. Olomouc 2021. Magisterská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá mediální reprezentací globálního oteplování v letech 2015 a 2019 na internetových portálech iDNES.cz a LeMonde.fr. Práce vychází ze sociálně konstruktivistického paradigmatu a teorie nastolování agendy. Jejím cílem je zjistit, jaká byla, jak se proměnila a jak se lišila mediální reprezentace globálního oteplování vytvářená analyzovanými portály. Práce je rozdělena na tři části, kdy první, teoretická část, představuje stručný vědecký a sociální kontext a vymezuje základní teorie. Druhá část prezentuje zvolenou metodiku práce – obsahovou analýzu. Poslední část představuje analyzovaná data a jejich interpretaci.

Klíčová slova

Mediální reprezentace; globální oteplování; klimatický skepticismus; mediální konstrukce reality; nastolování agendy; kvantitativní obsahová analýza; analýza rámců; iDNES.cz; LeMonde.fr

Bibliographical record

SEDLÁKOVÁ, Petra. *Changes in Media Representation of Global Warming in the Czech Republic and France*. Olomouc 2021. Master Thesis. Palacký University Olomouc. Faculty of Arts. Department of Media and Cultural Studies and Journalism. Thesis Supervisor: PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Abstract

The diploma thesis deals with the media representation of global warming in 2015 and 2019 on the online portals iDNES.cz and LeMonde.fr. The work is based on the social constructivist paradigm and the agenda-setting theory. Its aim is to find out what the media representation of global warming was, how it changed and how it differed between the analyzed portals. The work is divided into three parts. The first, theoretical part, presents a brief scientific and social context and defines the basic theories. The second part presents the chosen methodology of work – content analysis. The last part presents the analyzed data and their interpretation.

Keywords

Media representation; global warming; climate scepticism; media construction of reality; agenda setting; quantitative content analysis; frame analysis; iDNES.cz; LeMonde.fr

Obsah

ÚVOD.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1.1 Klimatická změna a globální oteplování optikou vědy	10
1.1.1 Základní vymezení.....	10
1.1.2 Přírodní a antropogenní příčiny.....	11
1.1.3 Pozorovatelné projevy a očekávané důsledky.....	12
1.2 Společensko-historický kontext	13
1.2.1 Důležité společenské aspekty spojené s otázkou klimatu.....	13
1.2.2 Klimatická politika analyzovaných zemí.....	16
1.2.3 Globální oteplování a veřejné mínění.....	17
1.2.4 Zájmy národní a ideologické	19
1.2.5 Klimatický skepticismus.....	20
1.3 Mediace klimatické změny: teoretická východiska	22
1.3.1 Média a klima	22
1.3.2 Realita sociálně a mediálně konstruovaná	23
1.3.3 Mediální reprezentace	24
1.3.4 Nastolování agendy.....	25
1.3.4.2 Atributy environmentálních témat.....	27
1.3.4.3 Gatekeeping a výběr informačních zdrojů	27
1.3.4.4 Teorie rámcování.....	30
1.3.4.5 Normativní teorie médií	31
1.3.5 Výzkumy globálního oteplování či klimatické změny v médiích	33
2 METODOLOGICKÁ ČÁST	36
2.1 Předmět výzkumu a jeho teoretická východiska	36
2.2 Výzkumná technika: obsahová analýza.....	37
2.3 Výzkumné otázky.....	38
2.4 Výběrový soubor.....	39
2.4.1 Charakteristika vybraných zpravodajských portálů	40
2.5 Výzkumný vzorek	42
2.6 Konstrukce proměnných.....	43

3	ANALYTICKÁ ČÁST.....	49
3.1	Analýza a vyhodnocení dat	49
3.1.1	<i>Jak se proměňovala míra pozornosti věnovaná tématu globálního oteplování? .....</i>	52
3.1.2	<i>V jaké tematické rovině bylo téma globálního oteplování rozvíjeno? .....</i>	56
3.1.3	<i>Jak bylo téma globálního oteplování komunikováno v kontextu geografické vzdálenosti? ....</i>	59
3.1.4	<i>Jaké zdroje byly citovány v článcích pojednávajících o globálním oteplování? .....</i>	61
3.1.5	<i>Jak se lišilo žánrové zpracování článků o globálním oteplování? .....</i>	65
3.1.6	<i>Jakým způsobem informovaly vybrané portály o příčinách globálního oteplování? .....</i>	66
3.1.7	<i>Jakým způsobem informovaly vybrané portály o potřebě přijetí opatření v boji proti globálnímu oteplování? .....</i>	69
3.1.8	<i>Jaké interpretační rámce byly v článcích užívány? .....</i>	71
	ZÁVĚR.....	77
	SEZNAM LITERATURY.....	82
	SEZNAM GRAFŮ	90
	SEZNAM TABULEK.....	90
	SEZNAM PŘÍLOH.....	90

Úvod

Ačkoliv trend popírání antropogenních příčin globálního oteplování v České republice s postupem času slábne, z dat průzkumu Eurobarometru¹ vyplývá, že v otázce vnímání závažnosti problému klimatické změny se Češi nachází pod průměrem Evropské unie (EU). V České republice tedy stále existuje menšina populace, která nepovažuje globální změnu klimatu za seriózní problém, ale také její výseč, jež tyto názory hlásá veřejně, tzv. klimaskeptičtí aktivisté. A to i navzdory faktu, že mezi vědci již v dnešní době není třeba vést debatu o tom, zdali vůbec ke změně dochází, a panuje zcela jasný konsenzus o tom, že jejím původcem je člověk. (Powell 2019)

Roku 2020 podal sir David Attenborough prostřednictvím dokumentárního filmu *Život na naší planetě* své dosud nejsilnější svědectví o hrozbě, kterou pro svět představuje změna klimatu. Prohlásil, že čelíme „*nevratnému poškození přírodního světa a zhroucení našich společností. Stále však existuje naděje, pokud budou v příštím desetiletí přijata dramatická opatření*“. Dodává, že pochopíme-li lépe hrozbu, které čelíme, tím pravděpodobněji se můžeme vyhnout takto katastrofické budoucnosti.

Jak poukazují zahraniční studie, velmi důležitým prostředníkem komunikace o klimatické změně a globálním oteplování mezi odbornou a laickou veřejností jsou masová média (Schäfer 2015: 853; Olausson 2011: 281). V tomto ohledu mohou mít média schopnost a prostředky k ovlivňování postojů a názorů společnosti, a to především tím, jak často a jakým způsobem téma reprezentují. Předmětem výzkumu práce jsou proto způsoby a proměny mediální reprezentace globálního oteplování vytvářené českými a francouzskými zpravodajskými portály se zaměřením na způsob, kterým je debata globálního oteplování vedena. Protože analýza více druhů novin by byla časově velice náročná, omezili jsme se pouze na jeden zpravodajský portál nejčtenějších novin pro každou ze zmíněných zemí, tedy *iDNES.cz* a *LeMonde.fr*.

Pomocí metody kvantitativní obsahové analýzy budeme hledat odpověď na hlavní výzkumnou otázku *Jaká je a jak se lišila mediální reprezentace globálního oteplování na zmíněných portálech v letech 2015 a 2019?* V rámci vedlejších výzkumných otázek se pak zaměříme na prostor a důležitost udělené tématu jednotlivými médii, na vyváženost pokrytí vědeckých poznatků o antropogenních příčinách globálního oteplování a názorů klimatických skeptiků, kteří svými tvrzeními vnáš

---

¹ Speciální průzkum veřejného mínění o klimatické změně Eurobarometru č. 490 z roku 2019.

do diskuse iluzorní představu vědecké nejistoty. Dále zanalyzujeme zdroje citované v člancích a také rámce, kterými bylo zvolené téma dááno do kontextu. Cílem bude porovnáním odhalit specifika jednotlivých mediálních obrazů.

Mediální analýzy globálního oteplování a potažmo klimatické změny nachází své místo v akademickém prostředí čím dál častěji. Nejvíce prozkoumanou a analyzovanou oblastí je prostředí anglicky mluvících zemí. V České republice na toto téma nalezneme několik diplomových prací a studií *Obraz změn klimatu c českých denících v letech 1997-2010*. Žádná z těchto prací se ale nezabývá porovnáním problému na úrovni dvou odlišných jazykových prostředí, a proto jsme se rozhodli zaměřit náš výzkum právě tímto směrem, ale zároveň se vyhnout opakovaně analyzovanému anglickému tisku.

Pro snazší orientaci čtenáře krátce představíme strukturu práce.

Úvodní teoretická pasáž se dělí na tři hlavní podkapitoly. První z nich nese označení *Klimatická změna a globální oteplování optikou vědy* a jak název napovídá, zde se snažíme krátce prezentovat dosavadní vědecké poznatky o této problematice a definujeme rozdíl mezi klimatickou změnou a globálním oteplováním. Druhá podkapitola shrnuje společensko-historický kontext problematiky. Ve třetí kapitole představujeme klíčové teoretické koncepty, a to především teorii sociálního konstruktivismu, neboť právě podle ní mají média moc a prostředky konstruovat významy a manipulovat pohled na realitu. Prezentujeme také zahraniční studie, pojednávající například o teorii mediálního rámcování, z nichž čerpáme pro náš vlastní výzkum.

Metodologická část přibližuje metodiku výzkumu, konkrétně techniku obsahové analýzy, a zároveň upozorňuje na její omezení. Dále obsahuje praktické informace o předmětu výzkumu a výběrovém souboru, součástí je základní charakteristika vybraných novin, respektive jejich zpravodajských portálů. Na tomto místě formulujeme výzkumné otázky, na které hledáme odpověď.

Analytická část přináší výsledky výzkumu prostřednictvím odpovědí na vedlejší výzkumné otázky a jejich interpretaci. V závěru rekapitulujeme zjištěné poznatky.

1 Teoretická část

Již v roce 2007 prohlásil tehdejší generální tajemník OSN Pan Ki-mun, že změna klimatu je velmi důležitým tématem a potenciálně jednou z největších výzev naší generace. (Schäfer, O'Neill 2017: 1). Je důležité zdůraznit, že se jedná o problém velmi komplexní a složitý, ale v mnoha aspektech zdánlivě neviditelný, ležící mimo naši každodenní zkušenost. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli zvolené téma na následujících stránkách popsat ve třech základních kontextech.

V prvním z nich, kontextu vědeckém, definujeme samotný pojem klimatické změny a stručně popíšeme současný stav vědění o jejích příčinách a následcích. Ve společensko-historickém kontextu představíme vybrané společenské aspekty, jako jsou nejdůležitější instituce a milníky, výsledky průzkumů veřejného mínění, politická agenda analyzovaných zemí a pokusíme se vysvětlit pohled a argumentaci klimatických skeptiků. Mediálně-teoretický kontext nabídne přehled základních teoretických konceptů – teorii sociální a potažmo mediální konstrukce reality, teorii nastolování agendy a její mechanismus rámcování.

1.1 Klimatická změna a globální oteplování optikou vědy

1.1.1 Základní vymezení

Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC) v Článku 1 vymezuje změnu klimatu jako „změnu, která se přisuzuje přímo či nepřímo činnosti lidí, jež mění složení globální atmosféry a připojuje se k přirozené proměnlivosti klimatu sledované po srovnatelné časové období. Ze zmíněného vyplývá, že UNFCCC tedy rozlišuje mezi změnou klimatu připadající na vrub lidské činnosti, která mění složení atmosféry, a proměnlivostí klimatu z přirozených příčin. Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC)² definuje klimatickou změnu jako takovou, jež lze identifikovat například pomocí statistických testování na základě změn průměrných hodnot a/nebo změn proměnlivosti vlastností, a která přetrvává delší dobu, obvykle desítky let a více. Přičemž může být způsobena vnitřními přírodními vlivy nebo externími silami, jako

---

² Více informací o Mezivládním panelu pro změnu klimatu v kapitole 1.2.1. Důležité společenské aspekty spojené s otázkou klimatu.

je mimo jiné antropogenní změna složení atmosféry nebo využití půdy. (United Nations Climate Change 2011)

1.1.2 Přírodní a antropogenní příčiny

Klimatický systém je podmiňován složitými interakcemi mezi jeho jednotlivými složkami, tzv. vlivy vnitřními, ale také některými vnějšími vlivy – přírodními i způsobenými člověkem neboli antropogenními. Vnější přírodní vlivy se dělí do tří velkých skupin. Mezi ně patří vlivy energie přicházející ze Slunce, vlivy působící na energii uvolňovanou ze Země chemickými modifikacemi atmosféry a vlivy měnící vlastnosti zemského povrchu. (Barros 2006: 33)

Ačkoliv lidstvo prakticky tvoří součást biosféry, tedy jednu ze složek klimatického systému, jeho činnost má na klima tak významný dopad, že může být pokládána za vliv vnější. Působením člověka dochází k přeměně zemského povrchu i chemického složení atmosféry. Výstavbou měst, odlesňováním a zásahy do vegetace se mění odraz světla a je nepříznivě ovlivňována vodní rovnováha. Dochází ke změně fungování přírodního skleníkového efektu a emise některých umělých plynů narušují ozonovou vrstvu. Emise aerosolů pak vytváří přeměny v bilanci záření a v dynamice a množství oblaků. (Tamtéž: 34) Nejběžnějším skleníkovým plynem vznikajícím v důsledku lidské činnosti je oxid uhličitý, který je odpovědný za 63 % globálního oteplování způsobeného člověkem. Jeho koncentrace v ovzduší se od počátku industrializace zvýšila o 40 % a spolu s koncentrací dalších skleníkových plynů se zvýšila na úroveň za posledních 800 tisíc let nevídanou. (IPCC 2013:11) Ve významném množství oxid uhličitý vzniká při spalování černého uhlí, ropy a zemního plynu, v důsledku intenzivního chovu hospodářských zvířat, při používání hnojiv i při dalších lidských aktivitách. (EU b. r.)

Stále větší zátěž životního prostředí představuje také velice rychlý nárůst počtu obyvatel. Podle dat OSN se světová populace od poloviny 20. století, kdy čítala 2,556 mld. osob, do dnešní doby více než ztrojnásobila na 7,79 mld. osob.

Není možné zcela přesně stanovit, v jakém rozsahu je za současnou zhoršující se klimatickou situaci odpovědný člověk, postoj odborníků je ale jednoznačný: *„vliv člověka na klima je nepopíratelný. Jde o situaci, která ještě nikdy v historii lidstva nenastala.* (Acot 2005: 8)

1.1.3 Pozorovatelné projevy a očekávané důsledky

Změna klimatu způsobená rostoucími emisemi oxidu uhličitého z vozidel, továren a elektráren nemá vliv pouze na atmosféru a moře, ale také mění geologii Země. Emise oxidu uhličitého v důsledku našeho využívání fosilní energie ovlivňuje klima a odhaduje se, že teplota se v průběhu 21. století zvýší o 2 až 6 °C, což je obrovský nárůst oproti naší současné průměrné teplotě. (Singh 2012: 93) Takový projev klimatické změny označujeme jako globální oteplování³. Je nutné zdůraznit, že tento výraz není zcela přesný, protože v různých oblastech dochází k různým změnám teploty. Globálně se však teplota zvyšuje. Změnu klimatu pro účely této práce vymezujeme „jako proces globálního oteplování s veškerými jeho příčinami a průvodními jevy“ (Barros 2006: 11).

Podle Páté hodnotící zprávy⁴ IPCC z roku 2014 má změna klimatu pozorovatelné dopady na přírodní i lidské systémy na všech kontinentech a napříč oceány, které se týkají všech aspektů života na planetě. Mění se srážky či tající led ovlivňují hydrologické systémy. Již v současnosti můžeme v důsledku globálního oteplování pozorovat například ústup ledovců téměř po celém světě a na to navazující tání permafrostu. Mnoho suchozemských, vodních i mořských živočichů posunulo své zeměpisné rozšíření. Na základě mnoha studií jsou negativnější dopady na výnosy plodin obvyklejší než dopady pozitivní, zároveň dochází k nárůstu cen potravin. Lidé, kteří jsou sociálně, ekonomicky, politicky či jinak znevýhodněni jsou samotnou změnou i adaptačními a mitigačními⁵ opatřeními obzvláště zranitelní. Se změnou klimatu souvisí rovněž vlny veder, sucha, záplavy, cyklony a požáry. (IPCC 2014a: 5-10)

V případě, že by společnost nepřistoupila ke změnám a neučinila nutné kroky pro zpomalení stále narůstající průměrné teploty planety, byly by důsledky fatální v mnoha ohledech. Pro konstruování scénářů vývoje klimatu se využívají tzv. klimatické modely. Jeden z nich, model Mezinárodního panelu pro klimatickou změnu z roku 2014, který shrnuje rizika pro střední a vysoké emisní scénáře, si zde představíme.

Stávající rizika se budou v průběhu 21. století postupně zvyšovat a zároveň budou vytvářet rizika nová. S narůstajícím množstvím skleníkových plynů v atmosféře a zvyšující se průměrnou teplotou se bude část globální populace potýkat s nedostatkem

---

³ Proč jsme pro analýzu zvolili právě reprezentaci globálního oteplování namísto reprezentaci klimatické změny vysvětlujeme v kapitole 2.4 Výběrový soubor

⁴ Tuto i další zprávy a dokumenty IPCC je možné vyhledat a stáhnout na webu organizace: <https://www.ipcc.ch/library/>.

⁵ „Mitigace je zásah člověka vedoucí ke snížení emisí nebo podpoře snížení množství skleníkových plynů. Velmi zjednodušeně se dá říct, že adaptace jsou opatření směřující k řešení dopadů změny klimatu a mitigace směřuje k prevenci dopadů změny klimatu.“ (Trnka et al. b. r.: 3)

pitné vody. Očekává se střídání dlouhých vln sucha a záplav. Část suchozemských i sladkovodních druhů bude čelit zvýšenému riziku vyhynutí, protože se nestihnou přizpůsobit, případně přesunout do vyhovujícího klimatu. S úbytkem deštných pralesů se ještě zvýší teploty a zároveň významně sníží biodiverzita, která je pro správné fungování celého ekosystému klíčová. Pobřežní oblasti budou vystaveny záplavám, zatopení i erozi pobřeží. V mořských ekosystémech se zmenší počet druhů a prostředí oceánů se okyselí. Polární ekosystémy i korálové útesy zaniknou. (Tamtéž: 17-21)

Po roce 2050 naroste riziko závažnějších dopadů na výnosy plodin, poptávka po obilí poroste. „*Zvýšení globální teploty o cca 4 °C a více nad úroveň konce 20. století v kombinaci se zvýšenou poptávkou po potravinách bude znamenat riziko potravinové bezpečnosti globálně i v jednotlivých oblastech.*“ (Tamtéž: 22)

Vynechány nebudou ani městské oblasti. Hrozí teplotní stres, extrémní srážky, vnitrozemské a pobřežní záplavy, znečištění půdy, sucho a nedostatek vody. Výrazněji jsou ovlivněna města, kde chybí základní infrastruktura a služby. V otázce lidského zdraví se očekává zhoršení stávajících problémů, zejména v rozvojových zemích. Příklady zahrnují větší pravděpodobnost zranění, nemoci a smrti v důsledku vln veder a požárů, vyšší pravděpodobnost podvýživy v chudých oblastech a rizika ze závadných potravin a vody. Závěrem dojde ke zvýšenému vysídlování obyvatelstva, migraci. Změna klimatu může nepřímo zvýšit riziko násilných konfliktů zesílením příčin těchto konfliktů, jako je například chudoba, dále narušit kritickou infrastrukturu a teritoriální integritu, potažmo národní bezpečnost. *Očekává se, že dopady změny klimatu zhorší chudobu ve většině rozvojových zemí a vytvoří nová ohniska chudoby v zemích se zvyšující se nerovností, a to v rozvinutých i rozvojových zemích.* (Tamtéž: 23-25)

Pro zmírnění či zpomalení těchto dopadů budou hrát klíčovou roli mitigační a adaptační opatření navrhovaná v rámci mezinárodní spolupráce, jejíž některé významné milníky nastíníme v následující kapitole.

1.2 Společensko-historický kontext

1.2.1 Důležité společenské aspekty spojené s otázkou klimatu

Změny klimatu a globální oteplování představují jeden z nejzávažnějších problémů současné společnosti. Ačkoliv byly dříve vnímány především jako vědecký problém, v současnosti jsou důležitým předmětem politických debat a konferencí. Pozornost médií

příkládaná tématu klimatických změn kolísá, v čase klimatických konferencí narůstá. (Schmidt, Ivanova, Schäfer 2013: 10) Proto jsme se rozhodli na následujících řádcích nejdůležitější události představit.

Již na konci 19. století poukázal švédský fyzik a chemik Arrhenius na skutečnost, že produkce oxidu uhličitého při spalování fosilních paliv může vést k nárůstu teplot na Zemi. Bylo to ale až koncem 80. let 20. století, kdy se pojem globálního oteplování, který se dříve užíval častěji než pojem klimatická změna, dostal do veřejného prostoru. V téže době, roku 1988, založila Světová meteorologická organizace spolu s Programem OSN pro životní prostředí Mezivládní panel pro změnu klimatu. (Vávra et al. 2013: 10) Jedná se o seskupení vědců z celého světa zabývajících se zejména poznáním podstaty změny klimatu a hodnocením jejich environmentálních a sociálních důsledků. Souhrnné informace přináší pravidelně formou hodnotících zpráv, které jsou využívány při mezinárodních jednáních o klimatu. (MZP, b. r.)

V roce 1992 se konal tzv. Summit Země, Konference OSN o životním prostředí v Rio de Janeiru, kde byla podepsána *Rámcová úmluva OSN o změně klimatu*. (Vávra et al. 2013: 10) Zavazuje státy ke stabilizaci „*koncentrace skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která by umožnila předejít nebezpečným důsledkům vzájemného působení lidstva a klimatického systému*“ (OSN 1992: 4) V roce 1995 proběhla první konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN, která se koná od té doby každoročně. Mezi nejznámější z nich patří třetí konference konající se v Kjótu, kde došlo k podpisu protokolu zavazujícímu státy, mezi nimi i Českou republiku a Francii, ale vyjma například USA, ke snížení emisí skleníkových plynů. Velkou vlnu emocí i kontroverze vyvolal po premiéře v květnu 2006 film *Nepříjemná pravda* prezentující bývalého viceprezidenta USA Ala Gorea a jeho osvětovou klimatickou kampaň. V říjnu 2007 obdržel Mezivládní panel pro klimatickou změnu společně s Alem Gorem Nobelovu cenu za mír. Několik týdnů před celosvětovým summitem o klimatu v Kodani, v listopadu 2009, došlo ke kybernetickému útoku na University of East Anglia, při němž se na veřejnost dostaly e-maily ukradené vědcům. Tato kauza, později označovaná jako Climategate, spustila diskusi o možné manipulaci s daty ze strany klimatologů. Na konferenci v mexickém Caucúnu v roce 2010 se státy dohodly na zřízení zeleného fondu, s jehož pomocí by se rozvojové země mohly vypořádávat s důsledky globálního oteplování. V roce 2014 IPCC vydává svou Pátou hodnotící zprávu⁶. (Vávra et al. 2013: 10-11)

---

⁶ Vydání Šesté hodnotící zprávy je plánováno na rok 2022. (IPCC, 2020)

Klíčovou událostí roku 2015, který jsme i z tohoto důvodu zvolili k analýze, byl 21. ročník Konference OSN o změně klimatu. Zúčastněné státy přijaly tzv. Pařížskou dohodu – vůbec první univerzální právně závaznou globální dohodu o změně klimatu, jejímž cílem je udržet nárůst globálních teplot pod 2 °C a současně usilovat o snížení nárůstu, ke kterému již došlo. Zároveň ukládá nejen rozvinutým, ale také rozvojovým státům povinnost stanovit si vnitrostátní redukční příspěvky. Po roce 2020 nahrazuje Kjótský protokol. (*Pařížská dohoda* b. r.) K 20. únoru 2021 ji podepsalo 194 států a EU, 190 členů dohodu ratifikovalo. Česká republika dohodu podepsala jako poslední z členů EU. Donald Trump, tehdejší prezident Spojených států amerických (USA), v roce 2017 oznámil odstoupení od Pařížské dohody. První den ve funkci, 20. ledna 2021, ji však nový prezident USA Joe Biden opětovně přijal. (UNTC 2021)

Rok 2018 se odehrál ve znamení stávek a protestů. První z nich zahájila v květnu skupina Extinction Rebellion⁷ v Londýně. Následovaly tzv. školní stávky v čele se švédskou studentkou Gretou Thunbergovou. Její akce vyburcovala mezinárodní hnutí studentů pravidelně stávkující každý pátek pod označením Fridays for Future. Greta Thunbergová byla díky svým projevům k politikům nominována na Nobelovu cenu za mír. (Kestin, Lock, Gralki 2020) V říjnu pak vydal IPCC na vyžádání signatářů Pařížské dohody Zvláštní zprávu ke globálnímu oteplování o 1,5 °C.

V roce 2019, který jsme rovněž analyzovali, proběhlo několik významných událostí. Evropský parlament vyhláší mimořádnou situaci v oblasti klimatu v Evropě i ve světě. Komise musí zajistit, aby všechny příslušné legislativní a rozpočtové návrhy byly plně v souladu s cílem omezit globální oteplování na méně než 1,5 °C. V Madridu se koná 25. Konference OSN o změně klimatu, kde je 11. prosince představena tzv. Zelená dohoda – plán, jak zajistit udržitelnost hospodářství, aby se v EU do roku 2050 neprodukovaly žádné čisté emise skleníkových plynů. 12. prosince se vedoucí představitelé EU během zasedání Evropské rady v Bruselu dohodli, že do roku 2050 učiní EU klimaticky neutrální. K dosažení tohoto cíle schvaluje Evropský parlament v následujícím roce Klimatický zákon. (*A Guide to Climate Change Negotiations* 2020)

IPCC není jedinou institucí zabývající se otázkou životního prostředí a příbuznými tématy. Na globální úrovni dále působí Program OSN pro životní prostředí (UNEP), který pravidelně vydává tzv. Globální environmentální výhledy. Dále jmenujme Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Světovou meteorologickou organizaci (WMO), Green Climate Fund či Climate Investment Fund.

---

⁷ V České republice označována jako Rebelie proti vyhynutí.

Považujeme za vhodné zmínit také Nevládní mezinárodní panel pro klimatické změny (NIPCC). Jedná se o institut, který popírá vliv člověka na změnu klimatu a jehož data, rovněž zprostředkovávaná prostřednictvím svých souhrnných zpráv, využívají ke svým argumentům klimatičtí skeptikové, o nichž budeme mluvit v jedné z následujících kapitol.

1.2.2 Klimatická politika analyzovaných zemí

Pro přijetí proenvironmentální legislativy a formulace první strategie zlepšení životního prostředí České republiky měla zásadní význam změna politického režimu v roce 1989. Později, v roce 1995, byla schválena první Státní politika životního prostředí, která bývá průběžně aktualizována. V říjnu 2015 přichází první dokument zaměřený na problematiku adaptace na negativní dopady změny klimatu a vláda schvaluje Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. Nejdůležitějším strategickým dokumentem v oblasti snižování emisí skleníkových plynů je Politika ochrany klimatu v ČR z března 2017.

Podle souhrnné zprávy Evropské komise (2020a: 52-53) má Česká republika v současnosti jednu z nejvyšších emisí skleníkových plynů na obyvatele v EU a je jednou z energeticky nejnáročnějších zemí Unie. Zdaleka není premiantem ani ve využívání energie z obnovitelných zdrojů, pohybuje se pod průměrem EU. Doposud zde nebyl zaveden kompletní právní a institucionální rámec pro podporu projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů. Vnitrostátní zdroje financování nutně neupřednostňují investice zaměřené na udržitelnost ani nepenalizují projekty, které využívají fosilní paliva. Česká republika se nachází rovněž pod průměrem EU, pokud jde o ekologické inovace. Z financí investovaných do výzkumu v roce 2016 byla přibližně polovina navíc vynaložena na činnosti související s jadernými a fosilními palivy.

Naopak Francie v otázce přístupu k životnímu prostředí mezi ostatními členskými státy EU vyniká. (Evropská komise 2020b: 31) Do svého programu implementovala klimatické strategie v různých formách již od roku 1995. Politická angažovanost Francie pokračovala i v době, kdy stál v čele státu Nicolas Sarkozy a následně François Hollande. Byl vytvořen program udržitelného rozvoje v oblasti energetiky v úzké spolupráci s průmyslem, vládou i nevládními organizacemi a Francie si stanovila cíl snížit do roku 2050 emise skleníkových plynů nejméně o 75 %. Francouzskou energetickou politiku upravuje zákon z roku 2005, jehož cílem je snížit

energetickou závislost, zajistit konkurenceschopné ceny energie a bojovat proti změně klimatu. Mezi kroky, které francouzská vláda provedla, patří například dotace na energii z obnovitelných zdrojů a daňové úlevy pro obnovitelné zdroje. (Najdawi 2013: 1-2)

V prosinci 2017 Francie uzavřela spolu s OECD a Mexikem tzv. Paris Collaborative on Green Budgeting (Pařížské partnerství pro sestavování zeleného rozpočtu). Jedná se o první mezistátní iniciativu na podporu vlád v úsilí o ekologizaci fiskálních politik zúčastněných států a začlenění závazků environmentální udržitelnosti. (OECD b. r.) V květnu 2019 Francie zřídila Vysokou radu pro klima, nezávislý orgán odpovědný francouzskému předsedovi vlády a poskytující vládě rady v otázkách klimatu. (Evropská komise 2020b: 31-32) Abychom nabídli ucelený přehled nejen politických a státních, ale i sociálních aspektů klimatických změn, navážeme v následující kapitole přehledem o veřejném mínění.

1.2.3 Globální oteplování a veřejné mínění

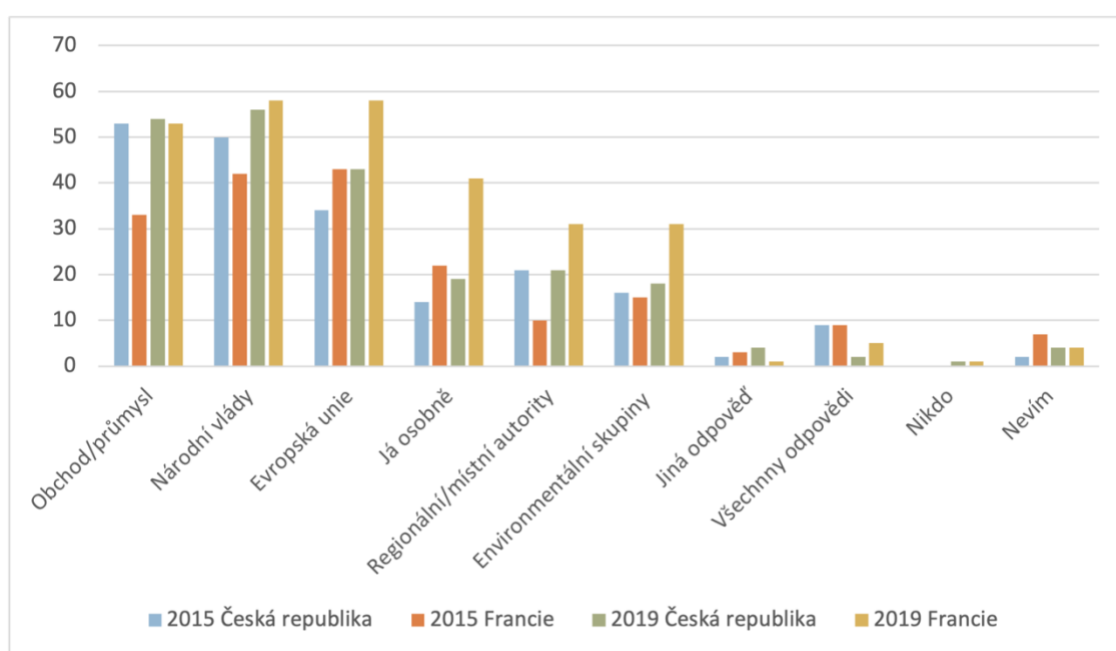
Pro úspěšné splnění cílů a přijetí mitigačních a adaptačních opatření, ale také pro dostatečné informování veřejnosti v oblasti prevence, je třeba znát a pochopit postoje veřejnosti. Ačkoliv se jako nejefektivnější přístup ke zmírnění klimatické změny a globálního oteplování jeví kombinace opatření vedoucí k dekarbonizaci výroby energie, snížení energetické náročnosti a regulaci emisí skleníkových plynů v dopravě, průmyslu a snížení celkové čisté hodnoty emisí z odlesňování a zemědělství, důležitým aspektem je i chování a životní styl jednotlivců – způsob stravování, redukce odpadů, třídění, výběr udržitelných produktů atp. (IPCC 2014b: 21-25)

Podle průzkumů Eurobarometru zaměřeného na veřejné mínění o změně klimatu, její závažnosti a dalších aspektech v období let 2015 až 2019 obecně narostla vnímaná závažnost změn klimatu v České republice i ve Francii. Data z průzkumu z května a června 2015 ukazují, že klimatické změny chápalo jako velmi závažný problém 69 % dotázaných Francouzů, tedy stejně, jako je průměr celé EU, a 61 % Čechů. Naopak jako nezávažný problém shledávalo klimatickou změnu 6 % Francouzů a 12 % Čechů. O čtyři roky později, v roce 2019, můžeme pozorovat v obou zemích nárůst vnímání závažnosti. Že se jedná o velmi závažný problém, si myslí 71 % Čechů a 82 % Francouzů, což je dokonce o 3 % více, než je průměr EU.

Jak ukazuje graf č.1, poměrně odlišné stanovisko měli v roce 2015 občané České republiky a Francie v otázce odpovědnosti za řešení klimatických změn. Zatímco podle

Čechů měla největší odpovědnost kategorie Obchod/průmysl, následovaná Národními vládami a Evropskou unií, u francouzských respondentů se jednalo na prvním místě o Evropskou unii, na druhém Národní vlády a až na třetím místě o kategorii Obchod/průmysl. Zajímavé může být, že Francouzi přisuzovali sami sobě odpovědnost za řešení klimatické změny více než Češi a v roce 2019 se tento rozdíl ještě zdůraznil. V roce 2019 se názory občanů obou zemí na odpovědnost více sjednotily a za nejvíce odpovědnou byla zvolena kategorie Národní vlády.

Graf 1 Odpovědnost za řešení klimatické změny

(Při zodpovídání otázky bylo možné určit více odpovědí.)

Zdroj dat: Eurobarometr 435, Eurobarometr 490)

Češi byli v roce 2015 skeptičtější také v otázce, zdali může boj proti změně klimatu a efektivnější využívání energie posílit ekonomiku a zaměstnanost v EU.⁸ Souhlasné stanovisko zaujímaly necelé tři čtvrtiny českých dotazovaných a 82 % francouzských. Nesouhlasila pětina dotazovaných Čechů a 11 % Francouzů.

⁸ V roce 2019 se již tato otázka nebyla dotazována.

1.2.4 Zájmy národní a ideologické

Na národní či regionální úrovni je jedním z nejhmatatelnějších důvodů, proč země usilují o zmírnění globálního oteplování, zvyšování hladiny moří. Nejvíce ohroženy se cítí ostrovní státy nebo takové, kde se vyskytují velké plochy potenciálně zaplavených oblastí (Nizozemsko, Bangladěš). Nalezneme ale naopak více států a mezi nimi i Českou republiku, které jsou ve snaze o zmírnění ovlivněny negativně. Nezbytným krokem je totiž snížení spotřeby fosilních paliv. Toho lze dosáhnout více způsoby, ale tím nejproveditelnějším je vyvinutí silného tlaku na nárůst jejich ceny, což by vyvolalo snížení spotřeby. Citelný vliv by znamenal i automobilový průmysl. Proto se v souvislosti s kritikou či odporem ke zmírňování klimatické změny vynořují hlavně názory motivované zájmy spojenými s ropným průmyslem. Na mezinárodním poli se jedná o státy sdružené v Organizaci zemí vyvážejících ropu a ve Spojených státech jde o lobby automobilového průmyslu a rafinérií. (Barros 2006: 123-124)

Na ideologické úrovni proti sobě stojí dva póly, jimž se v Argentině říká progresismus a environmentalismus. Environmentalismus je navíc vnímán jako jakýsi druh ideologie, podobně jako socialismus. Je ale třeba zdůraznit, že nedemokratické režimy 20. století téměř bez výjimky nezohledňovaly problémy životního prostředí. (Tamtéž: 125) Vlády většiny států jsou ve svém postoji ke zmírnění klimatické změny ovlivněny především ekonomickými zájmy, ačkoliv přístup veřejného mínění se již mění. Kolektivní svědomí, v rámci problému životního prostředí, od poloviny 20. století narůstá a v Evropě mohou občané s environmentalistickým přístupem ke světu volit ekologicky zaměřené politické strany. I to je důvod, proč mají některé evropské státy přátelštější postoj k životnímu prostředí obecně, zvláště významněji než jiné rozvinuté země. Dalším ideologickým aspektem této debaty je volba, jakou cestu při snaze o zmírnění klimatické změny zvolit. Nabízí se buď možnost řízení tržních mechanismů (jako například regulace ekonomické zainteresovanosti) nebo formou restriktivní politiky omezující spotřebu a činnost produkující emise. Zatímco první přístup převládá ve Spojených státech, v Evropě se prosazuje spíše druhé řešení. (Tamtéž: 126)

1.2.5 Klimatický skepticismus

Na základě zkoumání 11 602 recenzovaných článků na téma klimatická změna a globální oteplování publikovaných v prvních sedmi měsících roku 2019 došlo podle studie Powella (2019) ke stoprocentní shodě vědecké komunity na skutečnosti, že je způsobuje člověk. I přesto bývá tento fakt zpochybňován a je předmětem sporů. Vedle zmíněných odborníků na totiž hrají důležitou roli ve veřejné diskusi o klimatické změně a potažmo i životním prostředí tzv. klimaskeptikové.

Vidomus (2013: 96-97) klimatický skepticismus považuje za pokračování historicky starší tradice enviroskepticismu, jehož klíčovým prvkem je popření reálnosti či závažnosti environmentálních problémů, přičemž se nemusí nutně jednat přímo o zpochybňování změn klimatu, ale i znečištění ovzduší, narušení ozónové vrstvy, pokles biodiverzity atp. Z tohoto důvodu aktivní klimaskeptici často zaměřují kritiku na ekologické vědy. Je však třeba rozlišovat mezi veřejným skepticismem, který zlehčuje situaci například v průzkumech veřejného mínění a aktivními klimaskeptiky, kteří zasahují do veřejných debat. Je rovněž vhodné zdůraznit, že se nejedná o jednotný názorový proud a mezi klimatickými skeptiky existují názorové nuance.

Capstick a Pidgeon ve své studii *Co je klimatický skepticismus?* (2014) tvrdí, že je třeba rozlišovat mezi dvěma základními typy skepticismu. První typ, tzv. *epistemic scepticism*, se týká pochybností o změně klimatu jako samotného vědeckého a fyzikálního jevu. Ten druhý, *response scepticism*, se týká pochybností o účinnosti opatření přijatých za účelem řešení klimatické změny a pojí se s nedostatkem zájmu a obav o změnu klimatu. Podle autorů mezinárodní studie o příčinách klimatického skepticismu, Trantera a Boothové (2015), se míra skepticismu mezi státy liší a souvisí s několika faktory. Ačkoliv by se mohlo zdát, že mezi nedůležitější prediktory budou patřit úroveň vzdělání, hodnotová orientace či věk, jak je tomu v obecné otázce životního prostředí, v otázce klimatického skepticismu tomu tak není. Nejvýznamnějšími prediktory jsou politický konzervatismus, hodnotová orientace, pohlaví a nízké obavy o životní prostředí. Existuje také korelace mezi množstvím emisí oxidu uhličitého produkovaného státem na obyvatele a množstvím klimaskepsů ve veřejnosti.

Vidomus ve své práci mluví také o kontrarámcích klimatického skepticismu, tedy o strategiích užívaných pro popření nebo zpochybnění klimatické změny. Uvádí následující: *popření problému, kontraatribuce, kontraprognóza a útok na charakter hnutí a jeho členy*. V souvislosti s popíráním problému dochází k jeho *dedramatizaci*. Klimaskeptici tedy popírají samotný fakt oteplení, nebo častěji zpochybňují jeho

závažnost, například upozorňováním na údajnou neexistenci vědeckého konsenzu, a poukazují na jiné globální problémy, jako jsou HIV, podvýživa, ekonomická krize.

Pokud dochází k popírání samotné hypotézy antropogenních příčin změn klimatu a příčina změn klimatu je odůvodňována závislostí na dlouhodobých klimatických cyklech bez návaznosti na činnost člověka, jedná se o *kontraatribuci*. Poukázání na přirozené příčiny změn klimatu usnadňuje *kontraprognózu*: klimatickou změnu nemůžeme ovlivnit, pouze se jí můžeme přizpůsobit. Setkat se lze také s *optimistickou kontraprognózou*, která prezentuje změnu jako potenciálně prospěšnou. *Útok na charakter hnutí a jeho členy* je realizován ve dvou rovinách – proti aktivistům environmentálních hnutí a proti mainstreamovému klimatologickému výzkumu. Při útoku proti aktivistům je nejčastěji zdůrazňována „radikalita“, „zaujatost“ nebo dokonce „hysterie“ nevládních organizací a bývají pejorativně označováni za tzv. alarmisty. Při útoku proti klimatologickému výzkumu se vyskytují narážky na „skrytou agendu v pozadí“ vědců a je napadána nezávislost recenzního řízení odborných časopisů. Hlavním rysem kontrarámců je produkce nejistoty v otázce příčin a důsledků a produkce jistoty ohledně negativních dopadů regulativních opatření. (Tamtéž)

Mezi hlavní osobnosti českých klimaskeptiků patří Vítězslav Kremlík, který vydal v březnu 2019 knihu *Obchodníci se strachem: Průvodce skeptika po klimatické apokalypse*. Opomenout nelze bývalého prezidenta Václava Klause, který vydal jednu z nejznámějších českých klimaskeptických knih *Modrá, nikoliv zelená planeta* (2007) a který je v tomto směru stále aktivním přispěvatelem. Jeho poslední dílo na toto téma, *Znovu o klimatických změnách*, přináší překlad zprávy NIPCC⁹ a další doplňkové texty. (Klaus 2019) Jmenujme také Miroslava Kutílka, autora knihy *Racionálně o globálním oteplování* (2008), Ivana Brezinu či Luboše Motla. Ve své poslední knize Vidomus (2018) předkládá svá zjištění o aktivní české klimaskepsi, která prochází obdobími měnící se intenzity a dynamiky. „Nejsilnější byla v letech 2007 až 2008, kdy její organizační platformou byly think tanky s tržním přístupem k životnímu prostředí a pod patronací prezidenta Václava Klause v Praze vystupovaly nejvýznamnější postavy zahraniční klimaskepsy. Zhruba od roku 2011 však klima ustoupilo z agendy pravicových

---

⁹ Organizaci označovanou jako Nevládní mezinárodní panel pro klimatickou změnu jsme zmiňovali v kapitole 1.2.1 Důležité společenské aspekty spojené s otázkou klimatu.

think tanků¹⁰ a rozptýlilo se mezi vícero menších sdružení, výrazných jednotlivců a do virtuálního prostoru.“ (Vidomus 2018)

Ačkoliv má klimaskepticismus ve Francii dlouhou historii, Painter (2013: 89-92) došel k závěru, že změna klimatu ve Francii nepodléhá ve velké míře politické kontroverzi. Klimatičtí skeptici jsou přítomni, ale nemají výraznou sílu, jak dokazují i průzkumy veřejného mínění. Jedním z nejznámějších francouzských klimatických skeptiků je Claude Allègre, který však po infarktu v roce 2013 odešel z mediální sféry. S Allègrem bývá spojován také profesor geofyziky Vincent Courtillot. Ve známost vešel mimo jiné svým výzkumem hypotézy, že příčinou masového vyhynutí jsou nárazové události, kterou prezentoval v několika svých knihách. Skeptické smýšlení nalezneme například v knihách Pascala Brucknera nebo Benoîta Rittauda. Důležité je zmínit, že zatímco například ve Spojených státech je veden skeptický diskurz konzervativními think tanky, ve Francii se objevil v samém srdci vědecké instituce, Akademie věd, a je jedinečný v tom, že dává přednost několika vybraným hlasům. (Posthumus 2019)

1.3 Mediace klimatické změny: teoretická východiska

1.3.1 Média a klima

Média nás obklopují. Jsou součástí naší každodenní reality a jako taková se podílí na utváření představ o světě. „Ovlivňují chování, postoje či názory jedinců“ a „mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl“ (Jiráková, Köpplová 2003: 151). Zahraniční studie ukazují, že média jsou pro veřejnost hlavním zdrojem informací i o změnách klimatu. Jakožto téma odborné, složité a komplexní, je obtížné jej přenést do formy mediálního sdělení, které musí být věcné a zároveň pro čtenáře poutavé. Úskalím informování o změnách klimatu nebo globálním oteplování je také malé množství novinářů specializovaných na vědu a životní prostředí. I specializovaní novináři navíc často čerpají z jiných novinových článků. (Vávra et al. 2013: 9-15) „Neznalost problému spolu se snahou o dramtizaci a prodej mohou vést ke zkreslenému podávání informací.“ (Tamtéž: 15) Zahraniční studie přitom potvrzují, že informovanost o změnách klimatu

---

¹⁰ Think tanky jsou instituce či společnosti určené pro interdisciplinární výzkum s cílem poskytovat poradenství v nejrůznějších politických otázkách i produktech pomocí odborných znalostí. Mnohé z nich jsou neziskové organizace a jejich práce může být prováděna pro vládní i komerční klienty. Jsou financovány nadacemi, kontrakty, soukromými dary, prodejem zpráv atp. (Ladi 2015)

a forma sdělení silně ovlivňují naše názory, postoje i chování. (Corbett, Durfee 2004; Feinberg, Willer 2011)

1.3.2 Realita sociálně a mediálně konstruovaná

„Společnost je výtvořem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvořem společnosti.“ (Berger, Luckmann 1999: 64)

Základním problémem studia obsahu mediálních sdělení, je vztah mezi obsahem a realitou. V roce 1966 sociologové Berger a Luckmann napsali knihu zvanou *Sociální konstrukce reality*, v níž formulovali myšlenku, že realita je vytvářena sociálně. Sociálně konstruktivistická teorie zakládá na představě, „že svět, který prožíváme jako reálný, daný či přirozený, je ve skutečnosti jako takový budován a potvrzován (konstruován) v sociální praxi realizovaných mocenských vztahů, hodnotových škál, soudů, mýtů apod.“ (Jirák, Köpplová 2009: 282). To znamená, že náš každodenní svět není danou realitou, ač jej za takovou pokládáme, ale má původ v našich myšlenkách a je jako reálný udržován naším jednáním. Základními kameny neustále probíhajícího procesu institucionální reprodukce světa jsou *externalizace*, *objektivace* a *internalizace*. Pod pojmem *externalizace* si můžeme představit projevování člověka do okolního světa (vytváření norem, budování sociálního řádu atp.). Skrze ni se společnost stává produktem člověka. *Objektivací* se realita stává realitou objektivních skutečností – externalizované skutečnosti se stávají objektivně danými (vytvořené normy přestávají být závislé na svých konkrétních tvůrcích). *Internalizace* znamená zpětné přijímání podnětů objektivní reality do své reality (proces socializace), kdy se člověk stává produktem společnosti. (Berger, Luckmann 1999: 63)

Důležitým pojmem, se kterým autoři pracují, je rovněž institucionalizace. Po objektivaci jednání dochází k jeho habitualizaci, během níž se jakékoliv opakované činnosti ustálí ve vzorci. Protože tyto vzorce jsou snadno napodobitelné, často se stávají zvykem. Pokud jsou vzorce sdíleny mezi dvěma a více lidmi, přetváří se v sociální instituce. Jsou pak vnímány, stejně jako objektivní realita, jako něco, co existovalo a existovat bude nezávisle na člověku. Kvůli tomu mohou instituce ovládat lidské chování, protože vymezují jeho vzorce. (Tamtéž: 61-64)

Významným příkladem objektivace je označování, produkce znaků a znakových systémů. Tím nejvýznamnějším je jazyk, prostřednictvím něhož se odehrává každodenní realita. Na úrovni symbolismu jazykový znak dosahuje největšího odpoutání od „tady

a teď““. Umožňuje vystoupit z přítomné situace a zároveň zpřítomnit celý svět. Za důležitý předmět výzkumů proto Berger a Luckmann považují komunikaci, neboť bez komunikace, potažmo řeči, není žádná konstrukce skutečnosti možná. (Tamtéž: 40-47)

Média realitu také určitým způsobem reprezentují, zároveň se ale přímo podílejí na jejím konstruování. (Jirák, Köpplová 2009: 282) Otázce mediální konstrukce a reprezentace reality se věnujeme v následující kapitole.

1.3.3 Mediální reprezentace

Média slouží ke zprostředkování informací a k rozšíření znalostí a vědění. Recipientům umožňují porozumět světu i jeho zvláštnostem. Obstarávají přehled o úkazech, se kterými se běžný recipient nemůže setkat osobně, a proto se stávají jedinečným zdrojem některých informací. (McQuail 2009) Média však mají sklon některé aktéry, události či objekty znázorňovat určitým ustáleným způsobem, čímž vytváří jejich mediální reprezentace, které se však mohou různým způsobem odlišovat od jejich reálné charakteristiky. Mluvíme-li o mediální reprezentaci, máme na mysli způsob, jakým je konkrétní událost předkládána recipientům. (Trampota 2006: 91-92)

Podle Fairclougha na reprezentaci můžeme nahlížet jako na proces, který probíhá v každém textu, a to simultánně s konstrukcí vztahů a identit. *Analýzy reprezentace vycházejí z představy, že média nejsou pouhým zrcadlem reality, ale ustavují verze reality způsobem, který závisí na sociálních pozicích, zájmech a cílech těch, kteří je produkují.* (Fairclough 1995 in Trampota 2006: 92) Reprezentace poskytované zpravodajstvím se tak mohou různou měrou a různým způsobem odlišovat od reality popisovaného. Zároveň mohou reprezentace různých představitelů sociálních skupin ve zprávách vykazovat různou míru ustálenosti či variability a vypovídat tak o optice konkrétního média. Proto mohou být srovnávány, například z hlediska toho, které prvky zahrnují nebo naopak vyřazují. (Tamtéž: 62) Cílem našeho výzkumu právě bude porovnat, jak jsou konstruovány a jak se liší mediální reprezentace globálního oteplování poskytované hlavními zpravodajskými portály iDNES.cz a LeMonde.fr.

1.3.4 Nastolování agendy

Koncept nastolování agendy, označován také jako agenda-setting, je jedna z teorií o distribuci témat ve veřejném prostoru. Tato teorie předpokládá, „že veřejná agenda, tedy to, o čem lidé diskutují, o čem přemýšlejí a o co se zajímají, je silně ovlivněna tím, co ve svých obsazích zveřejňují masová média. (Larson 1994 in Škodová 2008: 13) Pokud tedy některému tématu věnují média obsáhlou pozornost, publikum téma přijímá, zpracuje a dále jej ve své vlastní agendě zmiňuje jako jedno z důležitých. (Tamtéž) „*Editori a vedoucí zpravodajství každý den vybírají a zveřejňují zprávy, čímž zaměřují naši pozornost a ovlivňují, která denní témata vnímáme jako nejdůležitější.* (McCombs 2009: 26) Novinová sdělení nám pak dokážou nepřebornými způsoby napovědět, jaká je relativní významnost konkrétního tématu v denní agendě. „*Hlavní zpráva na titulní straně, rozdíl mezi titulní stranou a dalšími stranami, velikost nadpisu, a dokonce i délka zprávy – to vše vyjadřuje významnost témat ve zpravodajské agendě.*“ (Tamtéž) Ačkoliv o novinářskou pozornost soupeří mnoho událostí, novináři o všech nemají možnost získat informace a ani o všech své publikum informovat nemohou. Proto spoléhají na soustavu profesních norem, jimiž se řídí při každodenním výběru vzorku z prostředí. V důsledku toho tedy zpravodajská média nabízejí omezený pohled na širší prostředí, který McCombs připodobňuje k „*omezenému pohledu na vnější svět, jenž umožňují úzká štěrbínová okna v některých moderních budovách*“. (Tamtéž: 52)

Při úvaze o původu mediální agendy je nutné brát v potaz mnohé další organizované agendy, které se v moderních společnostech nachází, například politickou, korporátní apod. Pro pochopení vztahu mezi nimi a agendou masových médií McCombs používá metaforu cibule, jejíž jednotlivé vrstvy zároveň ilustrují také posloupnost procesu. Na povrchu metaforické cibule se nachází vnější zdroje zpráv. Pod touto vrstvou se nachází ostatní zpravodajská média, která se vzájemně ovlivňují. Pod ní jsou zpravodajské normy a tradice určující pravidla nastolování agendy. Až uprostřed se pak skrývá mediální agenda. (Tamtéž: 68-69)

Duchovním otcem myšlenky pracující s předpokladem, že se média podílejí na tvorbě veřejné agendy, byl americký novinář Lipmann. (Tamtéž: 27) Samotný termín agenda-setting pak poprvé použili již zmiňovaní McCombs a Shaw ve své studii *The agenda-setting function of mass media* (1972). McCombs se domnívá, že „*nastolování agendy představuje mocný a rozšířený účinek masové komunikace, který je výsledkem specifického obsahu masových médií*“. Mezi klíčové pojmy konceptu patří analýzy prvního a druhého stupně. Zatímco analýzy prvního stupně se soustředí na vztah

mezi pozicí zpráv v médiích a pozicí těchto témat ve veřejné agendě, analýzy druhého stupně zkoumají jednotlivé atributy a charakteristiky jejich zobrazení, mimo jiné také jejich rámce. Rámcování, tedy framing, je přiblížen v jedné z dalších kapitol. (Škodová 2008: 23) Dále za klíčové pokládáme také priming, tzv. vypíchnutí – proces zdůrazňování, jímž autor upozorňuje například na určité podrobnosti události či vlastnosti aktérů. Příjemcům je podsouváno, na co mají v textu zaměřit svou pozornost. (Trampota 2006: 124) Účinkem primingu je prosazování konkrétních hodnotových kritérií. (McQuail 2009: 530)

1.3.4.1.1 Témata vtíravá a nevtíravá

Působení a intenzita nastolování agendy je individuální, odvíjí se od samotného tématu a od zkušeností příjemce s tímto tématem. Roli tak nehraje pouze četnost zobrazování tématu v médiích, ale také jeho relevance, která je prvotní určující podmínkou potřeby orientace. Čím větší tato potřeba je, tím jsou lidé náchylnější k následování mediální agendy. Naopak lidé s nízkou potřebou orientace nejsou pod tak silným vlivem agendy. Proto jsou rozlišována tzv. vtíravá a nevtíravá (obtrusive a unobtrusive) témata. Jejich odlišení spočívá v míře naší osobní zkušenosti s tématy, tedy v míře každodenního styku s nimi. S vtíravými tématy přichází veřejnost do kontaktu často, a to především formou osobních zkušeností, na jejichž základě je potřeba orientace uspokojena. S nevtíravými tématy však veřejnost nemá žádnou nebo má jen malou zkušenost, proto je pravděpodobné, že budou tato témata do veřejné agendy přecházet z té mediální. (McCombs 2009: 97-98)

Globální oteplování a klimatickou změnu, alespoň prozatím, lidé většinou nepocítují na vlastní kůži. Z tohoto důvodu téma vnímáme jako nevtíravé. Informace o něm získáváme především z mediální agendy. Proto je důležité zkoumat, jakým způsobem je o globálním oteplování informováno a jak je jeho mediální agenda nastolována. Mnohé studie potvrzují, že jsou média hlavním zdrojem informací o změnách klimatu. Je však nutné podotknout, že jsou i zdrojem kriticky přijímaným (Whitmarsh 2009, Olausson 2011). Olausson například upozorňuje na kritické výhrady švédských dotazovaných k mediálnímu důrazu na emoce, senzace a rychlé střídání zpráv.

1.3.4.2 Atributy environmentálních témat

Jako jsme již zmiňovali, mezi analýzy druhého stupně nastolování agendy patří také zkoumání jednotlivých atributů konkrétních témat. McCombs (2009: 111) tyto atributy popisuje jako určité charakteristiky či vlastnosti, které vyplňují obraz objektu. Stejně jako se samotné objekty liší svou významností, různí se také atributy těchto objektů. Média tak mohou nejen nastolit samotné téma a jeho důležitost, ale i důležitost jednotlivých aspektů tohoto tématu. „Právě agenda atributů definuje témata a v některých případech dokáže přimět veřejné mínění, aby se přiklonilo k určitému stanovisku či upřednostňovanému řešení.“ (Tamtéž: 126)

McCombs (Tamtéž: 124) pro environmentální témata zdůrazňuje dva důležité aspekty. Prvním z nich je popisování tématu v geografickém kontextu, neboť životní prostředí může zahrnovat mezinárodní i úzce lokální zájmy. Druhým aspektem je míra abstrakce environmentálních témat. Jako příklad významnosti mediálních atributů environmentálních problémů McCombs uvádí výzkum japonských zpravodajských článků vycházejících před konferencí OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru. Podle výsledků výzkumu mělo publikování zpráv s atributy environmentálních témat zřejmý vliv na vývoj zájmu obyvatel Tokia o tato témata. „Tyto mediální agendy atributů způsobily, že se obyvatelé Tokia mnohemu přiučili.“ (Tamtéž) Proto aspekt geografického kontextu globálního oteplování zahrneme do našeho výzkumu a budeme sledovat, jestli je téma komunikováno v mezinárodním či národním zájmu.

1.3.4.3 Gatekeeping a výběr informačních zdrojů

Sdělení publikovaná ve zpravodajství nejsou pouze zachycením nejvýznamnějších témat a událostí, ale jsou produktem odrážejícím chod mediálních organizací. Na procesu produkce zpráv se podílí tzv. *gatekeeping* („hlídání u brány“), užívaný jako metafora pro označení procesů, kterými se při práci v médiích provádí výběr. „Především se jedná o rozhodování, zda připustit, aby konkrétní zpráva „prošla branou“ zpravodajského média do zpravodajství“ (White 1950, cit. podle McQuail 2009: 318). *Gatekeeper* neboli dveřník¹¹ je člověk, který však nerozhoduje pouze o tom, o jakých událostech bude

---

¹¹ Pojem bývá spojován s pracemi D. M. Whitea, K. Lewina, W. Giebera, P. Shoemakerové, kteří zkoumali, jak dochází k šíření informací v rámci skupin a k procesu třídění. Ačkoliv byla zkoumaná rozhodnutí zprvu považována za subjektivní, ukázalo se, že při selekci událostí k prezentaci existuje u osob

médiím informovat, ale také v jakém formátu – o tom, kdo bude v článku vystupovat, jak dlouho a jak důvěryhodně bude zobrazen. „V širším slova smyslu souvisí „hlídání“ s mocí umožnit či zamítnout přístup do médií různým názorovým proudům ve společnosti a často bývá místem, kde dochází ke střetům.“ (Tamtéž)

Ve skutečnosti ale žádný *gatekeeper* nerozhoduje pouze na základě svých subjektivních představ. Působí na něj několik typů vlivů, které Shoemakerová (Shoemakerová et al. 1996: 106 cit. podle Trampota 2006: 44) rozděluje do pěti úrovní. První z nich, individuální úroveň, zahrnuje redaktorovo vnímání své role a profese a představy o tom, co lze definovat jako zprávu. Druhou je úroveň mediálních rutin. Médiím tyto rutiny usnadňují zpracovávat velké množství informací v časové tísní a zaručují, že se média chovají předvídatelným způsobem. Důležitou roli hrají také zpravodajské hodnoty (*news values*), určité charakteristiky, kterými musí zpráva disponovat, aby se jí dostalo větší pozornosti ze strany masových médií a posléze publik. Mezi zpravodajské hodnoty řadíme například prostorovou blízkost, překvapivost, negativitu, vztah k elitním národům či osobám a další (Kunczik 1995: 119). Úroveň mediální organizace souvisí s vlivy vázanými na organizační strukturu a technologickou stránku organizace. Shoemakerová zmiňuje rovněž extramediální a ideologickou úroveň. (Trampota 2006: 45-47) Významný vliv při procesu selekce událostí má marketingová strategie média, respektive vlastníků, prodat co nejvíce tištěného prostoru (Sedláková 2007: 39), v případě elektronického média prostoru například ve formě bannerů. Do rozhodování o obsahu médií zároveň zpravidla nebývá zapojen jeden dveřník, ale hned několik dveřníků odlišné úrovně a postavení v hierarchii podniku. (Trampota 2006: 47)

Environmentální témata podléhají ve zpravodajství podobným zažitým způsobům výběru a zpracování, jako je tomu u ostatních témat. Rozdíl je ale v tom, že jsou tato témata pro média poměrně neviditelná. „*Poškozování životního prostředí je spíše pomalý proces, který se děje mimo rámec každodenního mediálního zpravodajství, protože nezapadá do zpravodajských kritérií. Zpravidla k němu nedochází v podobě neobvyklé zvláštní události, která by se stala během posledních 24 hodin a nejlépe před uzávěrkou vydání.*“ (Foret et al. 2008: 184) Zpravodajská média spíše než pomalé procesy, k jejichž popsání je navíc často třeba orientace ve vědeckých poznacích, preferují okamžité události. „*S největší pravděpodobností tak pokryjí spíše*

---

pověřených touto prací výrazná shoda, která odráží obecnější sdílené představy o tom, co se má v médiích objevit. (McQuail 2009: 318)

potopení tankeru, jako událost, než znečištění moří a úbytek korálů v mořích, jako téma.“ Konkrétně rozeznáváme tři hlavní typy událostí spojených s klimatickou změnou, o kterých se nejčastěji informuje. Jedná se o milníky a významné události, příkladem *Den Země*, dále katastrofy a havárie, jako je únik ropy do moře, a nakonec právní a administrativní události, pod nimiž si můžeme představit parlamentní slyšení, soudní řízení apod. (Hannigan 2006: 84)

Hansen (1991: 449, cit. podle Foret et al. 2008: 184) upozorňuje, že existují dva způsoby, jak se environmentální témata mohou dostat do médií. První možností je prezentování jako „nehody“ či „katastrofy“, ke kterým dochází náhle a neočekávaně. Druhou možností je, že environmentální témata, jež nemají katastrofickou povahu, musí vejít ve známost díky někomu jinému. *„Životní prostředí se tak stává důležitou arénou, ke se střetávají politické a ekonomické zájmy a v níž se rozhoduje o tom, kdo promlouvá o životním prostředí a přírodě, kdo je zdrojem informací o životním prostředí a jeho poškozování a kdo a jak tuto tematiku rámuje.“* (Tamtéž)

Mediální pokrytí životního prostředí odráží mocenskou nerovnost ve společnosti, jež se projevuje hierarchickým přístupem do zpráv. Média volí především politické a ekonomické autority, tedy držitele moci, a vědecké, které dodávají mediálním sdělením na důvěryhodnosti. Volba autoritativního zdroje mluvícího o tématu už sama zprávu předurčuje, neboť ta je spíše produktem zdroje než samotného novináře. V rámci rutin i pod tlakem uzávěrek se novináři často orientují na omezený počet zdrojů, což vede k omezení různých pohledů či perspektiv a v důsledku znamená, že média reflektují pohledy jen určité omezené skupiny elitních expertů. (Tamtéž) *„Sociální aktéry nebo zdroje, kteří prostřednictvím přímých citací nebo nepřímého odkazování ovlivňují a tvarují mediální a zpravodajskou agendu“* označujeme jako primární definující zdroje (Hansen 2010: 199), ačkoliv v původní definici se takto označovali jedinci disponující ve společnosti autoritou a mocí. Informační zdroje, které se do zpráv dostávají, nemusí získávat rovnocenný přístup. Některé zdroje jsou například reprezentovány jako důležitější, jiné jako podružné, což se projevuje například způsobem zpracování výpovědi zdroje a jeho pořadím ve zprávě. Právě první uváděný zdroj má šanci událost či téma zarámovat. Následný zdroj už často na úvodní zdroj pouze reaguje. (Trampota 2006: 81-82)

1.3.4.4 Teorie rámcování

S vývojem výzkumu nastolování agendy si někteří badatelé začali více všimnout skutečnosti, že média témata nejen vybírají, ale v různé míře ovlivňují, jakým způsobem je téma zpracováno. (Tamtéž: 122) „*Výběr některých aspektů vnímané reality a jejich zdůraznění v komunikovaném textu, čímž se posiluje určitá definice problému, kauzální interpretace, hodnocení nebo doporučení řešení popsané skutečnosti*“ definuje Entman (1993: 52) jako framing neboli rámcování. Jedná se o ústředí organizační myšlenku zpravodajského obsahu, která mu poskytuje kontext a určuje, co je tématem. (McCombs 2004: 132-133) Rámce implicitně či explicitně zdůrazňují určité aspekty komplexního tématu a pomáhají publiku identifikovat, proč je téma důležité, kdo je zodpovědný a jaké by mohly být jeho důsledky. (Carvalho 2008: 100)

Poprvé se pojem rámcování objevil v sociologii v polovině 20. století. Velkou pozornost teorii věnoval Goffmann v knize *Analýza rámců: Pojednání o uspořádání zkušenosti* (1974). Teprve v 90. letech, kdy byl publikován článek Entmana, se teorie rámcování dostala do pozornosti mediálních a komunikačních studií a stala se jedním z velmi užívaných mediálně analytických konceptů. (Schäfer, O'Neill 2017: 2-3).

1.3.4.4.1 Rámcování klimatické změny

Na mezinárodní úrovni vznikla celá řada studií zaměřených na analýzu rámcování klimatických změn, které se od sebe vzájemně liší. Ačkoliv došlo na několik pokusů o koncepční integraci (Matthes 2007; Valkenburg a Semetko 2000), není rámcová analýza zcela soudržným metodickým přístupem. (Schäfer, O'Neill 2017: 2-3)

Schäfer a O'Neill ve svém schématu představili typy využívaných rámců. Jejich základní členění je na rámce obsahově orientované a formálně stylistické. Formálně stylistické rámce se zaměřují na strukturu textu, proto mají poměrně vysoký stupeň abstrakce. Všechny obsahově orientované rámce sdílejí zaměření na obsah komunikace či textu a jejich stupeň abstrakce se liší. Mezi nimi Matthes (2007) rozlišuje mezi tzv. generickými čili obecnými rámci a tematickými rámci. Generické rámce nejsou specifické pro daný problém a mezi ty nejčastěji využívané patří pět rámců vymezených Semetkem a Valkenburgem (2000). Jedná se o rámec *důsledků, odpovědnosti, konfliktu, lidského zájmu a morálky*. Jejich používání je doporučováno pro zajištění přenositelnosti a využitelnosti i v později uskutečňovaných výzkumech. Tematické rámce jsou naopak specifické pro konkrétní problém. Pro zkoumání rámců se využívá řada metod

inspirovaných například analýzou obsahovou, diskurzivní nebo korpusově lingvistickou. (Tamtéž: 6)

V rámci naší práce vycházíme ze studie *Dominant frames in legacy and social media coverage of the IPCC Fifth Assessment Report* (O'Neill et al.) publikované v roce 2015. Autoři se zaměřují na tisk, televizní vysílání i online média a ve svém výzkumu kombinují generické a tematické rámce, které převezmeme do naší analýzy. Jejich schéma čítá deset rámců, které vychází z definice rámcování Entmana (1993) a které byly induktivně zvoleny na základě zkoumání rámců změn klimatu v dalších stejně tematicky zaměřených studiích a masmediálních výzkumech (příkladem Antilla 2005, Olausson 2009, Nisbet 2009, Painter 2013 a další). Po samotném definování byla provedena kvantifikace rámců. Jedná se o rámce¹² Stálá věda, Konflikt (politický či ideologický boj), Role vědy, Nejistá věda, Katastrofa, Bezpečnost, Morálka či etika, Příležitost, Ekonomika. (O'Neill et al. 2015:1-2)

1.3.4.5 Normativní teorie médií

Společnost média spojuje s určitým očekáváním a hodnotí jejich chování. Kritéria tohoto posuzování jsou společensky podmíněna v podobě požadavků a nároků, které označujeme jako normativní. Soubory těchto požadavků pak označujeme jako normativní teorie médií. (Trampota: 2006: 139) McQuail (2009: 28) je charakterizuje jako teorie, které „*se zabývají zkoumáním a předepisováním toho, jak se mají média chovat, mají-li být zviditelněny či zvýrazněny některé společenské hodnoty.*“ Pod pojmem normativní požadavky zpravodajství si můžeme představit například provozní kodexy mediálních společností, legislativní úpravy a regulační mechanismy, profesionální mediální kritiku, etické kodexy ale také představy každodenních příjemců zpráv. Mezi nejčastější požadavky patří objektivita, vyváženost a nestrannost. (Trampota 2006: 151)

Podle Jílka (2009: 58) objektivita představuje ústřední pojem ve vztahu ke kvalitě poskytovaných informací a „*týká se způsobu výběru, získávání a práce s informacemi jak v rovině tematicko-obsahové, tak při jejich jazykovém zpracování.*“ Mezi hlavní rysy objektivity McQuail řadí vylučování subjektivního pohledu nebo osobního zaujetí a absenci stranění, tedy zdržení se jakékoliv předpojatosti, dále respektování přesnosti

---

¹² Pro lepší přehlednost a větší srozumitelnost textu označujeme v celé práci rámce a některé jiné názvy hodnot proměnných či kategorií velkým počátečním písmenem.

i dalších kritérií pravdivosti, jako jsou relevance a úplnost, a nepřipustnost skrytých motivů a služby třetí straně. (McQuail 2009: 210) Pro definování pojmu se často užívají Westerstáhlova kritéria objektivitu, podle nichž konstituují objektivitu dvě základní složky – faktičnost a nestrannost. Faktičnost pak zahrnuje tři aspekty. Prvním z nich je *pravdivost* vztahující k podobě informování o událostech, které musí být prezentovány bez komentáře, případně musí být komentáře zřetelně oddělovány. Zahrnuje rovněž úplnost zprávy, přesnost a úsilí nemást a nezatajovat důležitá data. Druhým aspektem faktičnosti je *relevance*, jež se vztahuje k výběru informace, přičemž jejím kritériem je důležitost pro příjemce či společnost. Poslední aspekt představuje *informativnost* – pragmatická stránka informace. Nestrannost dle těchto kritérií předpokládá neutralitu postoje, které je dosahováno kombinací *vyváženosti*, k níž dochází poskytnutím stejného nebo poměrného času, prostoru a důrazu protichůdným postojům, pohledům či verzím, a *neutrality* při jejich prezentaci. (Jílek 2009: 59)

Projevem porušení objektivitu je předpojatosti (*bias*) zprávy, tedy určité zkreslení reality. Podle toho, zda jde o předpojatost záměrnou či nezáměrnou a jestli se projevuje jako otevřená nebo latentní, rozlišujeme čtyři základní formy předpojatosti. Konkrétně se jedná o angažovanou podporu, propagandu, nezáměrnou předpojatost a ideologii. (McQuail 1999, cit. podle Trampota 2006: 150)

Právě vyváženost představuje u mediálního pokrytí environmentální tematiky problém, neboť se mimo jiné implicitně předpokládá, že vyváženost přinese objektivitu poskytnutím stejného prostoru názorům opačných stran. „*Potíž ale je, jak upozorňuje Corbet, že média mohou zdůrazňovat konflikt, tam kde ani není, a pak také v tom, že pokud má problém více názorových stran, zpravidla je redukuje na dvě.*“ (Corbet 2006: 227, cit. podle Foret et al. 2008: 185) Významně se tento problém týká mediálního diskurzu o klimatických změnách. Jak jsme již zmínili, mezi vědci panuje jasný konsenzus, že ke změně dochází a že na vině jsou lidé. V čem se neshodují, je její časový rámec, lokace či dopady. Média ale v rámci vyváženosti poskytují prostor na jedné straně stoupencům a na straně druhé odpůrcům jakéhokoli globálního oteplování a klimatické změny. (Tamtéž) Nutno podotknout, že v současnosti již některá média tento postup přehodnocují. Například britská rozhlasová a televizní stanice BBC vydala v roce 2018 pokyn svým zaměstnancům, že pro vyváženost debaty nemusí využívat popíračů klimatické změny, a nabídla jim školení s informacemi o možnostech a způsobech vedení debaty o globálním oteplování či klimatických změnách. (Carrington 2018)

Problémem se zabývá i studie *Balance as bias* (2004), kterou publikovali bratři Maxwell T. a Jules F. Boykoffové a „jež argumentovala v podstatě v tom smyslu, že za rozcházejícím se míněním vědců a veřejnosti na globální oteplování stojí do velké míry mediální pokrytí tématu. Přesněji: stavovská norma vyváženosti, která žurnalistům přikazuje dát ve zpravodajském textu prostor oběma stranám konfliktu. Není třeba dodávat, že vyváženost takto produkováných mediálních obsahů je iluzorní a vede ve svém důsledku k umělému posílení názorů, které jsou v dané disciplíně okrajové.“ (Vidomus 2012: 170) Maxwell T. Boykoff nicméně od té doby svou hypotézu dále rozpracovával a mírně přehodnotil. Jak popisuje ve své knize *Who Speaks for Climate?* (2011), vzdává se teze o všemocnosti médií a tvrdí, že mediální reprezentace klimatické vědy jednoduše neřídí veřejné mínění, ačkoliv jsou klíčovým příspěvkem propojující klimatologii, politiku a všední život. Důležité však zůstává jeho zjištění, že medializace klimatických změn na různých v rozlišných zemích má svá výrazná specifika. (Tamtéž: 170-171)

1.3.5 Výzkumy globálního oteplování či klimatické změny v médiích

V zahraničním akademickém tisku jsou studie na téma globální oteplování nebo klimatická změna v médiích poměrně časté, především v anglicky mluvících zemích, ale nezanedbatelné množství jich nalezneme i v tom francouzském. Jmenujme například studii *Comment les médias traitent-ils du changement climatique?*¹³, která analyzuje mediální pokrytí klimatických změn ve Francii v letech 2010 až 2019 v tisku, televizním i rozhlasovém vysílání. (Reporters d'Espoirs 2020) Podle jejích výsledků můžeme pozorovat výrazný nárůst mediální pokrytí environmentálních témat za posledních 10 let, který se vždy pojí s důležitými environmentálními událostmi, jako je například konference OSN apod. Deníkem, který o změnách klimatu referuje nejvíce, je právě *Le Monde*. Převážná většina článků ale odkazuje na životní prostředí, aniž by zmiňovala problematiku klimatických změn či globálního oteplování. Nárůst dokládá i zpráva organizace *Media and Climate Change Observatory* – pokrytí změny klimatu se během roku 2019 významně zvýšilo v porovnání s předchozími lety. (Fernández-Reyes et al. 2021) Například v Německu a Velké Británii se počet témat věnovaných klimatu více než zdvojnásobil ve srovnání s rokem 2018. Další studií zaměřenou na francouzské prostředí provedli Dirikx a Gelders (2010), kteří analyzovali užívané rámce mezi lety

---

¹³ Studie byla provedena nevládní organizací Reporters d'Espoirs a publikována v červenci 2020.

2001 a 2007. Nejčastěji užívaným rámcem v deníku Le Monde byl rámec důsledků, následoval rámec odpovědnosti a třetí v pořadí se nacházel rámec konfliktu.

V České republice se tímto tématem zabývá studie *Obraz změn klimatu v českých denících v letech 1997-2010*, jejímž cílem bylo popsat trendy v zobrazování změn klimatu v tištěných médiích se zaměřením na kvalitu informace. Z jejího závěru vyplývá, že se české prostředí v analyzovaném období od toho zahraničního výrazně nelišilo a mělo narůstající tendenci. Autoři však zmiňují, že v českém tisku převažují informace katastrofického a senzačního rázu a pouze malou část můžeme považovat za zprávy seriózní, což může mít za následek nižší informovanost obyvatelstva a u některých skupin obyvatel i vyšší skepsi vůči změnám klimatu. (Vávra et al. 2013: 25-26)

V českém a slovenském akademickém prostředí nalezneme diplomové práce analyzující mediální aspekty klimatických změn či globálního oteplování formou kvalitativního i kvantitativního šetření. V souvislosti s naším výzkumem proto budeme jmenovat pouze ty, jejichž obsahem je kvantitativní či smíšený výzkum. Jedná se o práce Venduly Kochanové (2009), Lenky Lukáčové (2013), Daniely Trunečkové (2015) či Zuzany Raidové (2018). Až na práci Lenky Lukáčové, která analyzuje a porovnává slovenský deník SME a český deník Mladou frontu DNES (MF DNES), jsou práce orientovány výlučně na české prostředí a porovnávají mezi sebou česká tištěná periodika. Z důvodu aktuálnosti budeme podrobněji prezentovat pouze výsledky prací Daniely Trunečkové a Zuzany Raidové.

Daniela Trunečková zkoumala, jakým způsobem probíhala debata o klimatických změnách v seriózních českých denících. Analyzovala celkem 187 článků z let 2013 a 2014 pocházejících z Hospodářských novin, Lidových novin, MF DNES a Práva. Na základě obsahové analýzy zjistila, že zpravodajské články převážně reflektovaly vědeckou shodu o antropogenních příčinách změny klimatu, stejnou měrou se k příčinám nevyjadřovaly. „Z publicistických článků se k vlivu lidských aktivit na klimatický systém stavěly odmítavě pouze články Mladé fronty DNES a zejména Lidových novin.“ (Trunečková 2015: 75) Všechny deníky v naprosté většině prezentovaly klimatické změny jako významný problém a opíraly se o výpovědi relevantních odborníků, přičemž největší prostor klimaskeptikům poskytovaly Lidové noviny. Problematickým se dle autorky jevílo značné množství článků postrádající jakékoliv informace o příčinách klimatických změn, jejich závažnosti či potřebě zahájení účinných strategií k jejich zmírňování. (Trunečková 2015: 75-77) Některými z otázek, které autorka ve své práci zvolila, jsme se rozhodli inspirovat a uzpůsobené je aplikujeme pro náš vlastní výzkum.

Zuzana Raidová zkoumala deníky MF DNES a Právo v letech 1996-2017. Porovnáním výsledků svého výzkumu se zahraničními studii došla k závěru, že frekvence článků vydaných v českých denících se liší od frekvence článků vydávaných v amerických denících, vrcholy zájmu o problematiku se nachází jinde. Nejvyšší pokrytí tematiky autorka zaznamenala v roce 2007. *„Analýza výskytu neexpertních zdrojů sice prokázala jejich poměrně malý výskyt, na druhou stranu se nepotvrdilo, že by jim po roce 2005 nebyl věnován prostor, jako tomu bylo v médiích anglicky mluvících zemí.“* (Raidová 2018: 86) Zaměřila se také na zkoumání rámců (generických a dalších zvolených na základě pilotáže. Oba deníky dominantně používaly rámec hrozby, následovaný rámcem vědeckým, ekonomickým a politickým. Naopak nejméně využívaný byl rámec religiózní. (Raidová 2018: 76)

2 Metodologická část

Při analyzování mediálních obsahů lze využít velké množství jak kvantitativních, tak kvalitativních metod, z nichž každá se hodí více či méně pro konkrétní typy výzkumů a každá nabízí jiný typ výsledků. Následující oddíl proto věnujeme představení předmětu a cíle výzkumu, zvolené výzkumné metody obsahové analýzy, výzkumných otázek, analyzovaných médií i dalších aspektů výzkumu.

2.1 Předmět výzkumu a jeho teoretická východiska

Předmětem výzkumu předložené práce jsou způsoby a proměny mediální reprezentace globálního oteplování a způsob vedení debaty o globálním oteplování v České republice a ve Francii v letech 2015 a 2019. Důležitým aspektem je i analýza používaných zdrojů informací a způsob zprostředkování vědeckých poznatků. Cílem výzkumu je odhalit specifika české a francouzské mediální reprezentace globálního oteplování analýzou a porovnáním článků jednoho českého a jednoho francouzského zpravodajského portálu (iDNES.cz a LeMonde.fr). Také chceme zjistit, zda informují o globálním oteplování v souladu s mezinárodně uznávaným klimatickým diskurzem nebo jestli vlivem normativních požadavků prezentují rovněž názory klimatických skeptiků.

Během výzkumu se opíráme o koncepty popisované v teoretické části. Hlavními podklady jsou studie *Balance as bias: global warming and the US prestige press* (Boykoff a Boykoff 2004) zaměřená na vliv normy vyváženosti na referování o klimatické změně a studie *Dominant frames in legacy and social media coverage of the IPCC Fifth Assessment Report* (O'Neill et al. 2015) týkající se rámcování klimatické tematiky v médiích.

Jak jsme již nastínili v teoretické části, globální oteplování a klimatická změna jsou nevtíravá témata, a člověk tak většinu informací o nich získává z médií. Zároveň mají média moc ovlivňovat postoje a chování lidí. Z tohoto důvodu pokládáme analýzu mediální reprezentace globálního oteplování za velmi důležitou. Jak dokládáme v předchozích kapitolách o veřejném mínění a klimatické politice jednotlivých zemí, francouzská veřejnost spatřuje ve změně klimatu větší problém, což se odráží i v politické sféře. Proto jsme se rozhodli porovnat mediální reprezentace globálního oteplování právě těchto dvou zemí. Obecně lze říct, že na rozdíl od zahraničního akademického prostředí není v tom českém zvolené téma příliš probádanou oblastí.

Vyjma diplomové práce Lenky Lukáčové, porovnávající český deník MF DNES a slovenský deník SME, neexistuje žádná práce, která by porovnávala mediální reprezentaci globálního oteplování českého média s některým zahraničním.

2.2 Výzkumná technika: obsahová analýza

Obsahovou analýzu řadíme mezi tradiční postupy analýzy dokumentů. Ačkoliv použití metody sahá až do 19. století, za jejího otce bývá označován americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson, neboť metodu v padesátých letech 20. století vymezil. Na rozdíl od kvalitativních metod, které analyzují menší množství dat do hloubky, a jsou tak silně subjektivní, předností obsahové analýzy je možnost zpracovat velký soubor dat. (Schulz, Scherer et al. 2011: 29) Její použití je vhodné, pokud chceme získat širší přehled o pokrytí daného tématu v mediální krajině, zjišťovat dlouhodobé trendy v mediálním zobrazování určitých jevů nebo komparovat jejich reprezentace v různých typech médií. (Sedláková 2014: 291) Z tohoto důvodu jsme tuto metodu zvolili pro náš výzkum.

Stručně lze metodu charakterizovat jako výzkumnou techniku „*pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace*“. (Tamtéž) Obsahová analýza je velmi strukturovaná a má přesně specifikovaná pravidla. Díky systematickosti techniky jsou její výsledky snadno intersubjektivně ověřitelné. Získaná data mají standardizovaný charakter. „*Vyjadřují frekvenci výskytu určitých témat, slov, klíčů, obrazů apod. a zpracovávají se v numerické podobě pomocí statistických analýz. Výsledkem obsahové analýzy je tedy kvantitativní popis výskytu vybraných znaků ve zkoumaných textech.*“ (Tamtéž: 296) Aplikována může být na psané texty, přepisy mluvené řeči, audiovizuální sdělení a obrazy, ale i na neverbální chování. Využívala se hlavně ke zkoumání politické propagandy a analýze reklamy. (Tamtéž: 293)

Postup obsahové analýzy se dá shrnout v několika krocích, mezi něž patří:

1. „*formulace výzkumné otázky nebo hypotézy,*
2. *definice výběrového souboru/populace,*
3. *výběr patřičného vzorku z populace,*
4. *výběr a definice jednotky měření,*
5. *konstrukce kategorií obsahu, které budou analyzovány,*
6. *vystavení systému kvantifikace,*
7. *trénink kódovačů a provedení pilotního výzkumu,*
8. *kódování obsahu,*

9. *analýza shromážděných dat,*

10. *definice závěrů*“ (Dominick, Wimmer 2006 cit. Podle Trampota, Vojtěchovská 2010: 103-104).

Wimmer s Dominickem uvádějí, že tuto posloupnost není třeba vždy přesně dodržovat, ale na počátku výzkumu musí být stanoven jasný cíl zkoumání definovaný formou výzkumné otázky nebo hypotézy. (Tamtéž: 104) Jakožto jediný kódovač obsahu jsme krok č. 7 vynechali.

Jako každá výzkumná technika, i obsahová analýza má své limity a nedostatky. „*Kritika metody poukazuje na skutečnost, že kvantitativní obsahová analýza je schopna nabídnout tvrdá data, podíly a závislostní korelace zkoumaných kategorií, ale nikoliv vysvětlení, proč tomu tak je a co to znamená.*“ (Tamtéž: 110) Získaná data vyvolávají představu objektivní danosti, ačkoliv jsou výsledkem kategorizačního systému vytvořeného výzkumníkem. Právě způsob kategorizace má zásadní vliv na konečné výsledky, protože čím méně kategorií je u proměnných použito, tím silnější konstrukce může vzniknout. Navíc sama kategorizace představuje určité přizpůsobení si reality. Obsahová analýza redukuje zkoumanou skutečnost na počitatelné jevy. I přes tyto nedostatky je s rozmyslem prováděná obsahová analýza přínosnou indexací mediálních obsahů a přináší určitý popis mediálních sdělení. (Tamtéž)

2.3 Výzkumné otázky

Po vymezení předmětu a cíle výzkumu je úvodním krokem analýzy formulace hlavní výzkumné otázky. Protože ta je zpravidla příliš široká a abstraktní, aby se na ni dalo odpovědět, využívá se tzv. specifických či vedlejších výzkumných otázek. S ohledem na přehlednost práce jsou dílčí hypotézy vztahující se ke zvoleným vedlejším otázkám definovány vždy v úvodu jednotlivých kapitol v analytické části práce.

Hlavní výzkumné otázky:

Jak se přeměnila a lišila mediální reprezentace globálního oteplování na portálech iDNES.cz a LeMonde.fr v letech 2015 a 2019? Jak byla prezentována debata o globálním oteplování?

Vedlejší výzkumné otázky:

1. *Jak se proměňovala míra pozornosti věnovaná tématu globálního oteplování?*
2. *V jaké tematické rovině bylo téma globálního oteplování rozvíjeno?*
3. *Jak bylo téma globálního oteplování komunikováno v kontextu geografické vzdálenosti?*
4. *Jaké zdroje byly citovány v článcích pojednávajících o globálním oteplování?*
5. *Jak se lišilo žánrové zpracování článků o globálním oteplování?*
6. *Jakým způsobem informovaly vybrané portály o příčinách globálního oteplování?*
7. *Jakým způsobem informovaly vybrané portály o potřebě přijetí opatření v boji proti globálnímu oteplování?*
8. *Jaké interpretační rámce byly v článcích užívány?*

2.4 Výběrový soubor

Výběrovým souborem šetření se rozumí výběr jednotek přicházejících v úvahu pro analýzu. Výběr se provádí celkem ve čtyř rovinách. Jako první si potřebujeme stanovit časové období, v němž budeme mediální obsahy sledovat. Poté je třeba zvolit média, která budeme rozebírat. Za třetí je třeba si rozmyslet, jaké obsahy tohoto média budeme analyzovat. Na závěr musíme specifikovat mediované obsahové jednotky. (Schulz, Scherer et al. 2011: 35)

Pro náš výzkum jsme si jako časové období stanovili roky 2015 a 2019. Tento rozestup jsme učinili proto, abychom dokázali lépe zhodnotit, jestli se mediální reprezentace globálního oteplování proměnila v čase. Během obou těchto let proběhly významné mezinárodní akce spojené s otázkou klimatické změny. Jak jsme nastínili v jedné z předchozích kapitol, v roce 2015 se konal 21. ročník Konference OSN o změně klimatu, kde byla přijata Pařížská dohoda. V roce 2019 Evropský parlament vyhlásil mimořádnou situaci v oblasti klimatu v Evropě i ve světě a v Madridu se konala 25. Konference OSN o změně klimatu, kde byla představena Zelená dohoda. Médii silně rezonovalo jméno Greta Thunbergové, která se účastnila mnoha mezinárodních konferencí a iniciovala celosvětové školní stávky za záchranu klimatu. Na konferenci, které se konaly v New Yorku, se plavila plachetnicí. (Britannica 2021) Rovněž byla v roce 2019 nominována na Nobelovu cenu za mír. (Fouche 2020)

Porovnávat český a francouzský mediální diskurz jsme se rozhodli z toho důvodu, že v českém akademickém prostředí neexistuje žádná analýza týkající se globálního oteplování či klimatické změny, která by přesahovala na mezinárodní pole. Zároveň studií a analýz anglického tisku na toto téma je poměrně mnoho. Rozhodli jsme se analyzovat pouze seriózní tisk, protože jeho primárním rysem je poskytování aktuálních a relevantních informací z ověřených zdrojů. Bulvární média podávají informace především ze soukromého života celebrit a zaměřují se na skandály a senzace. (Reifová a kol. 2004: 326) Jako analyzovaná média jsme původně chtěli zvolit vždy jeden nejčtenější seriózní tištěný deník v daném období za každou zemi. Za Českou republiku byla zvolena MF DNES¹⁴. Ve Francii byl v roce 2019 nejčtenějším celostátním deníkem¹⁵ Le Figaro, za nímž následoval deník Le Monde. Bohužel se nám však nepodařilo získat přístup do databáze, která by obsahovala články francouzských tištěných novin, a proto jsme se rozhodli analyzovat webové portály. Neboť portál LeMonde.fr, na rozdíl od portálu LeFigaro.fr, umožňuje čtenáři ve svém archivu vyhledat články v konkrétním časovém období a na konkrétní téma, rozhodli jsme se na závěr pro analýzu portálů LeMonde.fr a iDNES.cz. Rádi bychom na tomto místě také poukázali na výsledky speciálního průzkumu Eurobarometru 501 z roku 2019, v němž občané Francie i České republiky zvolili jako nejdůležitější zdroj informací o životním prostředí televizní zpravodajství následované internetovými zdroji. Celostátní noviny se shodně u obou zemí umístily až na šestém místě.

V rámci volby žánrového a tematického vymezení obsahu médií jsme se rozhodli do analýzy zahrnout zpravodajské i publicistické texty, jejichž hlavním či vedlejším tématem je globální oteplování. Naší kódovací jednotkou, tedy jednotkou mediovaného obsahu, je jeden článek publikovaný na portálech iDNES.cz a LeMonde.fr v časovém období od 1.1.2015 do 31.12.2015 a od 1.1.2019 do 31.12.2019, který obsahuje klíčový termín *globální oteplování* či jeho francouzský ekvivalent *réchauffement climatique*.

2.4.1 Charakteristika vybraných zpravodajských portálů

Zpravodajský portál iDNES.cz je největším webovým portálem společnosti MAFRA a.s., která vydává také tištěné deníky MF DNES, Lidové noviny a Metro.

---

¹⁴ Dle Unie vydavatelů ČR se dlouhodobě jedná o druhý nečtenější český tištěný deník, který se umístil za deníkem Blesk, jenž však radíme mezi bulvární deníky. (Unie vydavatelů ČR 2019)

¹⁵ Podle dat Alliance pour les chiffres de la presse et des médias. (ACPM 2019)

V provozu je portál od 12. ledna 1998. V červnu 2013 celou skupinu MAFRA a.s. koupil podnikatel Andrej Babiš prostřednictvím svého holdingu Agrofert. Podle informací společnosti portál nabízí „obrovskou škálu obsahu, hlavní roli hrají zprávy z České republiky, ze zahraničí, z ekonomiky či s krimi tematikou“. (Mafra 2021) V roce 2015 se šéfredaktorkou stala Naděžda Petrová. Ačkoliv je iDNES.cz samostatným médiem s vlastními redaktory, jeho redakce se čím dál více propojuje s MF DNES. Od roku 2011 mají zmíněná dvě média společnou editornu uprostřed newsroomu, kde obě redakce neustále komunikují, co vydají na webu, nebo co bude nejdříve v tištěném deníku. (Čuřík a kol. 2012: 173) MF DNES, stejně jako iDNES.cz se explicitně nehlásí k žádné politické orientaci, ačkoliv měla dříve blízko ke straně ODS a v současnosti ke hnutí ANO. Jiří Jindra ve své práci, kde porovnával hodnotovou orientaci tohoto tištěného deníku v letech 1996 a 2015 zjistil, že došlo k nárůstu pravicových i levicových hodnot, ale rozdíl nebyl markantní. (Jindra 2017: 41-43)

Portál LeMonde.fr je oficiálním webem deníku Le Monde (česky „Svět“), který založil v roce Hubert Beuve-Méry. V otázce politické orientace bývá označován za středo-levicový, ačkoliv s tímto tvrzením samotné médium nesouhlasí a zdůrazňuje svou nestrannost. (Piet et al. 2010) Noviny vydává skupina Le Monde vlastněná z 25 % skupinou Pôle d'indépendance sdružující zaměstnance, novináře a spolek čtenářů a ze 75 % holdingovou společností Le Monde Libre, v níž Matthieu Pigasse s českým podnikatelem Danielem Křetínským společně vlastní 26,66 % společnosti. (ČTK 2019) Webová verze deníku se objevila v roce 1995, tedy 51 let po prvním vydání tištěného deníku. Od roku 1999 stránku upravuje společnost Le Monde interactif, většinová dceřiná společnost společnosti Le Monde. (Hemery 2013)

V roce 2019 v deníku pracovalo přibližně 500 novinářů. (Rahmil 2020) Údaje o počtu novinářů pracujících pro iDNES.cz se nám bohužel nepodařilo zjistit. Jediný údaj, který jsme dohledali, se týkal počtu novinářů pracujících v roce 2012 pro celou společnost MAFRA a.s., kdy se na práci podílelo 400 novinářů. (Aust 2012) Je však nutné zdůraznit, že, jak jsme již zmínili v úvodu této kapitoly, portfolio této mediální skupiny zahrnuje širokou škálu titulů a periodik napříč segmenty. Pokud by novinářů výrazně přibýlo, rozdíl mezi analyzovanými médii by zůstal stále značný. Velikost redakce, podílející se na tvorbě zpráv, je při vyhodnocování analýzy třeba zohlednit.

2.5 Výzkumný vzorek

Vzorkem analýzy jsou články, které obsahují slovní spojení *globální oteplování* (ve všech pádech) v případě iDNES.cz a *réchauffement climatique* v případě LeMonde.fr, které vyšly na vybraných portálech v období od 1.1.2015 do 31.12.2015 a od 1.1.2019 do 31.12.2019 a které splňují požadavky výzkumu.

Pro generaci výzkumného vzorku z portálu iDNES.cz jsme použili databázi Anopress, kde jsme nastavili patřičné parametry. Do vyhledávacího řádku jsme zadali slovní spojení *globální oteplování* a díky funkci databáze Anopress, která poskytuje automatické skloňování klíčových slov, jsme získali 55 článků za rok 2015 a 117 článků za rok 2019, celkem tedy 172 článků.

Podobně jsme postupovali i v případě portálu LeMonde.fr. Místo databáze Anopress jsme však použili webový archiv novin, který je dostupný na jejich stránkách. V tomto archivu lze vyhledávat podle klíčových slov a rovněž si zvolit konkrétní časový interval. Protože francouzština patří mezi analytické jazyky, které vyjadřují gramatické funkce především dodávanými pomocnými slovy, není nutné zajišťovat potřebu automatického skloňování slov. Slovní spojení *réchauffement climatique* zůstává ve všech pádech neměnné. Vyhledávání v archivu nám poskytlo 675 článků za rok 2015 a 753 za rok 2019. Celkem bylo vygenerováno 1600 článků.

V průběhu výzkumu jsme vyřadili ty články, které se zabývaly přednostně jiným tématem a o globálním oteplení se zmiňovaly pouze letmo. Například se jednalo o takový článek, v němž bylo globální oteplení zmíněno jako jeden z problémů současné doby, ale téma nebylo nijak rozvinuto. Rovněž jsme v případě obou serverů vyřadili články ze sekce *blog* (iDNES.cz) a *Le Monde des lecteurs* (LeMonde.fr), kde mohou publikovat občané, protože se nejedná o články redakce, a nejsou tak relevantní pro analýzu. Konečný zkoumaný vzorek čítal 377 článků.

Rovněž bychom chtěli zmínit, že původně jsme zamýšleli zahrnout do analýzy spojení klimatické změny a jeho synonyma, abychom téma zkoumali důkladněji. Z důvodu atypického použitého nástroje, archivu portálu LeMonde.fr, jsme ale byli nuceni se omezit pouze na jedno slovní spojení. Archiv totiž neumožňuje, na rozdíl od databáze Anopress, využití operátorů. Vygenerované texty by pak šly velmi obtížně třídit a jejich celkové množství by mnohonásobně narostlo. Zároveň slovní spojení klimatické změny má více obvykle užívaných francouzských synonym, a proto jsme se rozhodli zaměřit analýzu pouze na globální oteplování.

2.6 Konstrukce proměnných

Po rozdělení materiálu do jednotek je třeba stanovit si znaky, které bude podchycovat, tzv. proměnné. *“Jednotlivé elementy předmětu výzkumu musíme převést na měřitelné velikosti a znaky, které musí umožňovat zpětnou vazbu na výzkumné téma.”* (Schulz, Scherer et al. 2011: 41) Jednotlivé proměnné mohou nabývat různých hodnot, a proto je nutné, *„aby se kategorie u každé proměnné vzájemně vylučovaly a zároveň pokrývaly všechny možnosti“*. (Trampota; Vojtěchovská, 2010: 106)

Existují dva základní typy proměnných: identifikační proměnné a analytické proměnné. První typ slouží pro identifikaci příspěvků a jsou důležité pro následnou kontrolu, vyjasnění sporných případů či opravení chyb v kódování. (Schulz, Scherer et al. 2011: 43) Analytické proměnné *„slouží k zodpovězení zadaného tématu a jsou v tématu zčásti formulovány jen abstraktně. Je proto nutné je převést na viditelnější znaky.“* (Tamtéž: 44) Tomuto procesu říkáme operacionalizace. Definováním proměnných vzniká tzv. kódovací kniha či matice, kterou uvádíme v přílohách této práce (viz Příloha 1). Během kódování obsahu jsou poté získaná data zapisována do záznamového archu.

Identifikační proměnné:

1. **Identifikační číslo.** Pořadové číslo jednotky měření.
2. **Portál.** Název portálu, na němž se článek objevil (iDNES.cz; LeMonde.fr)
3. **Rok vydání.** Zaznamenání roku vydání.
4. **Měsíc vydání.** Zaznamenání měsíce vydání.
5. **Název článku.** Zaznamenání celého znění titulku článku.
6. **Počet znaků.** Zaznamenání celkového počtu znaků.

Analytické proměnné:

7. **Důležitost tématu**

Hodnoty: 1) Hlavní; 2) Vedlejší

8. Rozsah článku (počet znaků)

Hodnoty proměnné jsme zvolili na základě pilotáže.

Hodnoty: 1) 2 000 a méně znaků; 2) 2 001 až 4 000 znaků; 3) 4 001 až 6 000 znaků; 4) 6 001 až 8 000 znaků; 5) 8 001 až 10 000 znaků; 6) 10 001 a více znaků

9. Téma článku

Hodnoty proměnné jsme zvolili na základě pilotáže. Pokud se budou v článku vyskytovat kromě globálního oteplování jiná témata, první z nich si zaznamenáme.

Hodnoty: 1) Politika; 2) Ekonomika, investice; 3) Konference, summit; 4) Protesty, pochody za klima; 5) Dopady globálního oteplování; 6) Greta Thunbergová; 7) Jiné

10. Dosah tématu globálního oteplování

Hodnoty:

- 1) Mezinárodní (článek zdůrazňuje téma globálního oteplování, jeho vliv a dopady v mezinárodním kontextu);
- 2) Národní (článek zdůrazňuje téma globálního oteplování, jeho vliv a dopady na národní nebo lokální úrovni);
- 3) Neuvedeno

11. Primární zdroj citace

Primární definující, který má možnost zarámovat tematizovaný problém. Hodnoty proměnné jsme zvolili na základě pilotáže.

Hodnoty: 1) Odborník (včetně týmu vědců, vědecké studie); 2) Politik (případně bývalý politik); 3) Ekonom (včetně ekonomické instituce); 4) Podnikatel (rovněž společnost, firma); 5) Aktivista (a hnutí aktivistů); 6) Novinář (či médium); 7) Veřejnost; 8) Mezinárodní organizace (i její zástupce); 9) Státní orgán; 10) IPCC; 11) Greta Thunbergová; 12) Pan Ki-mun; 13) Jiné; 14) Neuvedeno

12. až 25. Zdroj citace

Proměnná *Zdroj citace* je kódována formou *multiple response*, která umožňuje zaznamenat všechny případy výskytu, tedy všechny hodnoty proměnné vyskytující se v článku. Zaznamenáme každý z těchto citovaných zdrojů:

Odborník (včetně týmu vědců, vědecké studie); Politik (případně bývalý politik); Ekonom (včetně ekonomické instituce); Podnikatel (rovněž společnost, firma);

Aktivista (a hnutí aktivistů); Novinář (či médium); Veřejnost; Mezinárodní organizace (i její zástupce); Státní orgán; IPCC; Greta Thunbergová; Pan Ki-mun; Václav Klaus; Jiné

Hodnoty: 1) Ano; 2) Ne

26. Žánr

Hodnoty: 1) Zpravodajský; 2) Publicistický

27. Příčiny globálního oteplování

Rozlišení způsobu, jakým jednotlivé články zachycovaly debatu o příčinách globálního oteplování.

Hodnoty:

- 1) Výhradní pokrytí antropogenních příčin (článek předkládající pouze argument, že příčinou globálního oteplování je činnost člověka);
- 2) Dominantní pokrytí antropogenních příčin (článek předkládající tezi o antropogenním vlivu na globální oteplování, i tezi zpochybňující tento fakt, stále však zdůrazňující vědeckou jistotu o vlivu člověka na globální oteplování);
- 3) Vyvážené pokrytí (článek věnující zhruba stejnou pozornost oběma názorům);
- 4) Dominantní pokrytí názoru zpochybňujícího antropogenní příčiny (článek zpochybňující vliv člověka na globální oteplování a zdůrazňující přirozené vlivy);
- 5) Neuvedeno

28. Opatření v boji proti globálnímu oteplování

Informování o přijetí opatření v boji proti globálnímu oteplování.

Hodnoty:

- 1) Dominantní pokrytí potřeby přijetí opatření (článek prezentující výzvu k realizaci strategií v boji proti současným projevům i následkům globálního oteplování);
- 2) Vyvážené pokrytí (článek věnující zhruba stejnou pozornost oběma názorům);
- 3) Dominantní pokrytí názoru zpochybňujícího potřebu přijetí opatření proti globálnímu oteplování;
- 4) Neuvedeno

29. až 40. Rámce

Proměnná Rámce je kódována formou *multiple response*, která umožňuje zaznamenat všechny případy výskytu, tedy všechny hodnoty proměnné vyskytující se v článku. Budeme zaznamenávat každý z těchto použitých rámců:

Ustálená věda; Politický nebo ideologický boj (Konflikt); Role vědy; Nejistá věda; Katastrofa; Bezpečnost; Morálka a etika; Příležitost 1; Příležitost 2; Ekonomika 1; Ekonomika 2; Zdraví

Hodnoty: 1) Ano; 2) Ne

Specifikace rámců:

Rámec Ustálená věda

Generický rámec uplatňovaný pro jiná technická či vědecká témata. Důraz na vědu o klimatu, na konsenzus odborníků v otázce příčin změny klimatu a globálního oteplování. Přináší důkazy o potřebě opatření a nutnosti akce. Nejistota i skepticismus jsou potlačeny. „*Věda vyslovila své, ostatní musí jednat.*“ (O’Neill et al. 2015: 2)

Rámec Konflikt (Politický nebo ideologický boj)

Generický rámec. Politický nebo ideologický konflikt o způsobu, jakým by svět měl fungovat, o řešení problému globálního oteplování a klimatické změny nebo o strategii tohoto řešení. Mocenská hra – boj o moc mezi národy, skupinami či osobnostmi. Neshoda ohledně politik. Zpochybňování motivů nebo financování oponentů. Použití rámce může vést k polarizaci publika. (Tamtéž)

Rámec Role vědy

Tento rámec nepojednává o samotných vědeckých důkazech, ale zabývá se rolí vědy ve společnosti. Zaměřuje se například na to, jak fungují či nefungují vědecké instituce (IPCC apod.) – debata o transparentnosti a financování ve vědě. Diskutuje o předpojatosti (*bias*) ve zdrojích volených médií. Může kritizovat IPCC jako příliš konzervativní, alarmistický. Rámec začal být využíván po události označované jako Climategate¹⁶. (Tamtéž)

---

¹⁶ Více informací o Climategate v kapitole 1.2.1 Důležité společenské aspekty spojené s otázkou klimatu.

Rámec Nejistá věda

Zaměření na nejistotu ve vědě o klimatu, v dopadech globálního oteplování nebo v řešeních klimatické změny. Může zpochybňovat antropogenní povahu změny klimatu a zdůrazňovat přirozené vlivy, které změnu způsobují. Důsledkem mediálních rutin mohou novináři, kteří se snaží vytvořit „vyváženou“ zprávu, nevědomky využívat tento rámec. „*Věda se mylila dříve a stále nemá všechny znalosti. Nemůžeme jednat, neměli bychom jednat, nebo budeme s obtížemi jednat.*“ (Tamtéž)

Rámec Katastrofa

Předpokládané dopady globálního oteplování jsou prezentovány jako velmi vážné a popisovány detailně (vzestup hladiny moře, zánik korálových útesů, extrémní počasí, migrace). Je jich mnoho, ohrožují všechny aspekty života. Dopady se v budoucnu ještě zhorší a nejsme dobře připraveni. Takto podané informace mohou vést k apatii a popírání problému. Využívá zpravodajské hodnoty personalizaci a negativitu. (Tamtéž)

Rámec Bezpečnost

Globální oteplování představuje hrozbu pro lidskou bezpečnost. Tento rámec má podobné aspekty jako rámec Katastrofy, ale zaměřuje se především na hrozbu v oblasti energetiky, zásob vody a potravin a z toho plynoucí nárůst migrace a ohrožení národního státu. Hrozba může být i lokální, ale měla by být většího rozsahu. Problémy mohou nastat mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, lidmi a přírodou apod. Užití rámce může militarizovat debatu o změně klimatu s důsledky pro vztahy společnostmi. (Tamtéž)

Rámec Morálka a etika

Generický rámec, který může být v kontextu globálního oteplování využit za účelem oslovení nezúčastněných skupin. Výslovné a naléhavé morální, náboženské nebo etické vyzývání k akci, například k přijetí mitigačních opatření a ochraně nejzranitelnějších. Zmiňuje Boha, etiku, morálku. Vytváří vazbu mezi změnou klimatu a chudobou. (Tamtéž)

Rámec Příležitost

V souvislosti se změnou klimatu a globálním oteplováním jsou rozlišovány dvě rozdílné interpretace rámce Příležitost.

Rámec Příležitost 1: Generický rámec uplatňovaný i pro jiná technická či vědecká témata (označován též jako Společenský pokrok). Klimatická změna je příležitostí pro lidský rozvoj, ke zlepšení kvality života, k řešení problémů. Umožňuje přehodnotit své chování a investovat do inovací. Klimatická změna poskytuje příležitost zlepšit život nyní i v budoucnu.

Rámec Příležitost 2: Dopady globálního oteplování jsou prospěšné (například tání arktických ledovců povede k otevření nových přepravních tras, z čehož plynou nové obchodní příležitosti), není tedy nutný žádný zásah, naopak bychom z nich měli těžit. Příležitost transformovat obchod. Pravděpodobně zmiňuje vědeckou nejistotu o antropogenních příčinách klimatických změn. (Tamtéž)

Rámec Ekonomika

V souvislosti se změnou klimatu a globálním oteplováním jsou rozlišovány také dvě rozdílné interpretace rámce Ekonomika. Obecně rámec představuje debatu o ekonomickém růstu, prosperitě a investicích. Klíčovým faktorem, kvůli němuž je třeba vymezit dva sub-rámce, je ochota investovat peněžní náklady na boj proti globálnímu oteplování.

Rámec Ekonomika 1: Náklady na zmírnění změny klimatu jsou vysoké, ale náklady budou ještě vyšší, pokud nebudeme jednat hned a nepřijmeme žádná opatření. Budou vytvořena nová „zelená pracovní místa“.

Rámec Ekonomika 2: Akce je v kontextu jiných priorit nebo jednoduše sama o sobě příliš nákladná a poškodí ekonomický růst. Argumenty typu: „*Není čas na panické přeskupení globální ekonomiky*“ nebo „*OSN navrhuje klimatické plány, které poškodí ekonomický růst*“. (Tamtéž)

Rámec Zdraví

Změna klimatu představuje vážné nebezpečí pro lidské zdraví, například v důsledku podvýživy, nemocí přenášených hmyzem nebo snížení kvality ovzduší. Jsou urgentně vyžadována adaptační a mitigační opatření. Dopady změny klimatu na zdraví zdůrazňují elitní instituce, jako je například WHO. (Tamtéž)

3 Analytická část

Poslední část práce odpovídá na základě dat získaných kvantitativní obsahovou analýzou na vedlejší výzkumné otázky představené v metodologické části. Dílčí subkapitoly, pojmenované podle zvolených vedlejších otázek, jsou doplněny o naše hypotézy. Výsledná data analýzy jsou zpracována ve formě tabulek a grafů¹⁷ a interpretována.

3.1 Analýza a vyhodnocení dat

Před samotnou interpretací výsledných dat týkajících se vedlejších výzkumných otázek považujeme za vhodné uvést základní informace o bázi dat. Jak jsme již nastínili dříve, po zadání parametrů do databáze Anopress a archivu portálu Le Monde bylo vygenerováno 1 600 kódovacích jednotek. Po jejich přečtení a aplikaci pravidel stanovených pro tento výzkum, se počet jednotek, splňujících všechny podmínky, snížil na 377 (viz Tabulka 1). Důvodem bylo velké množství článků s pouhou zmínkou o tématu globálního oteplování, které nebylo nijak dále rozvíjeno. V rámci portálu LeMonde.fr hrál v tomto ohledu, na rozdíl od portálu iDNES.cz a jeho sekce *Blog*, důležitou roli i velký počet článků z oblasti *Le Monde des lecteurs*, kde může publikovat veřejnost. Mezi vygenerovanými články z této sekce jsme našli například osobní komentáře občanů k danému tématu a mimo jiné i průběžně vydávaný soubor básní o globálním oteplování a klimatické změně. V rámci francouzského serveru byly z analýzy také vyřazeny některé články z toho důvodu, že obsahovaly slovní spojení pouze v odkazu na jiný článek, v jehož titulku se toto slovní spojení nacházelo.

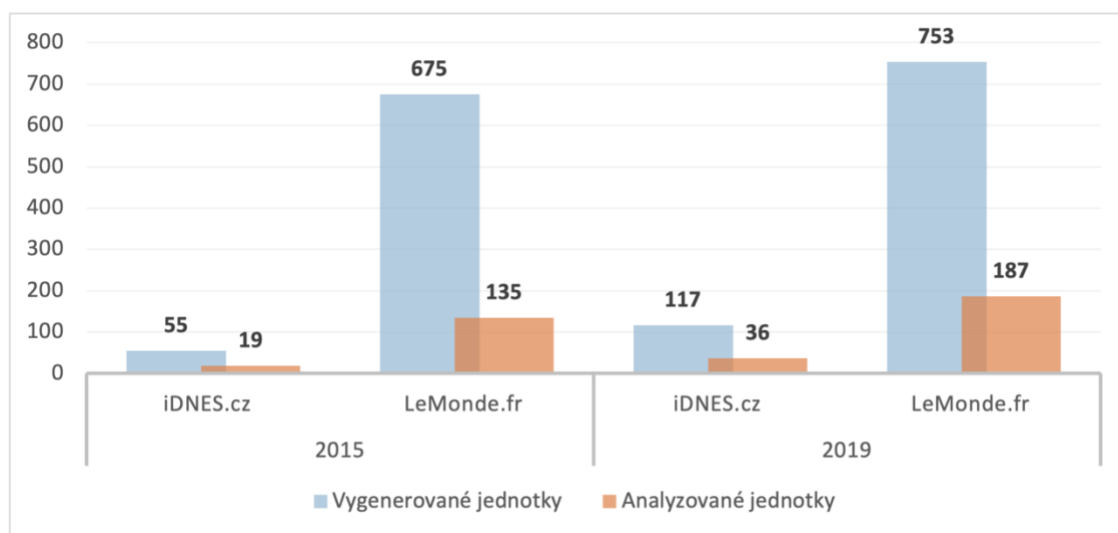
Tabulka 1 Počty základních kódovacích jednotek

Jednotky	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vygenerované	1600	100	55	3	675	42	117	7	753	47
Analyzované	377	100	19	5	135	36	36	10	187	50

¹⁷ Procentuální hodnoty uváděné v tabulkách i grafech jsou pro větší přehlednost zaokrouhleny na celá čísla. Z tohoto důvodu výsledný součet těchto procent v některých případech neodpovídá přesně hodnotě 100 %.

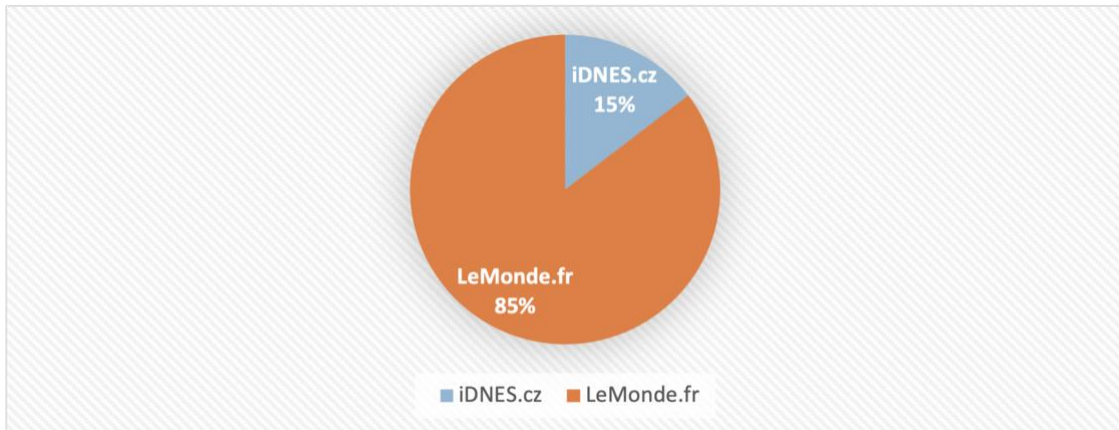
Nejvíce vygenerovaných jednotek obsahujících slovní spojení globální oteplování, respektive jeho francouzský ekvivalent, pocházelo v obou analyzovaných letech z portálu LeMonde.fr (viz Graf 2), konkrétně 675 pro rok 2015 a 753 pro rok 2019. Zatímco necelá polovina článků iDNES.cz v roce 2015 splňovala naše kritéria, z článků portálu LeMonde.fr to byla pouze pětina. V roce 2019 pak podmínky splnilo 30 % článků portálu iDNES.cz a necelá čtvrtina článků portálu LeMonde.fr. Konečný výběrový soubor se tak skládal z 19 článků portálu iDNES.cz (5 %), 135 článků portálu LeMonde.fr (36 %) pro rok 2015 a 36 článků iDNES.cz (10 %), 187 článků LeMonde.fr (50 %) pro rok 2019.

Graf 2 Počty vygenerovaných a analyzovaných jednotek

Z celkového počtu vygenerovaných jednotek během celého analyzovaného období jich většina (89 %) pocházela z portálu LeMonde.fr a pouze 11 % z portálu iDNES.cz. V rámci analyzovaných jednotek (viz Graf 3) měly články portálu iDNES.cz 15% zastoupení a články portálu LeMonde.fr 85% zastoupení.

Graf 3 Procentuální zastoupení analyzovaných jednotek

(iDNES.cz: 55 článků; LeMonde.fr: 322 článků)

Takový rozdíl se může jevit jako velmi výrazný, je však třeba zohlednit několikanásobně větší velikost francouzského média a z toho plynoucí velikost jeho redakce. Během analýzy jsme pozorovali významné zastoupení zpráv od zahraničních korespondentů. Server má rovněž redaktory profilované výlučně na téma životního prostředí. Při analyzování jsme několikrát narazili na velmi podobné články publikované nedlouho po sobě, které referovaly o stejné události, využívaly stejné citované zdroje, ale byly jinak formulovány. Portál publikoval v každém ze zkoumaných roků i sérii článků založenou na vyvracení klimatických hoaxů. Mimo jiné průzkumy veřejného mínění ukazují, že samotné téma globálního oteplování a klimatických změn bylo už v roce 2015 pro francouzské občany velmi důležité a jejich důraz na problematiku oproti minulosti narostl (Le Hir 2015). Z důvodu výše uvedeného ve výzkumu přihlížíme při posuzování odlišnosti analyzovaných médií především k procentuálním hodnotám spíše než k absolutním počtům.

U obou portálů došlo od roku 2015 k navýšení počtu článků o globálním oteplování. Server iDNES.cz jich v roce 2019 vydal téměř dvakrát více než v prvním období. Celkový meziroční nárůst článků na obou portálech potvrzuje mezinárodní trend zájmu médií o tuto problematiku, který popisují zahraniční studie, například již zmiňovaná zpráva organizace Media and Climate Change Observatory (Fernández-Reyes et al. 2021).

3.1.1 Jak se proměňovala míra pozornosti věnovaná tématu globálního oteplování?

U první vedlejší výzkumné otázky jsme vycházeli z teorie nastolování agendy, *gatekeepingu*, ale také z konceptu zpravodajských hodnot. Analyzovali jsme jednak frekvenci pokrytí tématu globálního oteplování v rámci jednotlivých měsíců v roce a jednak rozsah jednotlivých článků na základě počtu znaků. Ten jsme podrobili analýze také v závislosti na důležitosti tématu, tedy jestli bylo globální oteplování v článku tématem hlavním či vedlejším. Při formulaci hypotézy pro proměnnou frekvenci pokrytí vycházíme ze studie *Comment les médias traitent-ils du changement climatique* a z teze, že při informování o globálním oteplování je, spíše než o pomalých procesech, referováno o okamžitých událostech, jako jsou například významné milníky a katastrofy. Druhou a třetí hypotézu formulujeme s ohledem na odbornost a komplexnost tématu globálního oteplování, kvůli nimž je zapotřebí redaktorů specializovaných na vědu či životní prostředí. Naše hypotézy týkající se první výzkumné otázky zní následovně:

H1: *Předpokládáme, že nejvyšší míru pozornosti věnovaly analyzované portály tématu globálního oteplování během klimatických konferencí OSN, tedy v prosinci 2015 a 2019.*

H2: *Předpokládáme, že, vzhledem k velikosti a specializovanosti redakce portálu LeMonde.fr, publikoval francouzský portál delší články o globálním oteplování než portál iDNES.cz.*

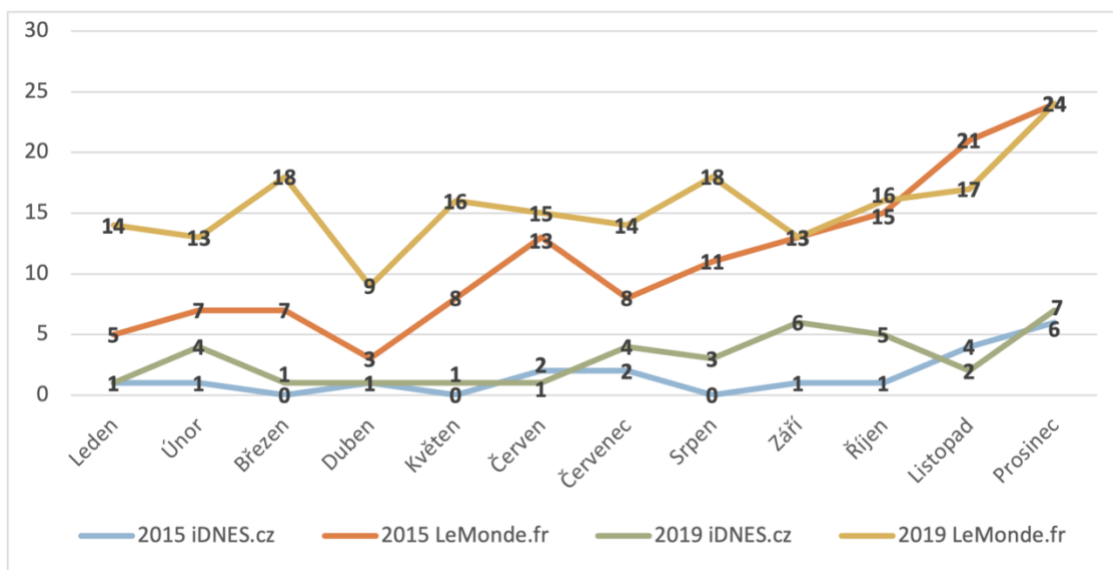
H3: *Zároveň předpokládáme, že vzhledem ke zpravodajské hodnotě prostorové blízkosti věnoval server LeMonde.fr tématu větší prostor v roce 2015, kdy proběhla Konference OSN v Paříži, než v roce 2019.*

Z Grafu 4 vyplývá, že v období, kdy probíhají klimatické konference, tedy v prosinci, případně na přelomu listopadu a prosince, se opravdu zvýšila frekvence pokrytí tématu globálního oteplování. Nejvíce je tento trend patrný u pokrytí oběma portály v roce 2015, kdy frekvence od začátku roku postupně narůstala a v prosinci kulminovala. Především server LeMonde.fr během celého roku před klimatickou konferencí v Paříži publikoval sérii analýz a rozhovorů zabývajících se právě tématem konference. V grafu si také můžeme všimnout, že jeho spojnice vykazuje silnější nárůst i v červnu, kdy portál informoval o událostech v souvislosti s Mezinárodním dnem životního prostředí, Světovým dnem oceánů a summitem G7, který se týkal globálního oteplování.

V roce 2019 pak oba portály vykazují, kromě nárůstu v období klimatické konference, vzájemně odlišné vrcholy zájmu o analyzované téma. Portál iDNES.cz

se během celého roku 2019, spíše než na významné milníky, zaměřoval na dopady a projevy globálního oteplování. Nárůst pokrytí LeMonde.fr v březnu 2019 je spojen s protesty aktivistických hnutí, v srpnu s informováním o požárech v Amazonii. Podrobnější informace o tématech, o nichž servery referovaly v souvislosti s globálním oteplováním, popisujeme v následující kapitole.

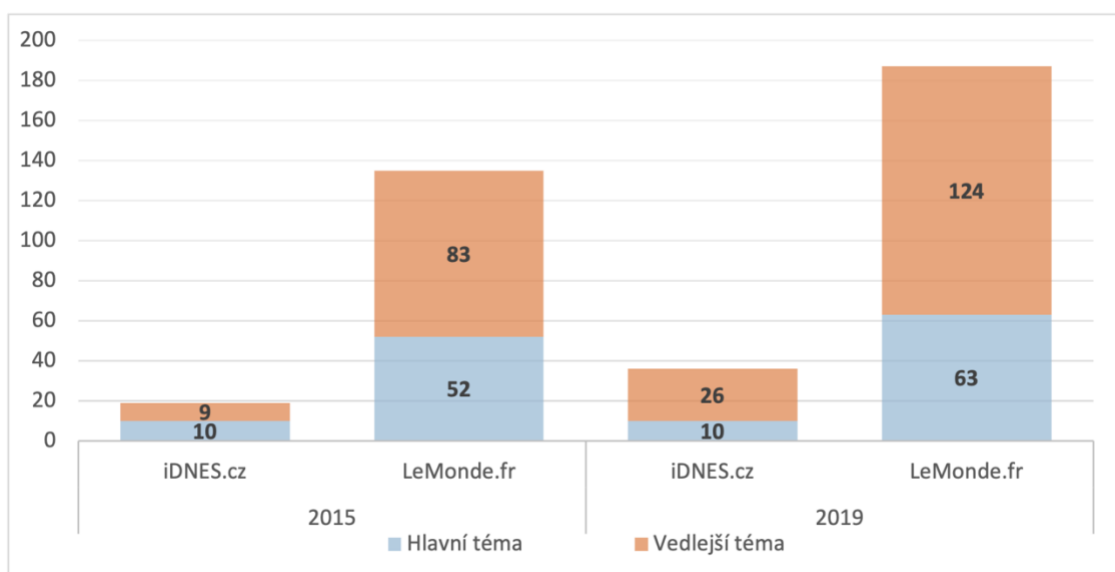
Graf 4 Počet příspěvků publikovaných v jednotlivých měsících v letech 2015 a 2019

V rámci zkoumání prostoru uděleného tématu globálního oteplování médii jsme proměnnou analyzovali i s ohledem na důležitost tématu. Jako hlavní téma jsme chápali informaci, jež tvořila nejdůležitější sdělení příspěvku. Pokud byla zpráva primárně zaměřena na jiné téma, byla zařazena do kategorie vedlejší téma. Mezi hlavním a vedlejším tématem zprávy přitom musela existovat logická souvislost či souvislost plynoucí z kompozice příspěvku. Vedlejší téma je podřízeno hlavnímu a dále jej rozvíjí.

Z Grafu 5 vyplývá, že oba servery v roce 2019 referovaly o globálním oteplování jako o vedlejším tématu ve větší míře než v roce 2015. Portál iDNES.cz jako jediný publikoval v roce 2015 více článků, kde globální oteplování vystupovalo jako téma hlavní (52 %), než bylo v pozici vedlejší (48 %). V roce 2019 došlo ke změně a globální oteplování jako hlavní téma jsme analyzovali pouze v 27 % článků, což byl celkově nejnižší poměr mezi oběma zkoumanými portály ve všech obdobích. U portálu LeMonde.fr se tento poměr v čase příliš neproměnil. V roce 2015 vyšlo o necelých 5 % více článků s hlavním tématem globálního oteplování.

Graf 5 Důležitost tématu globálního oteplování

Dalším kritériem při odpovídání na položenou otázku byl rozsah článků. V rámci výzkumu jsme články dle počtu znaků rozdělili do celkem šesti kategorií (viz Tabulka 2). Více než třetina z celkového počtu všech textů se řadila do třetí kategorie, tedy do rozmezí mezi 4 001 a 6 000 znaky. Pouze 4 % článků obsahovala méně než 2 000 znaků.

Tabulka 2 Rozsah článků o globálním oteplování

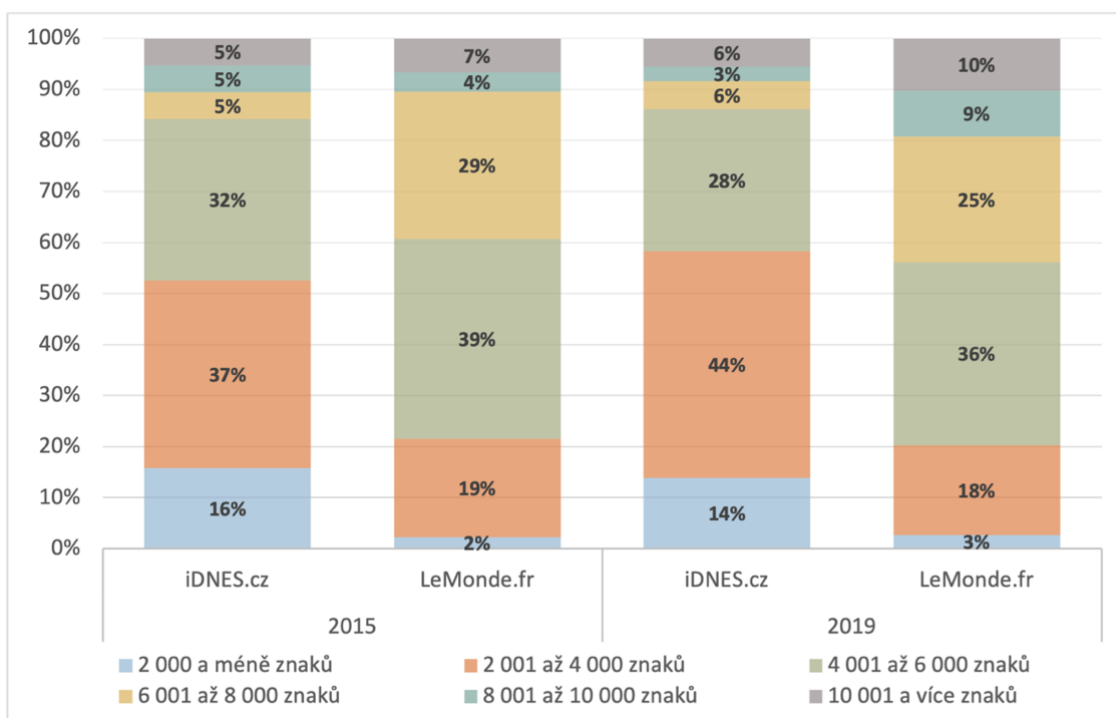
Rozsah článku	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2 000 a méně z.	16	4	3	16	3	2	5	14	5	3
2 001 až 4 000 z.	82	22	7	37	26	19	16	44	33	18
4 001 až 6 000 z.	136	36	6	32	53	39	10	28	67	36
6 001 až 8 000 z.	88	23	1	5	39	29	2	6	46	25
8 001 až 10 000 z.	24	6	1	5	5	4	1	3	17	9
10 001 a více z.	31	8	1	5	9	7	2	6	19	10
Celkem	377	100	19	100	135	100	36	100	187	100

(Vysvětlení zkratk: z. = znak)

Jestliže se zaměříme na jednotlivé portály, zjistíme, že mezi nimi existovaly značné rozdíly. Články iDNES.cz v obou letech nejčastěji spadaly do druhé kategorie s rozmezím 2 001 až 4 000 znaků, zatímco články druhého portálu do již zmiňované třetí kategorie. Pouze 15 % článků iDNES.cz mělo v roce 2015 více než 6 000 znaků, u LeMonde.fr to bylo celých 40 % článků. Z Grafu 5 lze zaznamenat, že se situace v roce

2019 markantně nezměnila. U portálu LeMonde.fr však došlo k mírnému nárůstu počtu článků nad 6 000 znaků, které celkem tvořily 44 % článků. Průměrná délka jednoho článku na portálu iDNES.cz činila 4 342 znaků v roce 2015 a 4 280 v roce 2019. Průměrný článek LeMonde.fr měl v prvním období 5 718 znaků a v druhém 6 188 znaků.

Graf 6 Poměrové zastoupení rozsahu článků na jednotlivých portálech

Pokud při posuzování uděleného prostoru analyzujeme sdělení podrobněji a zohledníme i důležitost tématu, zjistíme, že i v tomto ohledu se portály liší. LeMonde.fr publikuje průměrně delší články v případě, že je globální oteplování ústředním tématem, kdežto články iDNES.cz nevykazují v závislosti na dominanci tématu velký rozdíl. Výsledky uvádíme v Tabulce 3.

Tabulka 3 Průměrná délka článků o globálním oteplení

Průměrná délka článku	2015		2019	
	iDNES.cz	LeMonde.fr	iDNES.cz	LeMonde.fr
GO jako hlavní téma	4298	6184	3861	11586
GO jako vedlejší téma	4392	5427	4441	3446

(Vysvětlení zkratk: GO = globální oteplování)

Z tabulky je patrné, že články LeMonde.fr překonaly texty iDNES.cz nejen průměrnou celkovou délkou článků bez ohledu na důležitost tématu, ale i délkou těch článků, které se oteplováním zabývaly primárně. Nejvíce je tento rozdíl zřetelný v porovnání s průměrnou délkou článků portálu LeMonde.fr v roce 2019. Důvodem byly rozsáhlé analytické texty publikované médii, které popisovaly stanoviska odborníků, vysvětlovaly přístup vědecké komunity nebo případně vyvracely nepravdy prezentované klimatickými skeptiky. Významný vliv měly také obsáhlé rozhovory s politiky, vědci či ekonomy. Na základě těchto dat tedy považujeme hypotézu H2 za platnou. Jinak je tomu však u hypotézy H3. I přesto, že se v roce 2015 konala Konference OSN o změně klimatu v Paříži a téma bylo v tomto kontextu diskutováno často, v roce 2019 vyšlo v LeMonde.fr nejen více článků, ale články byly rovněž průměrně delší.

Články publikované portály byly spíše dlouhé, místy velmi dlouhé. Nejdelší analyzovaný článek, publikovaný serverem LeMonde.fr měl 20 503 znaků, což odpovídá délce více než jedenácti normostran. Zmíněné lze přisuzovat povaze online médií. Zpravodajství internetových novin není tolik limitováno daným rozsahem, jak je tomu u tradičního tištěného média.

3.1.2 V jaké tematické rovině bylo téma globálního oteplování rozvíjeno?

Během výzkumu nás zajímalo, jaká témata jsou s tématem globálního oteplování spojená, protože kontext zprávy ovlivňuje výsledný obraz utvářený médii. Pro tuto výzkumnou otázku vyslovujeme dvě hypotézy.

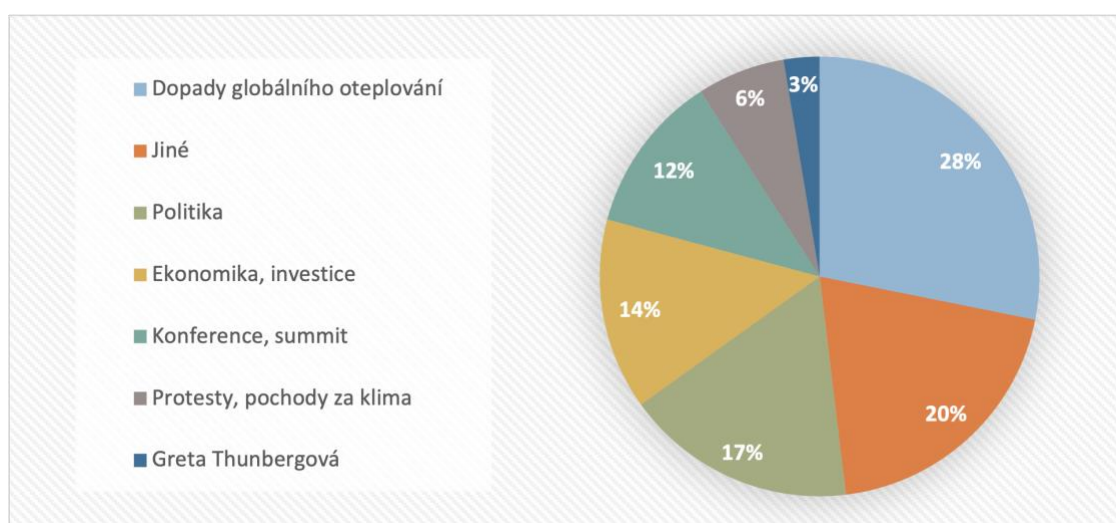
H4: *Předpokládáme, že nejčastěji bude téma globálního oteplování v obou médiích rozvíjeno v rámci referování o jeho negativních dopadech.* Hypotézu zakládáme na tvrzení Hansena, podle něhož je nejobvyklejším způsobem, jak média informují o problematice životního prostředí, skrze „nehody“ či „katastrofy“, k nimž dochází náhle a neočekávaně. Z důvodu, že Česká republika, jak jsme nastínili v kapitole *Klimatická politika analyzovaných zemí*, na rozdíl od Francie, mezi ostatními zeměmi Evropské unie svou politikou v oblasti klimatu příliš nevyvíjí, naše hypotéza **H5** zní: *Předpokládáme, že zastoupení tématu Politika bude v rámci portálu iDNES.cz spíše marginální.*

Během výzkumu jsme zaznamenávali téma článku. Pokud tímto tématem bylo globální oteplování, pak jsme zapsali téma sekundární. Ve většině případů pokrývala jedna analyzovaná jednotka více než jedno téma. Z celkem 377 analyzovaných článků jich pouze 36 referovalo čistě o globálním oteplování.

Jak dokládá Graf 7, nejčastěji se téma globálního oteplování pojilo s informováním o negativních dopadech či projevech globálního oteplování, jak jsme předpokládali v hypotéze H5. Zaznamenali jsme mnoho různých typů těchto projevů, přičemž mezi nejvíce zastoupené patřily záplavy, cyklony, extrémní sucha a jiné katastrofy spojené se změnou počasí (21 % ze všech článků o dopadech globálního oteplování), vymírání živočišných druhů a pokles biodiverzity (20 %) a tání ledovců (18 %). Méně častými dopady pak byly negativní vlivy na lidské zdraví či na produkci potravin.

Graf 7 Procentuální zastoupení jednotlivých témat v celém analyzovaném období

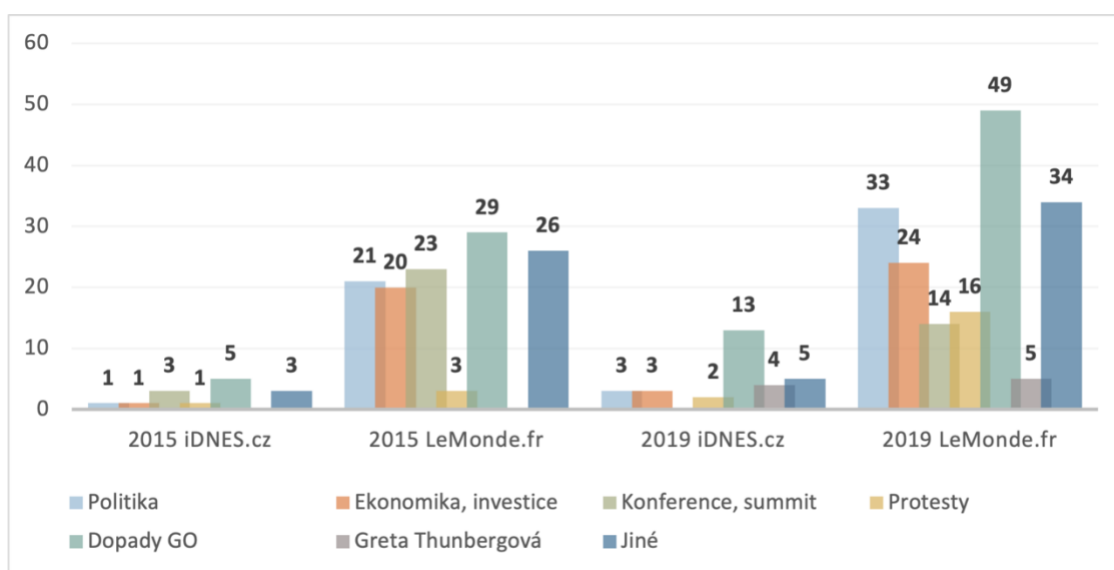
V Tabulce 4 a Grafu 8 můžeme vidět jaké rozdíly panovaly v čase mezi jednotlivými médii. Portál LeMonde.fr sice téma také diskutoval v největší míře ve spojení s Dopady globálního oteplování, ne však s tak výrazným náskokem, jako iDNES.cz. Všeobecně lze pozorovat u francouzského portálu častější spojení globálního oteplování s politickými a ekonomickými tématy. Například v roce 2015 v LeMonde.fr zastupovalo téma Politika 17 % obsahu a Ekonomika a investice 16 %, iDNES.cz se jim dohromady věnoval pouze ve 14 % článků.

Tabulka 4 Tematická agenda článků o globálním oteplování

Téma	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Politika	58	17	1	7	21	17	3	10	33	19
Ekonomika	48	14	1	7	20	16	3	10	24	14
Konference	40	12	3	21	23	19	0	0	14	8
Protesty	22	6	1	7	3	2	2	7	16	9
Dopady GO	96	28	5	36	29	24	13	43	49	28
G. Thunbergová	9	3	0	0	0	0	4	13	5	3
Jiné	68	20	3	21	26	21	5	17	34	19
Celkem	341	100	14	100	122	100	30	100	175	100

(Vysvětlení zkratk: GO = globální oteplování)

Graf 8 Zastoupení témat v jednotlivých obdobích na analyzovaných portálech

V rámci politiky se diskutovalo mnoho různých témat a událostí. Jednalo se, mimo jiné, o kvóty na emise oxidu uhličitého, daně na fosilní paliva a energetický průmysl, dále klimatickou politiku Spojených států amerických nebo jiných významných znečišťovatelů, jako jsou Čína a Indie, ale také Evropská unie. Portály se soustředily i na samotné politické aktéry, například na Emmanuela Macrona, Laurenta Fabiuse¹⁸

¹⁸ Francouzský politik, bývalý předseda vlády v éře prezidenta Françoise Mitterranda. Od 16. května 2012 do 11. února 2016 působil jako ministr zahraničních věcí. Jako předseda Konference OSN o změně klimatu v Paříži oznámil 12. prosince 2015 přijetí Pařížské dohody. (Conseil Constitutionnel b. r.)

a v prvním analyzovaném období na Baracka Obamu, v druhém na Donalda Trumpa. Do kategorie Politika patřily také články zabývající se (ne)odpovědností rozvojových států za globální oteplování a jejich současnou situací. Ačkoliv tyto státy ke globálnímu oteplování přispěly minimálně, musí zavádět stejná opatření jako rozvinuté státy, což není výhodné pro jejich vývoj.

Nejdominantnějším ekonomickým tématem se staly investice, a to především do obnovitelných zdrojů energie, ale mimo to také do udržitelnějších výrobních a logistických procesů. Dále jsme se mohli setkat například s články o sdílené ekonomice a rozhovory s podnikateli, kteří prezentovali své udržitelné vize při vedení firmy.

Významnou tematickou položkou na obou portálech se stala Konference, která měla silnější pozici v roce 2015. V roce 2019 se zájem o toto téma snížil a v agendě iDNES.cz vůbec nebyla přítomna. Vystřídalo ji téma protestů nebo pochodů za klima, případně články o Gretě Thunbergové popisující její plavbu přes Atlantik a získání ocenění.

Do kategorie Jiné spadalo mnoho nejrůznějších témat. Zdůraznit bychom chtěli články, publikované serverem LeMonde.fr, pojednávající o klimatickém skepticizmu, vyvracející klimatické hoaxy a články prezentující problematiku spojenou s informováním o globálním oteplování a klimatické změně médií. Setkali jsme se dokonce s článkem, který popisoval úskalí vázané na normu vyváženosti. Dále jsme do kategorie Jiné zařadili například články o průzkumech veřejného mínění a u LeMonde.fr i několik článků o umění na téma životní prostředí a změna klimatu.

Na základě výše zmíněného pokládáme hypotézu H5 o marginálním zastoupení tématu Politika v agendě portálu iDNES.cz za spíše platnou. V roce 2015 jsme politické téma zaznamenali v 7 % článků, stejně jako témata Ekonomika, Konference a Protesty. V roce 2019 se Politika s 10 % umístila na čtvrtém místě, a to za články věnující se dopadům globálního oteplování, jiným tématům a Gretě Thunbergové.

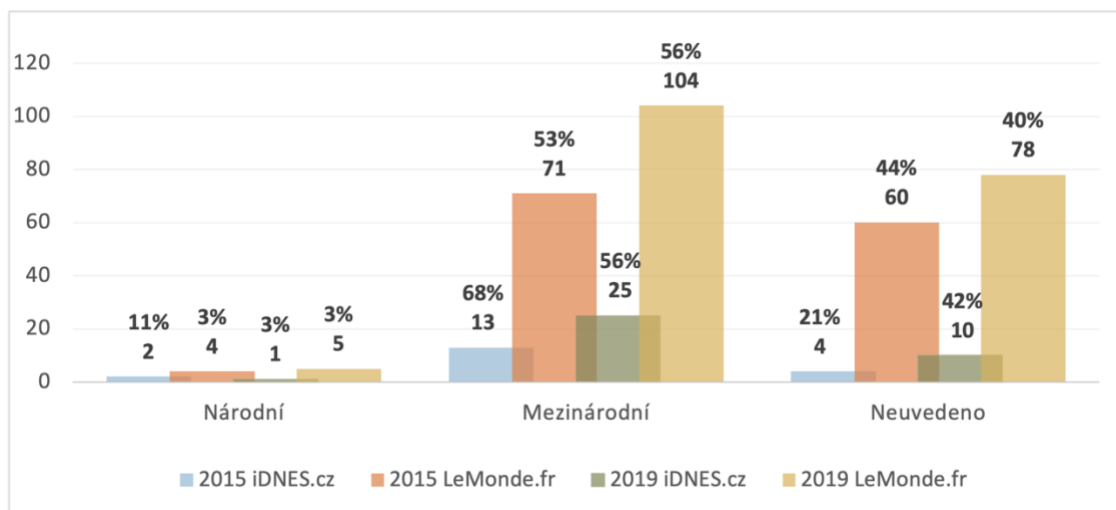
3.1.3 Jak bylo téma globálního oteplování komunikováno v kontextu geografické vzdálenosti?

Třetí výzkumná otázka vychází z analýzy atributů, která je pokládána za druhý stupeň nastolování agendy. McCombs (2009: 124) uvádí, že mezi významné atributy environmentálních témat patří aspekt geografické vzdálenosti, tedy aspekt mezinárodního nebo lokálního charakteru jejich dopadů, vlivů či zájmů. Neboť globální

oteplování je procesem ovlivňujícím celou planetu a rovněž v politickém kontextu se s řešením problému setkáme spíše na mezinárodním poli, vyslovujeme hypotézu **H6**: *Předpokládáme, že oba portály budou ve spojitosti s globálním oteplováním více mluvit v mezinárodním kontextu než v tom národním.* Nás bude především zajímat, jestli a případně jak se od sebe budou lišit analyzované portály.

Jak se dalo předpokládat, z Grafu 9 opravdu vyplývá, že ve valné většině případů bylo globální oteplování komunikováno v mezinárodním kontextu. Z tohoto důvodu považujeme hypotézu H6 za platnou. K zásadním rozdílům nedošlo ani mezi samotnými portály. Pouze iDNES.cz v roce 2015 mírně více, v 11 % případů, oteplování spojoval s národními dopady, vlivy a zájmy. Podle našeho názoru k tomu došlo z důvodu celkově malého množství článků publikovaných tímto portálem v roce 2015, který dal v absolutních číslech stejný prostor článkům s lokálními dopady, ale naopak jich pouze tolik nepublikoval o mezinárodních dopadech. Myslíme si totiž, že z důvodu zpravodajské hodnoty prostorové blízkosti se média snaží preferovat články s lokální tematikou, ale o globálním oteplování, jako globálním problému, jich přirozeně tolik lokálních vzniknout nemůže. Většinou články s lokálním dosahem informovaly o nárůstu průměrných teplot v některé ze zemí, případně v nějaké konkrétní oblasti státu.

Graf 9 Dosah tématu globálního oteplování v kontextu geografické vzdálenosti

(Procentuální hodnoty v grafu označují relativní četnost na jednotlivých portálech. 2015 iDNES.cz: 19 článků; 2015 LeMonde.fr: 135 článků; 2019 iDNES.cz: 36 článků; 2019 LeMonde.fr: 187 článků)

3.1.4 Jaké zdroje byly citovány v článcích pojednávajících o globálním oteplování?

Dalším z mechanismů nastolování mediální agendy globálního oteplování, kterému jsme se ve výzkumu věnovali, byly zdroje citované v článcích. Volba a práce se zdroji jsou důležitým způsobem, jak lze mediální obrazy utvářet. Zároveň nejen samotná volba zdrojů, ale také jejich pořadí mohou mít vliv na celkové vyznění článku, neboť primární definující má možnost téma určitým způsobem zahrnovat a stanovit výchozí podmínky pro následnou diskuzi. Proto jsme zkoumali jak tento primární zdroj, tak i ostatní zdroje vyskytující se v analyzovaných článcích. V případě rozhovorů jsme jako informační zdroj zaznamenávali osobu, se kterou byl rozhovor veden. Hodnoty proměnné jsme určili na základě pilotáže. Z vlastní iniciativy jsme mezi zdroje zařadili rovněž Václava Klause, protože nás zajímalo, zdali byl, vzhledem k jeho aktivní klimaskeptické minulosti a v roce 2019 publikované knize *Znovu o klimatických změnách*, stále považován za vhodný a důvěryhodný zdroj pro toto téma.

S ohledem na dřívější výzkumy a průzkumy veřejného mínění, které ukazují vyšší míru znepokojení z klimatické změny a globálního oteplování francouzských občanů než českých, vyslovujeme dvě hypotézy.

H7: *Předpokládáme, že nejčastěji citovaným zdrojem budu v rámci obou portálů odborníci.*

H8: *U portálu LeMonde.fr budou odborné zdroje tvořit poměrově větší část než u iDNES.cz.*

V Tabulce 5 je zobrazeno zastoupení všech zdrojů citovaných v článcích. Můžeme vidět, že nejvíce byly během obou roků na portálech opravdu citovány odborníci (klimatologové, meteorologové, oceánologové aj.), vědecké skupiny a studie. Za nimi celkově následovaly mezinárodní organizace, včetně jejích zástupců, přičemž nejčastěji se jednalo o WMO, WHO, OSN a její generální tajemníky, ať už toho minulého, Pana Ki-muna, nebo současného Antónia Guterrese. Dalším početným zdrojem se stali politici, příkladem Angela von der Leyenová, američtí prezidenti a samozřejmě také ti francouzští, tedy François Hollande a Emmanuel Macron. Naproti tomu český prezident Miloš Zeman se mezi zdroji vyskytl pouze jednou, a to kvůli svému vánočnímu poselství, během něhož kritizoval klimatické „náboženství“. Nesmíme opomenout

i ministry životního prostředí, tedy Richarda Brabce za Českou republiku a Ségolène Royalovou¹⁹, Nicolase Hulota a Françoise du Ruy²⁰ za Francii.

Za politiky se nacházel Mezivládní panel pro změnu klimatu, který sice mohl být zařazen pod kategorii odborníků, ale nás zajímalo, zdali se bude počet zdrojů tohoto autoritativního odborného orgánu u obou serverů shodovat, což se více méně potvrdilo. Ostatní kategorie byly zastoupeny v mnohem menší míře. Václav Klaus se jako zdroj citace v článcích nevyskytl ani jednou. Celkově byl přítomen ve dvou vygenerovaných článcích portálu iDNES.cz, ale protože v obou případech globální oteplování zmínil pouze ve výčtu jiných položek a dále téma nerozvíjel, tyto články se nedostaly do analýzy. Z kategorie Jiné bychom chtěli zmínit opakované citování papeže Františka, o jehož encyklice, vyzývající lid k činnosti tváří v tvář klimatické změně a globálnímu oteplování, referovala obě média.

Pokud se zaměříme na jednotlivé portály, zjistíme, že mezi nimi poměrově nepanovaly výrazné rozdíly. LeMonde.fr častěji citoval mezinárodní organizace a v roce 2015 také ekonomy, server iDNES.cz pak v obou letech novináře či jiná média. Zatímco LeMonde.fr v roce 2019 citoval Mezivládní panel pro změnu klimatu častěji než dříve, u iDNES.cz byla situace opačná. Zaměříme-li se na proměnu v čase, všimneme si nárůstu využití odborných zdrojů, a to především u českého analyzovaného portálu, a naopak poklesu užívání zdrojů politických. Tuto situaci si vysvětlujeme tak, že během konference v roce 2015, kde se řešilo uzavření Pařížské dohody, byl problém globálního oteplování pojímán z tohoto důvodu více politicky, což se projevilo častějším citováním politiků. V roce 2019 se vyšší pokrytí dopadů a projevů oteplování a zároveň publikace Zvláštní zprávy IPCC o oceánech a kryosféře promítlo do častějšího užívání odborných zdrojů.

Na základě předložených dat vyhodnocujeme hypotézu H7 jako platnou. Oba portály totiž opravdu nejčastěji citovaly odborné zdroje, jejich větší zastoupení serverem LeMonde.fr se však nenaplnilo. Hypotéza H8 byla vyvrácena, neboť iDNES.cz v roce 2019 využíval odborné zdroje poměrově častěji.

---

¹⁹ Pozice Ségolène Royalové byla označována jako ministryně životního prostředí, energetiky a moře odpovědný za mezinárodní vztahy v oblasti klimatu.

²⁰ Nicolas Hulot a François du Ruy vykonávali funkci ministrů pro ekologický a solidární přechod.

Tabulka 5 Zdroje citované v analyzovaných článcích

Zdroj citace	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Odborník	205	26	12	22	69	25	24	32	100	26
Politik	124	16	10	19	48	17	11	15	55	14
Ekonom	41	5	1	2	21	8	3	4	16	4
Podnikatel	22	3	2	4	10	4	0	0	10	3
Aktivista	33	4	2	4	8	3	5	7	18	5
Novinář	38	5	6	11	10	4	9	12	13	3
Veřejnost	13	2	3	6	1	0	2	3	7	2
Mezinárodní org.	128	16	6	11	47	17	8	11	67	17
Státní orgán	20	3	2	4	11	4	0	0	7	2
IPCC	76	10	4	7	22	8	4	5	46	12
G. Thunbergová	19	2	0	0	0	0	5	7	14	4
Pan Ki-mun	11	1	3	6	7	3	0	0	1	0
Václav Klaus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jiné	62	8	3	6	22	8	3	4	34	9
Celkem	792	100	54	100	276	100	74	100	388	100

(Pro větší přehlednost tabulky jsme názvy hodnot proměnné zkrátili. Platné je však jejich celkové znění tak, jak bylo popsáno v metodologické části.)

Zajímavé výsledky týkající se primárního zdroje citace přináší Tabulka 6. Dalo by se předpokládat, že mezi všemi citovanými zdroji a těmi primárními nedojde k zásadním rozdílům. Souhrnně byl nejvíce stále citován odborník, dále politik a mezinárodní organizace. Výběr prvního zdroje citace portálu iDNES.cz v roce 2015 se ale od ostatních velmi liší. Nejčastěji, ve více než pětina případů, využíval jako první zdroj mezinárodní organizace. Následují se stejným poměrem citace veřejnosti a novinářů, které poukazují na problematiku častého přebírání článků na vědecká či environmentální témata od jiných médií. Odborník však získal jako první slovo v pouhých 5 % případů, v roce 2019 v 42 % případů.

Tabulka 6 Primární zdroj citace

Primární zdroj	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Odborník	109	29	1	5	40	30	15	42	53	28
Politik	72	19	2	11	30	22	5	14	35	19
Ekonom	23	6	1	5	10	7	3	8	9	5
Podnikatel	8	2	0	0	6	4	0	0	2	1
Aktivistka	15	4	0	0	4	3	2	6	9	5
Novinář	19	5	3	16	7	5	2	6	7	4
Veřejnost	7	2	3	16	0	0	0	0	4	2
Mezinárodní org.	57	15	4	21	21	16	3	8	29	16
Státní orgán	6	2	2	11	3	2	0	0	1	1
IPCC	13	3	1	5	1	1	1	3	10	5
G. Thunbergová	11	3	0	0	0	0	2	6	9	5
Pan Ki-mun	5	1	0	0	4	3	0	0	1	1
Jiné	26	7	1	5	7	5	1	3	17	9
Neuvedeno	6	2	1	5	2	1	2	6	1	1
Celkem	377	100	19	100	135	100	36	100	187	100

(Pro větší přehlednost tabulky jsme názvy hodnot proměnné zkrátili. Platné je však jejich celkové znění tak, jak bylo popsáno v metodologické části.)

Považujeme za vhodné výsledky proměnné Primární zdroj citace porovnat s výsledky výzkumu z diplomové práce Daniely Trunečkové, protože se mezi ostatními pracemi na téma globálního oteplování či klimatické změny, jako jediná prvním zdrojem citovaným v článku také zabývala. Trunečková ve svém výzkumu analyzovala mediální reprezentaci klimatických změn vytvářenou seriózními českými tištěnými deníky v letech 2013 a 2014. Kromě článků obsahujících slovní spojení *globální oteplování* tedy analyzovala i ty, jenž obsahovaly slovní spojení *změny klimatu* a *klimatické změny*. Podle výsledků jejího výzkumu byl nejvíce užívaným primárním definujícím ve všech denících, tedy v Hospodářských novinách, Lidových novinách, MF DNES a Právu, rovněž vědecký zdroj. V novinách MF DNES tvořil 41 % ze všech primárních definujících tohoto deníku, což je poměrně odlišné od našich zjištění na serveru iDNES.cz v roce 2015, ale již více shodné s druhým analyzovaným rokem. Je vhodné také zmínit, že Daniela Trunečková rovněž oddělila IPCC jako samostatný zdroj, takže by naše výzkumy v tomto ohledu měly být srovnatelné. V Lidových novinách zastupoval odborný zdroj necelou třetinu, v Hospodářských novinách 24 % a v Právu 32 %.

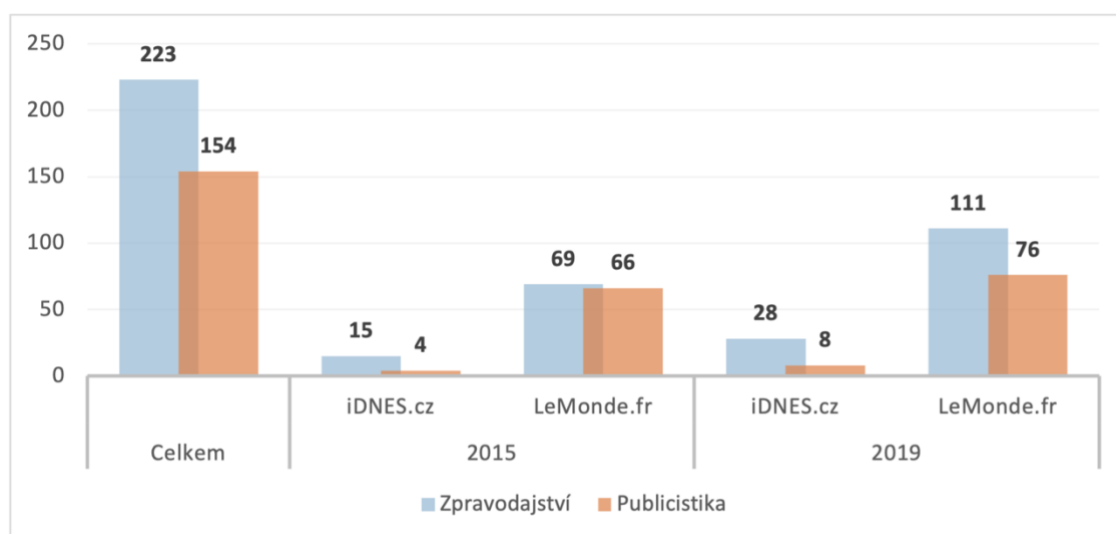

3.1.5 Jak se lišilo žánrové zpracování článků o globálním oteplování?

Abychom mohli posuzovat vyváženost zpravodajství, jakožto jeden z normativních požadavků na něj kladených, potřebovali jsme rozlišit jednotlivé články podle jejich žánru na zpravodajské a publicistické. Zpravodajství by mělo být objektivní a nezrcadlit názory autorů ani média, publicistika zmíněné dovoluje a může díky tomu ovlivňovat čtenáře. V tomto případě se tedy pro nás jedná o spíše pomocnou proměnnou, s níž budeme pracovat u následujících výzkumných otázek. Na základě výsledků výzkumu Daniely Trunečkové vyslovujeme hypotézu **H9**: *Předpokládáme, že o globálním oteplování budou portály referovat převážně prostřednictvím zpravodajských žánrů.*

Z Grafu 10 vyplývá, že zpravodajství v analyzovaných textech opravdu převažovalo, ačkoliv u článků LeMonde.fr ne v takové míře, jak jsme očekávali. Celkem analýza obsahovala 223 zpravodajských příspěvků a 154 publicistických. Dominantním zpravodajským žánrem byla zpráva. Do této kategorie jsme zařadili také některé reportáže, neboť se jedná o žánr stojící na pomezí. Do publicistiky jsme řadili žánry komentář, reportáž, editorial, analýzu a rovněž všechny rozhovory, protože byly vedeny publicistickým způsobem. Právě vysoký počet těchto rozhovorů, obvykle vázaných na Konferenci OSN o změně klimatu v Paříži, publikovaných v roce 2015 serverem LeMonde.fr zapříčinil, že výskyt zpravodajství a publicistiky byl v tomto období téměř stejný.

Graf 10 Poměr mezi zpravodajstvím a publicistikou

Data týkající se volby žánru zjištěná během našeho výzkumu nicméně odpovídají zjištění Brossarda, Shanahana a McComase (2004: 362-365), kteří ve své studii uvádí, že francouzská žurnalistika daleko více prosazuje publicistické žánry než žurnalistika americká. Činí tak zejména vysokým pokrytím názorů a komentářů. Jak ale uvádíme v následujících kapitolách, ze zmíněného nevyplývá, že by z tohoto důvodu docházelo k poskytnutí většího prostoru klimatickým skeptikům, jakožto osobám, které popírají antropogenní příčiny globálního oteplování.

3.1.6 Jakým způsobem informovaly vybrané portály o příčinách globálního oteplování?

Naším záměrem v rámci této výzkumné otázky bylo zjistit, zdali zpravodajské příspěvky podléhaly normě vyváženosti a udělovaly stejný prostor názorům poukazujícím na antropogenní a přírodní vlivy jako hnací motory globálního oteplování, případně jestli některé články dokonce vyvracely, že jsou za globální oteplování odpovědní lidé. Data získaná z publicistických článků, které dovolují novinářům sdělovat subjektivní názory, nám pak umožnila poodhalit stanoviska zastávaná autory. Naše hypotéza **H10** pro pátou výzkumnou otázku zní: *Předpokládáme, že LeMonde.fr bude zpochybňovat antropogenní příčiny vzniku globálního oteplování méně než iDNES.cz.*

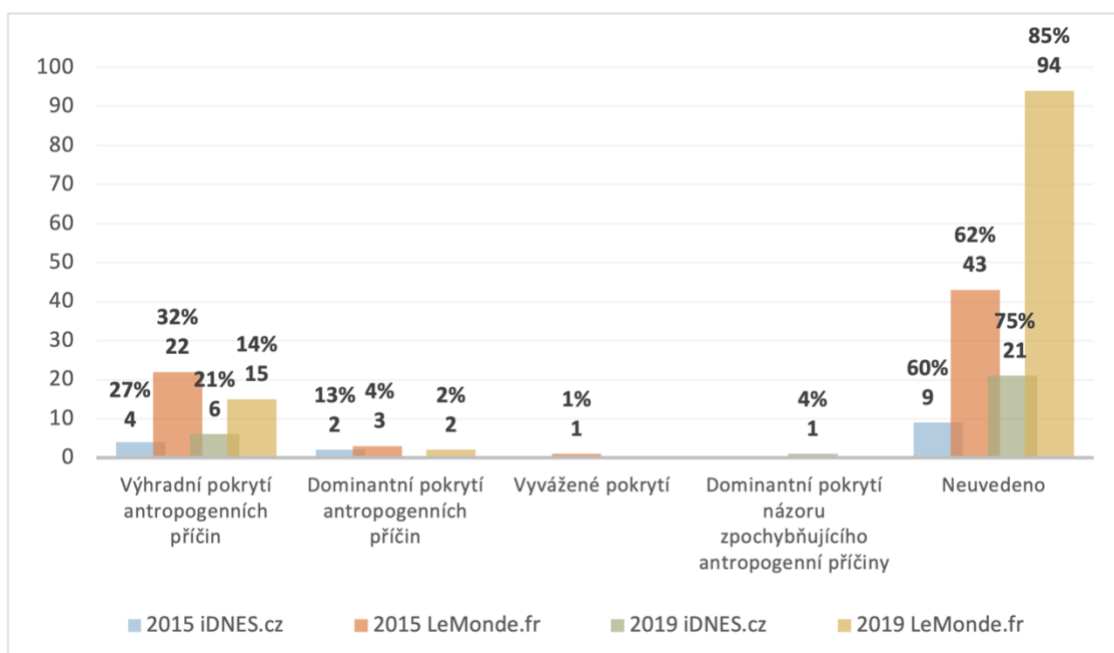
Při tvorbě hypotézy jsme vycházeli z teorií sociální a mediální konstrukce reality a čerpali z dat speciálního průzkumu Eurobarometru 479 z roku 2018. Podle tohoto průzkumu bylo 54 % dotazovaných Francouzů a 33 % Čechů přesvědčeno, že ke klimatické změně dochází výhradně kvůli lidské činnosti. 38 % francouzských respondentů a 58 % českých nevidělo jako hlavní příčinu pouze lidskou činnost, ale připouštělo i jiné vlivy. Nakonec 4 % Francouzů a 6 % Čechů v průzkumu odpovědělo, že klimatická změna s lidskou činností vůbec nesouvisí. Dokonce 2 % z českých dotazovaných uvedla, že k žádné změně ani nedochází. Na základě dat tedy usuzujeme, že, pokud se lidé o těchto nevtíravých tématech, za které klimatickou změnu a globální oteplování považujeme, dozívají především z médií, francouzská média budou antropogenní příčiny vzniku globálního oteplování častěji pokrývat.

Graf 11 ukazuje, jak byly prezentovány příčiny globálního oteplování ve zpravodajských příspěvcích. Analyzováno bylo pro rok 2015 celkem 15 článků iDnes.cz, 69 článků LeMonde.fr, pro rok 2019 pak 28 příspěvků českého serveru a 111 francouzského. Jak můžeme vidět, pouze iDNES.cz v roce 2019 publikoval jeden

článek, který antropogenní příčiny zpochybňoval. Nejčastěji články příčiny globálního oteplování nezmiňovaly vůbec, a to především v druhém analyzovaném roce. U portálu LeMonde.fr si tuto situaci vysvětlujeme tak, že v roce 2019 pokládal problematiku příčin oteplování za natolik jednoznačnou, že už nebylo třeba, aby byla předmětem diskuze. Jak se dalo, s ohledem na široký vědecký konsenzus, předpokládat, pokud vynecháme právě články bez jakýchkoliv informací o příčinách globálního oteplování, nejčastěji všechny portály zdůrazňovaly výhradně jeho antropogenní příčiny.

Při porovnání jednotlivých médií zjistíme, že portál iDNES.cz v roce 2015 ve dvou článcích (13 %), poměrově více než ostatní, uváděl, že oteplování souvisí s přirozenými vlivy, ale zároveň z větší části poukazoval na skutečnost, že z více než poloviny se na něm podílí člověk. Stejnou čili vyváženou míru pozornosti názorům, že globální oteplování vzniká vlivem přirozených změn a člověka, jsme analyzovali pouze v jednom článku LeMonde.fr, což činí 1 % z celkového počtu analyzovaných jednotek tohoto serveru za rok 2015. Článek informoval o tehdejší aféře na Akademii věd a citoval Vincenta Courtillota, jehož jsme uváděli jako jednoho ze zástupců francouzských klimatických skeptiků. Na základě uvedeného lze konstatovat, že reprezentace antropogenních příčin globálního oteplování ve zpravodajských článcích je spíše uspokojivá. Mezi portály nedochází k obzvlášť výrazným rozdílům. Informace v publikovaných článcích odráží vědecký konsenzus.

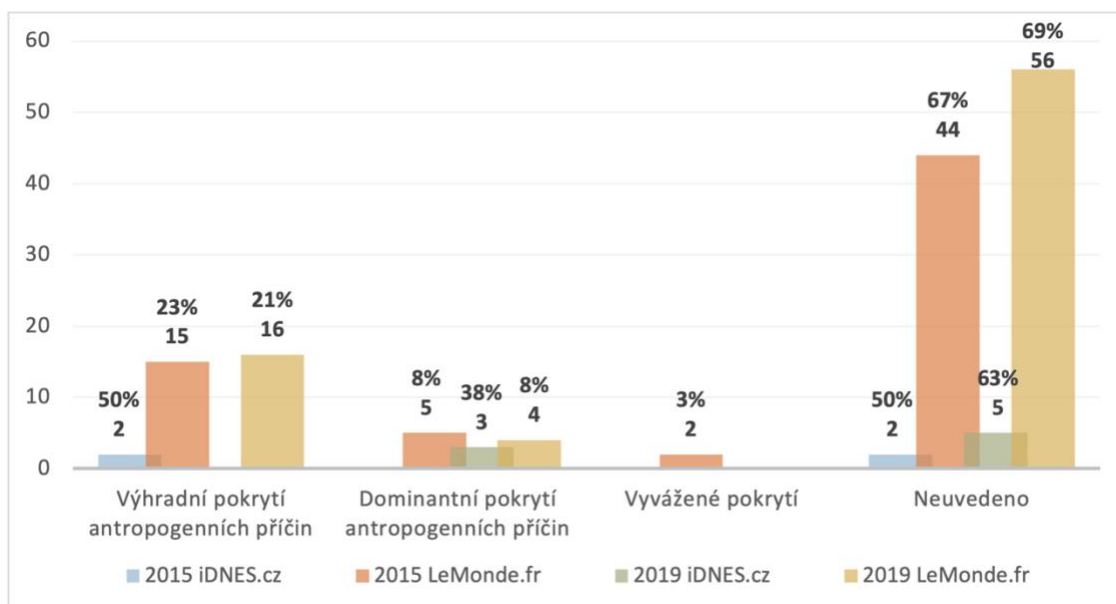
Graf 11 Příčiny globálního oteplování podle zpravodajského žánru

(Procentuální hodnoty v grafu označují relativní četnost na jednotlivých portálech. 2015 iDNES.cz: 15 článků; 2015 LeMonde.fr: 69 článků; 2019 iDNES.cz: 28 článků; 2019 LeMonde.fr: 111 článků)

Níže v Grafu 12 jsou zobrazeny příčiny globálního oteplování v člancích, které jsme zařadili do publicistiky. Celkem do této části spadaly 4 články iDNES.cz a 66 článků LeMonde.fr za rok 2015. Za druhé sledované období pak 8 článků českého portálu, 76 francouzského. Většina publicistických textů, stejně jako zpravodajských, neuváděla, co způsobuje globální oteplování. Na rozdíl od zpravodajských textů, u publicistických jsme nezaznamenali ani jeden výskyt názoru zpochybňujícího vliv lidské činnosti na oteplování. Naopak častěji se vyskytovaly články s dominantním pokrytím antropogenním příčin, tedy takové, co prezentují názor, že na globální oteplování sice má vliv i přirozená variabilita klimatu, ale větší mírou je za globální oteplování je odpovědný člověk. Dva články LeMonde.fr z roku 2015 věnovaly stejnou pozornost názoru, že se na oteplování podílí přírodní a antropogenní vlivy stejnou měrou, přičemž se opět jednalo o články komentující situaci na Akademii věd. Zarážející může být, že žádný z publicistických příspěvků iDNES.cz v roce 2019 nezmiňoval výhradní odpovědnost člověka na globálním oteplování.

Graf 12 Příčiny globálního oteplování podle publicistického žánru

(Procentuální hodnoty v grafu označují relativní četnost na jednotlivých portálech. 2015 iDNES.cz: 4 články; 2015 LeMonde.fr: 66 článků; 2019 iDNES.cz: 8 článků; 2019 LeMonde.fr: 76 článků)

Naši hypotézu H10 vyhodnocujeme jako spíše platnou, a to především z toho důvodu, že mezi zpravodajskými články serveru iDNES.cz se objevil i takový, jenž prezentoval čistě zpochybňující názory ohledně antropogenních vlivů na globální oteplování. Mezi francouzskými články, ačkoliv jich analýza obsahovala více než pět krát tolik co těch českých, se žádný takový nevyskytl.

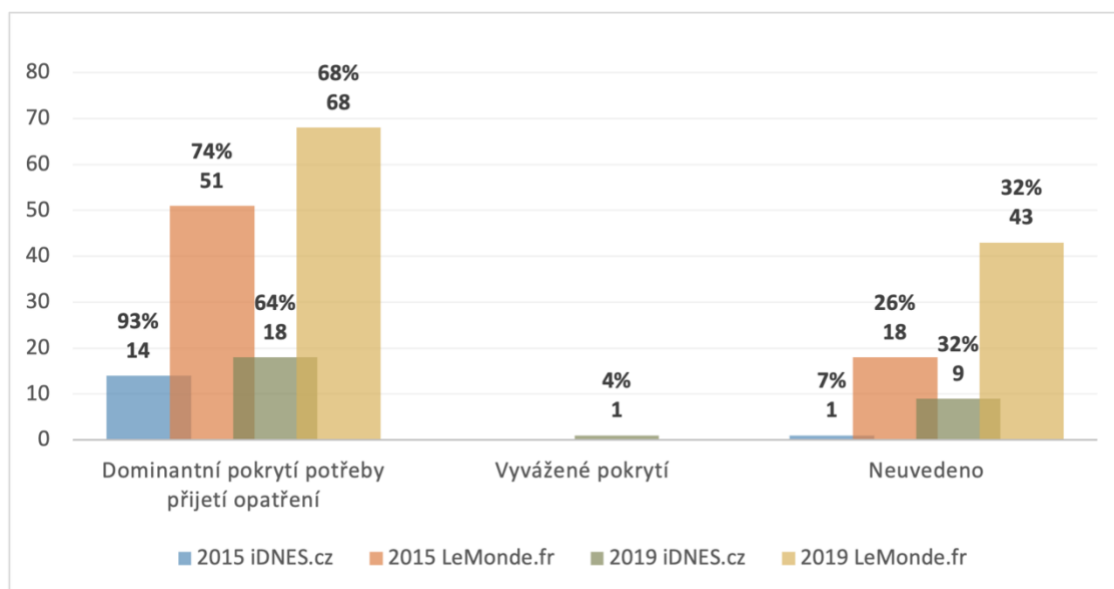
3.1.7 Jakým způsobem informovaly vybrané portály o potřebě přijetí opatření v boji proti globálnímu oteplování?

Odpověď na sedmou výzkumnou otázku jsme získali vyhodnocením proměnné Opatření v boji pro globálnímu oteplování. Tak jako u předchozí otázky z totožných důvodů prezentujeme zvláště data pro články zpravodajské a publicistické, díky čemuž i počet analyzovaných jednotek zůstává stejný. V rámci této výzkumné otázky, s ohledem na již zmiňované průzkumy veřejného mínění, vyslovujeme hypotézu **H11**: *Předpokládáme, že francouzský portál bude referovat o nutnosti přijetí opatření v boji proti globálnímu oteplování častěji než český.*

V rámci zpravodajských žánrů byly vyjma jednoho článku zaznamenány dominantně pouze dvě kategorie (viz Graf 13). Většina článků obou médií apelovala na potřebu přijetí opatření. Druhá, menší část se o opatřeních nezmiňovala. Výjimku

tvořil jediný článek publikovaný portálem iDNES.cz v roce 2019 prezentující jak názor vyžadující přijetí opatření, tak tuto potřebu zpochybňující. Situaci proto hodnotíme z našeho pohledu jako velmi pozitivní.

Graf 13 Opatření v boji proti globálnímu oteplování dle zpravodajského žánru

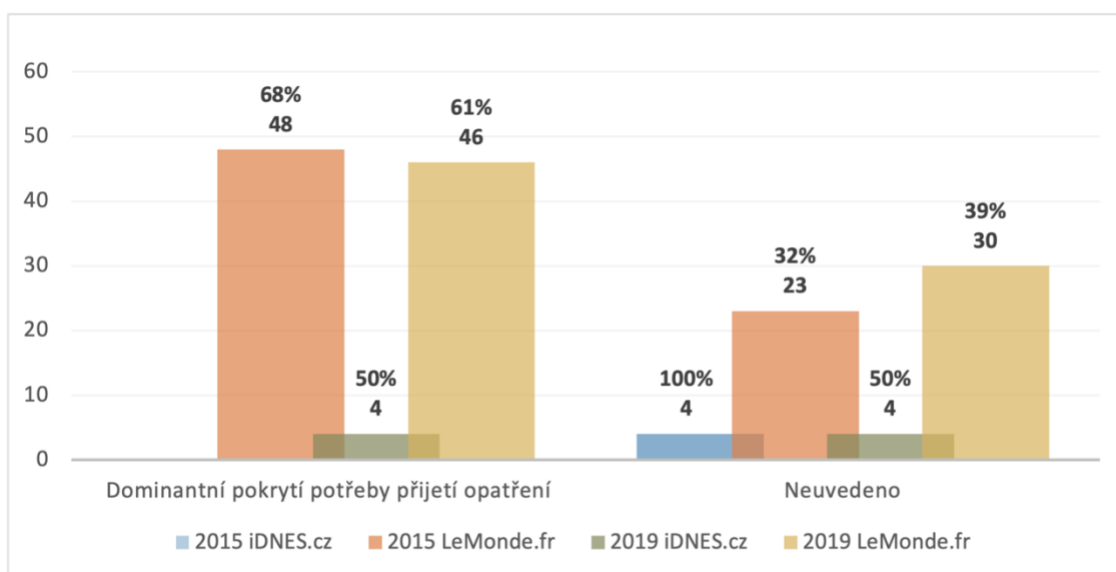

(Procentuální hodnoty v grafu označují relativní četnost na jednotlivých portálech. 2015 iDNES.cz: 15 článků; 2015 LeMonde.fr: 69 článků; 2019 iDNES.cz: 28 článků; 2019 LeMonde.fr: 111 článků)

Jak ukazuje Graf 14, mezi publicistickými články se rovněž nevyskytl žádný článek pokrývající názor, který by zpochybňoval nutnost přijetí opatření, ba dokonce ani takový, jenž by zastával stejnou měrou obě stanoviska. Francouzské články více apelovaly na potřebu jednat, aby nedošlo ke katastrofickým scénářům. Články serveru iDNES.cz se v roce 2015 k tomuto problému vůbec nevyjadřovaly.

Hypotézu H11 vyhodnocujeme jako platnou. Porovnáme-li četnosti výskytu hodnoty proměnné Dominantní pokrytí potřeby přijetí opatření v žurnalistických a publicistických textech zároveň, zjistíme, že francouzské články na základě vyšší absolutní, ale i relativní četnosti více vyzývaly k nutnosti přijmout opatření v boji proti globálnímu oteplování.

Graf 14 Opatření v boji proti globálnímu oteplování podle publicistického žánru

(Procentuální hodnoty v grafu označují relativní četnost na jednotlivých portálech. 2015 iDNES.cz: 4 články; 2015 LeMonde.fr: 66 článků; 2019 iDNES.cz: 8 článků; 2019 LeMonde.fr: 76 článků)

3.1.8 Jaké interpretační rámce byly v člancích užívány?

Naše poslední výzkumná otázka zkoumá využití rámců uplatňovaných při referování o klimatické změně či globálním oteplování. Rámce, podrobně popsané v kapitole o konstrukci proměnných, jsme převzali ze studie O’Neilla, Williamse, Kurze, Wiersma a Boykoffa, kteří analyzovali dominantní rámce užívané britskými a americkými celostátními tištěnými novinami, rozhlasovými a televizními stanicemi a v twitterových příspěvcích při informování o Páté hodnotící zprávě IPCC.

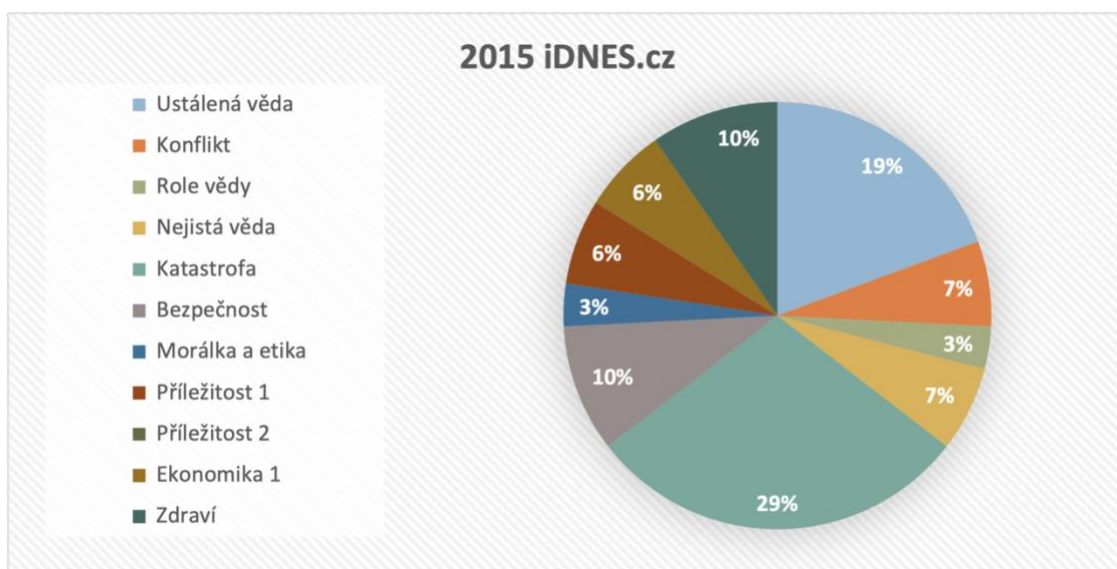
Jelikož se v článku nutně žádný rámec vyskytovat nemusí, nebo naopak jich může být v článku zastoupeno více, kódovali jsme tuto proměnnou formou *multiple response*. Rozhodli jsme se nejdříve představit zjištěná data pro konkrétní médium v konkrétním roce a až poté tato média porovnat. S ohledem na výsledky zmíněné studie, formulujeme tuto hypotézu **H12**: *Předpokládáme, že nejčastěji budou oba portály rámovat téma globálního oteplování jako katastrofu.*

Server iDNES.cz v roce 2015, stejně jako i LeMonde.fr a oba portály v druhém analyzovaném období, v největší míře rámoval globální oteplování katastroficky, čímž můžeme rovnou potvrdit platnost naší hypotézy. Freinberg a Willer (2011) ve své experimentální studii, která se zaměřovala na vztah skepse vůči změnám klimatu a víry ve spravedlivý svět, přitom zjistili, že příliš katastrofický způsob informování může vést u některých lidí k nárůstu skepse vůči klimatické změně. Nutno však

podotknout, že vzhledem k samotné povaze tohoto problému se někdy tomuto rámování lze jen těžko vyhnout, obzvlášť pokud se referuje o dopadech a projevech globálního oteplování.

Necelá pětina rámců, zařazená do kategorie Ustálená věda, zdůrazňovala vědu a široký vědecký konsenzus, dokazovala nutnost přijetí opatření. Zároveň však 7 % rámců, což je nejvyšší procentuální výskyt této proměnné, jistotu vědců zpochybňovalo. Desetina rámců zvýznamňovala výrazné ohrožení jednak zdraví a jednak bezpečnosti. Stejně jako ve všech ostatních, v článcích iDNES.cz jsme nezaznamenali ani jeden výskyt rámce Ekonomika 2. Žádný z článků nezpochybňoval nutnost přijetí opatření v důsledku jejich přílišné finanční náročnosti, která by poškodila ekonomický růst. Oproti ostatním jsme zaznamenali i nižší výskyt rámce Ekonomika 1.

Graf 15 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu iDNES.cz v roce 2015

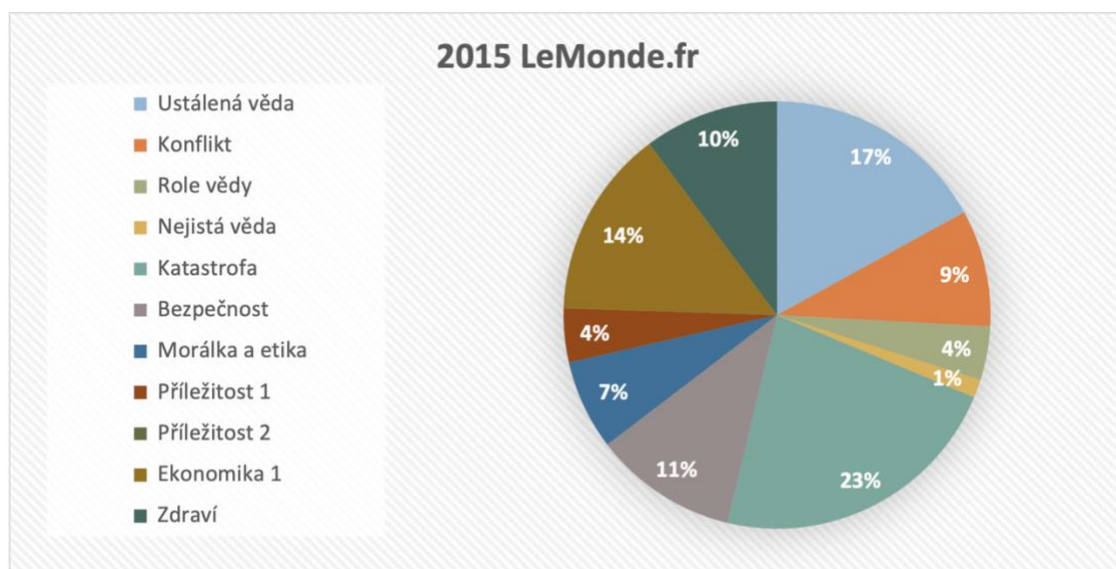
(Celkový počet analyzovaných rámců: 31. Absolutní četnosti výskytů rámců uvádíme dále v Tabulce 7.)

U serveru LeMonde.fr sice rámeček Katastrofa také triumfoval všechny ostatní, ne však s tak velkým náskokem. Vysvětlujeme si to tak, že před pařížskou konferencí i během ní, spíše než o katastrofických dopadech oteplování, portál referoval o politických a ekonomických možnostech řešení tohoto problému. Třetím nejužívanějším se proto stal rámeček Ekonomika 1. Politici i ekonomové vyzdvihovali při referování o nutných investicích jejich pozitivní stránku ve formě vytváření nových pracovních míst. Rámce Zdraví a Bezpečnost zastupovaly, podobně jako u iDNES.cz v tomto roce, každý přibližně jednu desetinu. Pochyby o jistotě vědy jsme téměř nezaznamenali. Rámec Role vědy, zabývající se fungováním, případně financováním,

vědců a vědeckých institucí tvořil 4 % z celkového počtu rámců přítomných na portále LeMonde.fr v roce 2015. Překvapivé se může zdát 7% zastoupení rámce Morálka a etika, protože se ve spojení s globálním oteplováním objevuje spíš výjimečně. Na jeho výskyt měly významný vliv články referující o vydání encykliky *Laudato si'* papežem Františkem.

Graf 16 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu LeMonde.fr v roce 2015

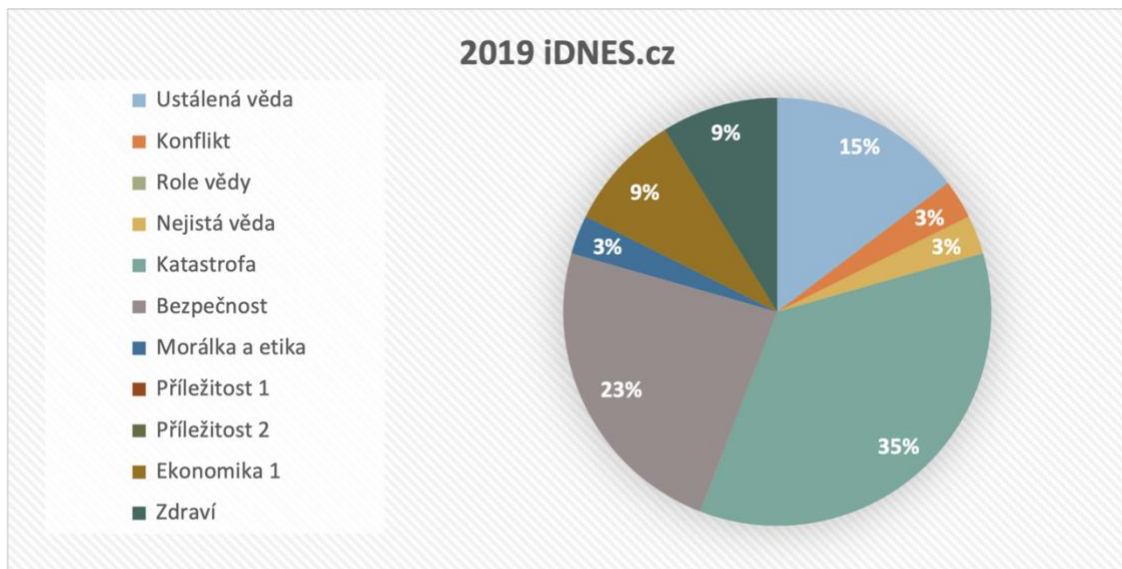

(Celkový počet analyzovaných rámců: 147. Absolutní četnosti výskytů rámců uvádíme dále v Tabulce 7.)

Oproti dřívějšímu období se zastoupení katastrofického rámce ještě zvýšilo, a to u serveru iDNES.cz i LeMonde.fr. Ze všech rámců, analyzovaných na tomto serveru v roce 2019, jich více než třetina obsahovala katastrofické prvky. Druhým nejčastějším nebyl rámec Stálé vědy, jako v předchozím analyzovaném roce u obou portálů, ale rámec zdůrazňující možná bezpečnost rizika spojená s globálním oteplováním a klimatickou změnou, která mohou při nejhorším scénáři vyústit v ohrožení národního státu.

Portál se o globálním oteplování vůbec nezmiňoval ve spojení s příležitostmi, které ať už jeho řešení či samo oteplování může přinést. Zvýšil se však procentuální poměr výskytu rámce Ekonomika 1, který reprezentuje debata o ekonomickém růstu, investicích a nově vznikajících pracovních pozicích.

Graf 17 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu iDNES.cz v roce 2019

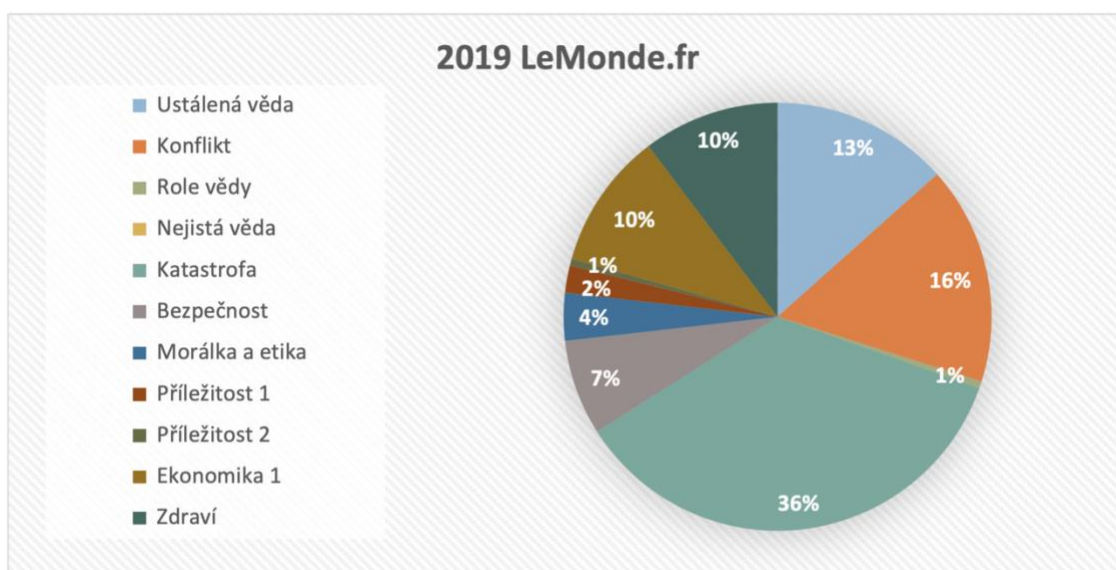

(Celkový počet analyzovaných rámců: 34. Absolutní četnosti výskytů rámců uvádíme dále v Tabulce 7.)

Kromě již zmiňovaného nárůstu počtu výskytů rámce Katastrofa v roce 2019 u serveru LeMonde.fr pozorujeme také navýšení počtu článků obsahujících rámec Konfliktu. Pro tento rámec, jenž byl druhým nejpoužívanějším, je typické prezentování politického nebo ideologického konfliktu v řešení globálního oteplování, případně ve způsobu jeho řešení. Za jeho zvýšeným výskytem stojí články, které prezentovaly kritické názory politiků, politických stran či aktivistů vůči politické (ne)činnosti ohledně vytváření či dodržování opatření pro udržení globálního oteplování pod hranicí 1,5 °C.

Počet článků apelujících na vědu o klimatu a odborný konsenzus se sice snížil, na druhou stranu rámec Nejistá věda jsme v článcích nezaznamenali vůbec a rámec Role vědy byl přítomen pouze v jednom článku (1 %). Jako jediný byl v tomto roce u LeMonde.fr analyzován rámec, označovaný jako Příležitost 2, který popisuje dopady globálního oteplování jako prospěšné. Šlo o jeden článek popisující současnou situaci v Grónsku, kde tající led pozitivně ovlivňuje odvětví rybolovu. Nově se tam totiž nachází druhy ryb, které se tam dříve nevyskytovaly. Nutno však podotknout, že zároveň tento článek upozorňoval i na mnohé negativní dopady globálního oteplování.

Graf 18 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu LeMonde.fr v roce 2019

(Celkový počet analyzovaných rámců: 194. Absolutní četnosti výskytů rámců uvádíme dále v Tabulce 7.)

Pro doplnění informací uvádíme Tabulku 7. Celkem jsme zaznamenali 406 rámců. Zdaleka nejvíce užíval rámce, které poukazují na rutinní postupy novinářů, iDNES.cz v roce 2015. Negativně z našeho pohledu hodnotíme užívání rámce Katastrofa, jehož procentuální výskyt se od roku 2015 zvýšil o 6 % u serveru iDNES.cz, a dokonce o 14 % u LeMonde.fr.

Tabulka 7 Interpretací rámce

Rámce	Celkem		2015				2019			
			iDNES.cz		LeMonde.fr		iDNES.cz		LeMonde.fr	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ustálená věda	62	15	6	19	25	17	5	15	26	13
Konflikt	48	12	2	6	13	9	1	3	32	16
Role vědy	8	2	1	3	6	4	0	0	1	1
Nejistá věda	5	1	2	6	2	1	1	3	0	0
Katastrofa	123	30	9	29	33	22	12	35	69	36
Bezpečnost	41	10	3	10	16	11	8	24	14	7
Morálka a etika	19	5	1	3	10	7	1	3	7	4
Příležitost 1	12	3	2	6	6	4	0	0	4	2
Příležitost 2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ekonomika 1	46	11	2	6	21	14	3	9	20	10
Ekonomika 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdraví	41	10	3	10	15	10	3	9	20	10
Celkem	406	100	31	100	147	100	34	100	194	100

Po analýze rámců by se mohlo nabízet srovnání výsledků našeho šetření s výsledky studie, z níž jsme se při určení našich rámců inspirovali. Protože tato studie však analyzovala mnohem kratší časový interval a zaměřovala se na články informující o globálním oteplování a klimatické změně ve spojitosti s vydáním Páté speciální zprávy IPCC, nepovažujeme takové srovnání za vypovídající.

Závěr

Cílem výzkumu předložené diplomové práce bylo odhalit odlišnosti v mediální reprezentaci globálního oteplování předkládané čtenářům českým portálem iDNES.cz a francouzským serverem LeMonde.fr v letech 2015 a 2019. Analyzovali jsme způsob, jakým byla vedena debata o globálním oteplování, přičemž jsme vycházeli především z teorií sociální konstrukce reality a nastolování agendy. Zkoumali jsme, zda zvolená média informovala o globálním oteplování v souladu s mezinárodně uznávaným vědeckým klimatickým diskurzem. České a francouzské médium jsme zvolili, protože nás zajímalo, zdali se aktivnější přístup k řešení globálního oteplování či klimatické změny, který plyne z průzkumů veřejného mínění i politiky jednotlivých států, zrcadlí také v mediálním pokrytí tématu.

Vzhledem k velkému množství vygenerovaných jednotek jsme zvolili metodu obsahové analýzy. Z celkového počtu 1 600 článků jsme výsledný vzorek omezili na 377 článků, které splňovaly všechny stanovené parametry a v nichž informace o globálním oteplování tvořila hlavní nebo vedlejší téma. Hlavní výzkumné otázky zněly: *Jak se přeměnila a lišila mediální reprezentace globálního oteplování na portálech iDNES.cz a LeMonde.fr v letech 2015 a 2019? Jak byla prezentována debata o globálním oteplování?* Pro jejich zodpovězení jsme si položili osm vedlejších výzkumných otázek a formulovali 12 hypotéz.

První vedlejší výzkumná otázka se zabývala pozorností věnované tématu globálního oteplování. Již na začátku analýzy bylo zřejmé, že co do počtu článků portál LeMonde.fr několikanásobně překonal server iDNES.cz. Při interpretaci dat, týkajících se počtu publikovaných článků a jejich frekvence, je však nutné brát v potaz jiné faktory, které mohou počet článků ovlivňovat. Mezi ně patří především velikost novin potažmo redakce, kterou jsme přes naši snahu nezjistili. Ačkoliv tedy počet článků publikovaných francouzským portálem více než pětinašobně překonal český portál, nemůžeme z daného usuzovat, že by bylo téma globálního oteplování pro server iDNES.cz o tolik méně důležité. Zároveň to však, podle našeho názoru, neznamená, že bylo pokrytí tématu portálem iDNES.cz uspokojivé. Samotný počet článků není dostatečným ukazatelem pozornosti vůči tématu, proto jsme se v rámci první výzkumné otázky zabývali také důležitostí tématu globálního oteplování v článku a rozsahem jednotlivých článků. Stanovená hypotéza, že portál LeMonde.fr vydával průměrně delší články, se potvrdila. Obecně oba portály publikovaly spíše dlouhé články, což pravděpodobně vychází

z povahy online médií, kde prostor není v takové míře limitován jako u tradičních tištěných médií. Shodně oba portály nejvíce prezentovaly téma globálního oteplování během důležitých událostí, kterými byly v analyzovaných letech klimatické konference v Paříži a v Madridu. Výsledky našeho šetření potvrzují současný trend nárůstu zájmu o téma globálního oteplování potažmo klimatické změny, neboť v roce 2019 jsme zjistili vyšší pokrytí tématu oběma médii. Zamítnuta proto musela být naše hypotéza, že LeMonde.fr věnoval více prostoru tématu v roce 2015 než v roce 2019. Hypotézu jsme formulovali s ohledem na zpravodajskou hodnotu označovanou jako *prostorová blízkost* a klimatickou konferenci, která se konala v Paříži.

V rámci druhé výzkumné otázky, týkající se tematické agendy, byla potvrzena naše hypotéza, že nejčastěji portály spojují téma globálního oteplování s referováním o jeho negativních projevech či dopadech. Zaznamenali jsme mnoho různých typů těchto projevů, přičemž mezi nejvíce zastoupené patřily záplavy, cyklony, extrémní sucha či jiné katastrofy spojené se změnou počasí, dále vymírání živočišných druhů a tání ledovců. Server LeMonde.fr téma globálního oteplování ve větší míře než iDNES.cz spojoval i s politickými a ekonomickými tématy, což podle našeho názoru odráží větší významnost tohoto problému v politické a veřejné agendě, následně pak i v té mediální. Nedílnou součástí tematické agendy obou médií se stala také již zmíněná konference.

Třetí výzkumnou otázkou jsme, v rámci analýzy atributů environmentálních témat, zjišťovali, jak je globální oteplování prezentováno v kontextu geografické vzdálenosti. Oba portály vysvětlovaly globální oteplování v kontextu mezinárodního zájmu, což potvrdilo naši hypotézu. Zároveň jsme v tomto ohledu mezi servery nezaznamenali výrazný rozdíl.

Následně, prostřednictvím čtvrté výzkumné otázky, jsme se věnovali zkoumání citovaných zdrojů jakožto jednoho z postupů nastolování agendy. Analyzovali jsme jak primární definující, kteří mohou téma určitým způsobem zarámovat, tak i všechny ostatní zdroje v článku. Jak jsme předpokládali v první hypotéze pro tuto výzkumnou otázku, nejčastěji média citovala odborníky. LeMonde.fr jako druhý nejčastější zdroj volil mezinárodní organizace, zatímco iDNES.cz politiky. Český portál také poměrově častěji citoval jiná média a novináře, což poukazuje na ne zcela výjimečný problém při sdělování environmentálních témat. Právě v důsledku přejímání cizích článků se zvyšuje riziko opakování chybných informací, neboť může docházet ke zjednodušení či špatné interpretaci dat. Není příliš překvapivé, že k tomuto problému obvykle dochází u menších novinových redakcí, kde se nenachází tolik novinářů specializovaných

na konkrétní tematiku. U portálu iDNES.cz nás také zajímalo, jestli vyhodnocuje bývalého prezidenta Václava Klause stále za relevantní zdroj pro informování o zvoleném tématu, což se neprokázalo. Václava Klause jsme mezi citovanými zdroji nezaznamenali ani jednou. Primárními definujícími byli obvykle odborníci, za nimiž následovali politici. Výjimku tvořil pouze portál iDNES.cz v roce 2015, který nejčastěji na prvním místě citoval mezinárodní organizace a poté shodně jiná média a veřejnost.

Odpověď na pátou výzkumnou otázku potvrdila náš předpoklad, že média téma globálního oteplování více komunikovala prostřednictvím zpravodajských příspěvků, konkrétně zprávami. Francouzský server ale více než český prosazoval i publicistické žánry, zejména komentáře, publicistické rozhovory a editorially, což je v souladu s výsledky výzkumu Brossarda, Shanahana a McComase (2004). Přesto ze zmíněného nevyplývá, že cestou názorových článků LeMonde.fr poskytoval větší prostor klimatickým skeptikům, jak ostatně dokládají následující analyzovaná data.

Šestá vedlejší výzkumná otázka zkoumala způsob, kterým vybrané portály informovaly o příčinách globálního oteplování. Snažili jsme se zjistit, zdali média ve zpravodajských článcích respektovala iluzorní normu vyváženosti, popisovanou ve studii *Balance as bias* bratrů Boykoffových (2004), a navzdory konsenzu odborníků o antropogenních příčinách globálního oteplování prezentovala i názory, které odpovědnost člověka popírají. Z našeho pohledu jsme došli k velmi uspokojivým výsledkům, neboť oba servery, pokud se o příčinách vůbec zmiňovaly, v téměř naprosté většině poukazyvaly na antropogenní příčiny globálního oteplování. Nicméně hypotéza, že LeMonde.fr méně zpochybňoval vliv člověka na globální oteplování, se potvrdila. Mezi zpravodajskými příspěvky iDNES.cz jsme totiž zaznamenali jeden, který vliv člověka zpochybňoval. Osobou, která toto tvrzení prohlásila, byl současný prezident České republiky Miloš Zeman. Na rozdíl od zmíněné zahraniční analýzy tedy ani jeden z analyzovaných portálů nepodléhal, vyjma zmíněného článku, tlaku normativního požadavku na vyvážené zpravodajství. Pozitivně hodnotíme, že mezi publicistickými příspěvky, které jsme také podrobili analýze, se nevyskytl ani jeden článek zpochybňující zodpovědnost člověka za oteplování. Oproti zpravodajství, v publicistice více článků referovalo o vzájemném působení přírodních a antropogenních vlivů, přičemž těch antropogenních jako dominantnějších.

V rámci zkoumání způsobu, jakým byla vedena debata o globálním oteplování, jsme se sedmou výzkumnou otázkou zaměřili také na referování o potřebě přijetí opatření v boji proti oteplování. Stejně jako u předchozí výzkumné otázky jsme získaná data

rozdělili zvláště pro oblast zpravodajství a publicistiky. Později jsme nicméně zjistili, že se od sebe příliš neliší. Většina článků obou médií apelovala na nutnost přijetí opatření, menší část se pak o opatřeních vůbec nezmiňovala. Výjimku tvořil pouze jeden zpravodajský článek iDNES.cz, který ve stejné míře prezentoval názory dovolávající se potřeby přijetí opatření i tuto potřebu zpochybňující. Ukázalo se, že ani jeden z portálů však nepublikoval článek obsahující pouze názor, který by zpochybňoval nutnost přijetí opatření. V hypotéze jsme se domnívali, že francouzský server bude referovat o nutnosti přijetí opatření častěji než český, což se potvrdilo.

V poslední kapitole jsme hledali odpověď na otázku, jaké interpretační rámce analyzovaná média při informování o globálním oteplování užívala. Shodně s naší hypotézou jsme u obou portálů nejčastěji analyzovali katastrofický rámec, jehož zastoupení se v roce 2019 ještě zvýšilo. Feinberg a Willer (2011) přitom ve své experimentální studii upozorňují, že příliš katastrofický způsob informování může u některých lidí vést k nárůstu skepse vůči klimatické změně. V roce 2019 se u obou serverů snížil počet článků apelujících na vědu o klimatu a odborný konsenzus. Na druhou stranu se však snížilo i zastoupení rámců Nejistá věda, který se zaměřuje na nejistotu vědeckého poznání a zpochybňuje antropogenní povahu změny klimatu, a Role vědy, jenž zpochybňuje fungování a financování vědců a vědeckých institucí. Portál LeMonde.fr v obou letech více prezentoval debatu o ekonomickém růstu a ochotě investovat finance na boj proti globálnímu oteplování. Přitom zdůrazňoval pozitivní dopady investic například vytvořením nových pracovních míst. Rovněž jsme u něj zaznamenali i častější prezentaci politických konfliktů o způsobu řešení klimatických změn. Jednalo se o samotné politiky, aktivisty či nevládní organizace vyzývající politiky, aby v boji proti oteplování činili více.

Kromě jednotlivých rozdílů popsaných v přechozích odstavcích se dá proměna mediální reprezentace globálního oteplování shrnout následovně: Můžeme prohlásit, že shodně u obou médií sledujeme trend nárůstu zájmu o téma globálního oteplování, přičemž jej servery popisují v kontextu mezinárodního zájmu. Debata ohledně antropogenních příčin oteplování a potřeby s ním bojovat je vedena čím dále více jednoznačně – za globální oteplování nese vinu člověk, a proto musíme ihned přijmout opatření. Klimatickým skeptikům téměř nebývá udělen prostor. Portály stále častěji citují odborné zdroje. Souběžně s větším referováním tématu ve spojitosti s negativními dopady oteplování narůstá míra katastrofického pojetí článků.

Globální oteplování a potažmo klimatická změna jsou jedním z nejpálčivějších problémů současnosti. Přes jednoznačné stanovisko odborníků a průběžně dokládané alarmující scénáře možného vývoje v dnešní době stále nejsou všichni lidé přesvědčeni o nutnosti konat, ba dokonce někteří nevěří, že ke globálnímu oteplování dochází. Nejvýznamnějším zdrojem, odkud lidé získávají informace o globálním oteplování, jsou média. Ačkoliv nejsou všemocná, mají moc ovlivňovat názory a chování lidí. Z tohoto důvodu si myslíme, že je analýza mediální reprezentace globálního oteplování důležitá a zasluhuje naši pozornost.

Předložená práce, limitovaná zvolenou výzkumnou technikou, má své nedostatky. Poznatky obsahové analýzy například nemohou vypovídat o tom, jaký význam mají zkoumané texty pro své čtenáře. Vhodným řešením se proto nabízí doplnění této analýzy o některou z kvalitativních metod. Dalším způsobem, jak zvýšit výpovědní hodnotu výzkumu, by bylo rozšíření analýzy o další média. Přesto se domníváme, že se nám podařilo alespoň částečně odkrýt způsob, jakým vybrané portály konstruovaly obraz globálního oteplování. Hlavní přínos práce pak spatřujeme ve skutečnosti, že porovnávala české a zahraniční médium, čímž pro české akademické prostředí představuje nový vhled do zvolené problematiky.

Seznam literatury

- ACOT, Pascal, 2005. *Historie a změny klimatu: od velkého třesku ke klimatickým katastrofám*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 237 s. ISBN 80-246-0869-3.
- ACPM (Alliance pour les chiffres de la presse et des médias), 2019. *Audience Presse*. [online]. acpm.fr/. [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.acpm.fr/Les-chiffres/Audience-Presse/OneNext-2019>.
- AUST, Ondřej, 2012. Šéf Mafrý: kvůli „efektivizaci“ v MF Dnes, LN a iDnes propustíme „méně než třicet“ zaměstnanců [online]. In: *Médiář.cz*. 12.10.2012 13:12 [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/sef-mafry-kvuli-efektivizaci-v-mf-dnes-ln-a-idnes-propustime-mene-nez-tricet-zamestnancu>.
- BARROS, Vicente, 2006. *Globální změna klimatu*. Praha: Mladá fronta. 165 s. ISBN 80-204-1356-1.
- BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN, 1999. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BOYKOFF Maxwell T. a Jules BOYKOFF, 2004. Balance as bias: global warming and the US prestige press. [online]. In: *Global Environmental Change*. **14** (2), 125-136. ISSN 0959-3780. [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2003.10.001>.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia, 2021. Greta Thunberg [online]. In: *Encyclopedia Britannica*, 01.01.2021. [cit. 20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Greta-Thunberg>.
- BROSSARD, Dominique, James SHANAHAN a Katherine MCCOMAS, 2004. Are Issue-Cycles Culturally Constructed? A Comparison of French and American Coverage of Global Climate Change. In: *Mass Communication and Society* [online]. 2004, 7 (3), 359-377 [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: 10.1207/s15327825mcs0703_6. ISSN 1520-5436.
- CAPSTICK, Stuart B. a Nicolas F. PIDGEON, 2014. What is climate change scepticism? Examination of the concept using a mixed methods study of the UK public [online]. In: *Global Environmental Change*. **24**, 389-401. ISSN 0959-3780. [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.08.012>.
- CARRINGTON, Damian, 2018. BBC admits ‘we get climate change coverage wrong too often’ [online]. In: *TheGuardian.com* ©. Londýn: Guardian, 7. září 2018 14:02. [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/environment/2018/sep/07/bbc-we-get-climate-change-coverage-wrong-too-often>.

CARVALHO, Anabela, 2008. *Communicating Climate Change: Discourses, Mediations and Perceptions* [online]. Braga: Centro de Estudos de Comunicação e Sociedade, Universidade do Minho. 200 s. ISBN 978-989-95500-3-2. Dostupné z: http://www.lasics.uminho.pt/ojs/index.php/climate_change.
Conseil Constitutionnel, b. r. *Laurent Fabius* [online]. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/en/laurent-fabius>.

CORBETT, Julia B. a Jessica L. DURFEE, 2004. Testing public (un)certainly of science: Media representations of global warming. In: *Science Communication*. **26** (2), 129–151.

ČTK (Česká tisková kancelář), 2019. Pigasse a Křetínský mají získat 60 procent v Le Monde v r. 2021 [online]. In: *Mediaguru.cz*. 28.8.2019. [cit.17.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2019/08/pigasse-a-kretinsky-maji-ziskat-60-procent-v-le-monde-v-r-2021>.

ČUŘÍK, Jaroslav a kolektiv, 2012. *Nové trendy v médiích*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 239 s. ISBN 978-80-210-5825-5.

David Attenborough: Život na naší planetě, 2020 [film]. Režie Alastair FOTHERGILL, Jonathan HUGHES a Keith SCHOLEY. Velká Británie. Délka 83 min.

DIRIKX, Astrid a Dave GELDERS, 2010. To frame is to explain: A deductive frame-analysis of Dutch and French climate change coverage during the annual UN Conferences of the Parties. In: *Public Understanding of Science*. **19**(6), 732–742.

ENTMAN, Robert, 1993. Framing: Towards Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* **43** (4), 51-58.

EU (Evropská unie), b. r. *Příčiny změny klimatu* [online]. [cit. 07.02.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/clima/change/causes_cs.

Eurobarometr 435, 2015. *Climate Change Report* [online]. Brussels: European Commission. [cit. 03.03.2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/search/climate%20change/surveyKy/2060>.

Eurobarometr 490, 2019. *Climate Change Report* [online]. Brussels: European Commission. [cit. 03.03.2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/search/climate%20change/surveyKy/2212>.

Eurobarometr 501, 2019. *Attitudes of European citizens towards the Environment* [online]. Brussels: European Commission. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2257>.

Evropská komise, 2020a. *Zpráva o České republice 2020. Evropský semestr 2020: Posouzení pokroku ve strukturálních reformách a v předcházení a nápravě makroekonomické nerovnováhy a výsledky hloubkových přezkumů strukturálních reforem podle nařízení (EU) č. 1176/2011*. [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0502&from=EN>.

Evropská komise, 2020b. *Country Report France 2020. European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011* [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0509&from=EN>.

FEINBERG, Matthew a Robb WILLER, 2011. Apocalypse soon? Dire messages reduce belief in global warming by contradicting just-world beliefs. *Psychological Science* **22** (1), 34–38.

FERNÁNDEZ-REYES, Rogelio, Gabi MOCATTA, Olivia PEARMAN, Jeremiah OSBORNE-GOWEY, Erin HAWLEY, Max BOYKOFF, Patrick CHANDLER et al. 2021. *European Newspaper Coverage of Climate Change Or Global Warming, 2004-2021* [online]. Colorado: University of Colorado. The Media and Climate Change Observatory. Cooperative Institute for Research in Environmental Sciences. 18.03.2021. [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.25810/fx6e-r462.23>.

FORET, Martin, Marek LAPČÍK a Petr ORSÁG, 2008. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 432 s. ISBN 978-80-244-2023-3.

FOUCHE, Gwladys, 2020. A Nobel for Thunberg? In the age of climate change and virus, it is possible [online]. In: *Reuters.com* ©. 17.9.2020 12:31. [cit 17.02.2021]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/nobel-prize-peace-int-idUSKBN2681IZ>.

A Guide to Climate Change Negotiations, 2020 [online]. Evropský parlament. [cit.11.2.2021]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/climate-negotiations-timeline/index_en.html.

HANNIGAN, John, 2006. *Environmental Sociology: A social constructionist perspective*. London: Routledge. 208 s. Second edition. ISBN 9-78-0-415-35512-4.

HANSEN, Anders, 2010. *Environment, Media and Communication*. New York: Routledge, 235 s. ISBN 978-0-415-42576-6.

HEMERY, Claire, 2013. Quand la presse française s'emparait du web [online]. In: *La revue des médias*. 19.3. 2013. [cit.19.03.2021]. Dostupné z: <http://larevuedesmedias.ina.fr/quand-la-presse-francaise-semparait-du-web#intertitre-3>.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2013. *Summary for Policymakers*. In: *Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2014a. Summary for policymakers. In: *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, s. 1-32.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2014b. Summary for policymakers. In: *Climate Change 2014, Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. e [Edenhofer, O., R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, E. Farahani, S. Kadner, K. Seyboth, A. Adler, I. Baum, S. Brunner, P. Eickemeier, B. Kriemann, J. Savolainen, S. Schlomer, C. von Stechow, T. Zwickel and J.C. Minx (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2020. *Sixth Assessment Report* [online]. [cit. 05.02.2021]. Dostupné z: <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>.

JÍLEK, Viktor, 2009. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 122 s. ISBN 978-80-244-2218-3.

JINDRA, Jiří, 2017. *Proměny hodnotové orientace MFD a Práva: souběh nebo diferenciacie*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Jaromír VOLEK.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2003. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií*. Praha: Portál. 206 s. ISBN 978-80-7367-287-4.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2009. *Masová média*. Praha: Portál. 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.

KESTIN, Olivia, Helen LOCK a Pia GRALKI, 2020. 12 Important Moments in the History of Climate Action: In Photos [online]. In: *GlobalCitizen.org*. 5.6.2020 [cit.05.02.2021]. Dostupné z: <https://www.globalcitizen.org/en/content/important-moments-climate-history-in-photos/>.

KLAUS, Václav, 2019. *Znovu o klimatických změnách*. Praha: Institut Václava Klause. 148 s. ISBN 978-80-7542-055-8.

KUNCZIK, Michael, 1995. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.

LADI, Stella, 2015. Think tank [online]. In: *Encyclopedia Britannica*. [cit. 07.02.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/think-tank>.

LE HIR, Pierre, 2015. Changement climatique : des solutions existent, selon 9 Français sur 10 [online]. In: *LeMonde.fr*. [cit. 05.04.2021]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/planete/article/2015/02/10/changement-climatique-des-solutions-existent-pour-9-francais-sur-10_4573750_3244.html.

Mafra, 2021. Zpravodajský portál iDNES.cz [online]. In: *Mafra.cz*. [cit. 28.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>.

MCCOMBS, Maxwell, 2004. *Setting the Agenda: the mass media and public opinion*. 1st pub. Cambridge: Polity Press. 184 s. ISBN 0745623131.

MCCOMBS, Maxwell, 2009. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Přeložil Tomáš KAČER, přeložil Vlastimil NEČAS. Praha: Portál. 251 s. ISBN 978-80-7367-591-2.

MCCOMBS, Maxwell a Donald L. SHAW, 1972. The Agenda-Setting Function of Mass Media. In: *Public Opinion Quarterly*, **36**, 176-187.

MCQUAIL, Denis, 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozšířené a přepracované vydání. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál. 639 s. ISBN 978-80-7367-574-5.

MZP (Ministerstvo životního prostředí), b. r. *Mezivládní panel pro změnu klimatu* [online]. [cit. 02.02.2021]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/mezivladni_panel_pro_zmenu_klimatu.

NAJDAWI, Céline, 2013. *Assessment of climate change policies in the context of the European Semester Country Report: France* [online]. [cit. 03.02.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/strategies/progress/reporting/docs/fr_2013_en.pdf.

OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), b. r. *Paris Collaborative on Green Budgeting: Using the tools of budgetary policy-making towards the implementation of SDGs* [online]. [cit.04.02.2021]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/gov/budgeting/paris-collaborative-on-green-budgeting-hlfp-side-event-july-2018.htm>.

OLAUSSEN, Ulrika, 2011. "We're the ones to blame": Citizens' representations of climate change and the role of the media. In: *Environmental Communication: A Journal of Nature and Culture*, **5**(3), 281-299. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17524032.2011.585026>.

- O'NEILL, Saffron, Hywel WILLIAMS, Tim KURZ, Bouke WIERSMA a Max BOYKOFF, 2015. Dominant frames in legacy and social media coverage of the IPCC Fifth Assessment Report. In: *Nature Climate Change*. **5**, 380-385. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/nclimate2535>.
- OSN (Organizace spojených národů), 1992. *Rámcová úmluva OSN o změně klimatu* [online]. [cit.06.02.2021]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/ramcova_umluva_osn_zmena_klimatu/\\$FILE/OMV-cesky_umluva-20081120.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/ramcova_umluva_osn_zmena_klimatu/$FILE/OMV-cesky_umluva-20081120.pdf).
- PAINTER, James, 2013. Country Result: France. In: *Climate Change in the Media: Reporting Risk and Uncertainty*. London: Tauris.
- Pařížská dohoda*, b. r. [online]. Ministerstvo životního prostředí. [cit. 07.02.2021]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/parizska_dohoda.
- PIET, Grégory, Sophie WINTGENS a David STANS, 2010. *La guerre à Gaza, de l'analyse du discours médiatique à l'analyse politologique* [online]. Bern, Switzerland: Peter Lang B. [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://www.peterlang.com/view/title/11701>.
- POSTHUMUS, Stephanie, 2019. Climato-scepticisme in France [online]. In: *Climate Change Scepticism: A Transnational Ecocritical Analysis*. s. 175–206. London: Bloomsbury Academic. [cit. 11.02.2021]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5040/9781350057050.ch-005>.
- POWELL, James, 2019. Scientists Reach 100% Consensus on Anthropogenic Global Warming. In: *Bulletin of Science, Technology & Society*, **37**(4), pp. 183–184. Dostupné z: 10.1177/0270467619886266.
- RAHMIL, David-Julien, 2020. Moins d'articles, plus de journalistes et plus d'audience: la formule gagnante du journal Le Monde [online]. In: *ladn.eu*. 20.01.2020. [cit. 11.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ladn.eu/media-mutants/presse-et-nouvelles-ecritures/pour-augmenter-audience-le-monde-reduit-nombre-articles/>.
- RAIDOVÁ, Zuzana, 2018. *Proměny mediální agendy globálního oteplování v denících MF Dnes a Právo v letech 1996-2017 – obsahová analýza*. Magisterská diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita. Fakulta Sociálních studií. Vedoucí diplomové práce Jaromír VOLEK.
- REIFOVÁ, Irena a kol., 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.
- Reporters d'Espoirs, 2020. *Comment les médias traitent-ils du changement climatique?* [online]. Paris: Reporters d'Espoirs. [cit. 27.02.2021]. Dostupné z: https://reportersdespoirs.org/wp-content/uploads/2020/07/Etude_Climat_ReportersdEspoirs_07072020.pdf.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2007. *Obraz Romů v televizním zpravodajství – příklad mediální konstrukce reality*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra sociologie. Vedoucí disertační práce Jaromír VOLEK.

- SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. 539 s. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SCHÄFER, Mike, 2015. Climate change in the media. In: *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. **3**(2), 853–859. Oxford: Elsevier.
- SCHÄFER, Mike a Saffron O'NEILL, 2017. Frame Analysis in Climate Change Communication: Approaches for Assessing Journalists' Minds, Online Communication and Media Portrayals. In: *Oxford Encyclopedia of Climate Change Communication*. New York: Oxford University Press, n/a. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.48>.
- SCHMIDT, Andreas, Ana IVANOVA a Mike SCHÄFER, 2013. Media Attention for Climate Change around the World A Comparative Analysis of Newspaper Coverage in 27 Countries. In: *Global Environmental Change*. **23**, 1233–1248. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.07.020>.
- SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK, 2011. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezm. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum. 149 s. ISBN 978-80-246-1980-4.
- SINGH, Bharat Raj, 2012. *Global Warming – Impacts And Future Perspective* [online]. Copyright © Rijeka: InTech Publishing. [cit. 08.02.2021]. ISBN 978-953-51-0755-2. Dostupné z: http://www.lis.edu.es/uploads/1e7f0c98_3c6c_4a9f_9146_dc46083350be.pdf.
- ŠKODOVÁ, Markéta. 2008. *Zasazení konceptu agenda-setting do uvažování o médiích*. Pp. 11-14 in Škodová, Markéta (ed.), Jan Červenka, Vlastimil Nečas, František Kalvas, Paulína Tabery, Tomáš Trampota. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 87 s. ISBN 978-80-7330-151-4.
- TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál. 191 s. ISBN 8073670968.
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TRANter, Bruce a Kate BOOTH, 2015. Scepticism in changing climate: A cross-national study. [online]. In: *Global Environmental Change*. **33**, 154-164. ISSN 0959-3780. [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.05.003>.
- TRNKA, Miroslav, Zdeněk ŽALUD, Petr HLAVINKA, Lenka BARTOŠOVÁ a kol. *Mitigační a adaptační opatření* [online]. Brno: CzechGlobe. Mendelova univerzita v Brně. [cit. 06.02.2021]. Dostupné z: <https://www.klimatickazmena.cz/cs/vse-o-klimaticke-zmene/pruvodce-zmenou-klimatu>.
- TRUNEČKOVÁ, Daniela. 2015. *Reprezentace problému klimatických změn v tištěných médiích. Obsahová analýza seriózních českých deníků*. Magisterská diplomová práce. Praha: Karlova univerzita. Fakulta humanitních studií. Katedra sociální a kulturní ekologie. Vedoucí diplomové práce Arnošt NOVÁK.

Unie vydavatelů ČR, 2019. *Výzkum čtenosti tisku* [online]. Unievydavatelu.cz © [cit.01.03.2021]. Dostupné z:
http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti.

United Nations Climate Change, 2011. *Fact sheet: Climate change science – the status of climate change science today* [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné z:
https://unfccc.int/files/press/backgrounders/application/pdf/press_factsh_science.pdf.

UNTC (United Nations Treaty Collection), 2021. *Paris Agreement* [online]. [cit.09.02.2021]. Dostupné z:
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en.

VALKENBURG, P.M., H.A. SEMETKO, C.H. de VREESE, 1999. The effects of news frames on reader's thoughts and recall [online]. In: *Communication research*. Vol.26; str.: 550- 569. [cit. 01.04.2021] Dostupné z:
<http://crx.sagepub.com/content/26/5/550.full.pdf+html>

VÁVRA, Jan, Miloslav LAPKA, Zuzana DVOŘÁKOVÁ-LÍŠKOVÁ a Eva CUDLÍNOVÁ, 2014. *Obrázek změny klimatu v českých denících v letech 1997–2010*. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et historica. 2013. Dostupné z:
<https://doi.org/10.14712/24647055.2014.1>.

VIDOMUS, Petr, 2012. Maxwell T. Boykoff: Who Speaks for the Climate? Making Sense of Media Reporting on Climate Change. In: *Sociologický časopis*. **48**(1), 169-173.

VIDOMUS, Petr, 2013. Česká klimaskepe. Úvod do studia. In: *Sociální studia*. Katedra sociologie FSS MU. 1/2013, 95-127.

VIDOMUS, Petr, 2018. *Oteplí se a bude líp: Česká klimaskepe v čase globálních rizik*. Praha: Slon. ISBN 978-80-7419-258-6.

WHITMARSH, Lorraine, 2009. What's in a name? Commonalities and differences in public understanding of 'climate change' and 'global warming'. In: *Public Understanding of Science* **18**(4), 401–420.

Seznam grafů

Graf 1 Odpovědnost za řešení klimatické změny	18
Graf 2 Počty vygenerovaných a analyzovaných jednotek	50
Graf 3 Procentuální zastoupení analyzovaných jednotek	51
Graf 4 Počet příspěvků publikovaných v jednotlivých měsících v letech 2015 a 2019	53
Graf 5 Důležitost tématu globálního oteplování	54
Graf 6 Poměrové zastoupení rozsahu článků na jednotlivých portálech	55
Graf 7 Procentuální zastoupení jednotlivých témat v celém analyzovaném období	57
Graf 8 Zastoupení témat v jednotlivých obdobích na analyzovaných portálech	58
Graf 9 Dosah tématu globálního oteplování v kontextu geografické vzdálenosti	60
Graf 10 Poměr mezi zpravodajstvím a publicistikou	65
Graf 11 Příčiny globálního oteplování podle zpravodajského žánru	68
Graf 12 Příčiny globálního oteplování podle publicistického žánru	69
Graf 13 Opatření v boji proti globálnímu oteplování dle zpravodajského žánru	70
Graf 14 Opatření v boji proti globálnímu oteplování podle publicistického žánru	71
Graf 15 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu iDNES.cz v roce 2015	72
Graf 16 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu LeMonde.fr v roce 2015	73
Graf 17 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu iDNES.cz v roce 2019	74
Graf 18 Procentuální zastoupení výskytu rámců na portálu LeMonde.fr v roce 2019	75

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počty základních kódovacích jednotek	49
Tabulka 2 Rozsah článků o globálním oteplování	54
Tabulka 3 Průměrná délka článků o globálním oteplování	55
Tabulka 4 Tematická agenda článků o globálním oteplování	58
Tabulka 5 Zdroje citované v analyzovaných člancích	63
Tabulka 6 Primární zdroj citace	64
Tabulka 7 Interpretační rámce	75

Seznam příloh

Příloha 1 Kódovací kniha	91
--------------------------------	----

Příloha 1 Kódovací kniha

č.	popis proměnné	kód	obor hodnot
----	----------------	-----	-------------

Identifikační proměnné:

1.	Identifikační číslo	Kód	
		1-...	Pořadové číslo jednotky měření
2.	Portál	Kód	
		1	iDnes.cz
		2	LeMonde.fr
3.	Rok vydání	Kód	
		1	2015
		2	2019
4.	Měsíc vydání	Kód	
		1	Leden
		2	Únor
		3	Březen
		4	Duben
		5	Květen
		6	Červen
		7	Červenec
		8	Srpen
		9	Září
		10	Říjen
		11	Listopad
		12	Prosinec
5.	Název článku	Kód	
		...	Text
6.	Počet znaků	Kód	
		...	Zapsat počet znaků

Analytické proměnné:

7.	Důležitost tématu	Kód	
		1	Hlavní
		2	Vedlejší
8.	Rozsah článku	Kód	
		1	2 000 a méně znaků
		2	2 001 až 4 000 znaků
		3	4 001 až 6 000 znaků
		4	6 001 až 8 000 znaků
		5	8 001 až 10 000 znaků
		6	10 001 a více znaků
9.	Téma článku	Kód	
		1	Politika
		2	Ekonomika, investice
		3	Konference, summit
		4	Protesty, pochody za klima
		5	Dopady globálního oteplování
		6	Greta Thunbergová
		7	Jiné
10.	Dosah tématu	Kód	
		1	Mezinárodní zájem
		2	Národní zájem
		99	Neuvedeno

11. Primární zdroj citace	Kód	
	1	Odborník
	2	Politik
	3	Ekonom
	4	Podnikatel
	5	Aktivista
	6	Novinář
	7	Veřejnost
	8	Mezinárodní organizace
	9	Státní orgán
	10	IPCC
	11	Greta Thunbergová
	12	Pan Ki-mun
	13	Jiné
99	Neuvedeno	
12. Zdroj citace Odborník	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
13. Zdroj citace Politik	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
14. Zdroj citace Ekonom	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
15. Zdroj citace Podnikatel	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
16. Zdroj citace Aktivista	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
17. Zdroj citace Novinář	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
18. Zdroj citace Veřejnost	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
19. Zdroj citace Mezinárodní organizace	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
20. Zdroj citace Státní orgán	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
21. Zdroj citace IPCC	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
22. Zdroj citace Greta Thunbergová	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
23. Zdroj citace Pan Ki-mun	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
24. Zdroj citace Václav Klaus	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
25. Zdroj citace Jiné	Kód	
	1	Ano

	2	Ne
26. Žánr	Kód	
	1	Zpravodajský
	2	Publicistický
27. Příčiny globálního oteplování	Kód	
	1	Výhradní pokrytí antropogenních příčin
	2	Dominantní pokrytí antropogenních příčin
	3	Vyvážené pokrytí
	4	Dominantní pokrytí názoru zpochybňujícího antropogenní příčiny
	99	Neuvedeno
28. Opatření v boji proti globálnímu oteplování	Kód	
	1	Dominantní pokrytí potřeby přijetí opatření
	2	Vyvážené pokrytí
	3	Dominantní pokrytí názoru zpochybňujícího potřebu přijetí opatření
	99	Neuvedeno
29. Rámec Ustálené vědy	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
30. Rámec Konflikt	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
31. Rámec Role vědy	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
32. Rámec Nejistá věda	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
33. Rámec Katastrofa	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
34. Rámec Bezpečnost	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
35. Rámec Morálka a etika	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
36. Rámec Příležitost 1	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
37. Rámec Příležitost 2	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
38. Rámec Ekonomika 1	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
39. Rámec Ekonomika 2	Kód	
	1	Ano
	2	Ne
40. Rámec Zdraví	Kód	
	1	Ano
	2	Ne